

Matka
Australian
Sydänmaalle

Kirjoittanut

Edouard Marcet.



Ranskankielisestä tekemän ruotsinnoksen

Suomentanut

Kaarlo Huotari.



MATKA

AUSTRALIAN SYDÄNMAALLE.

KIRJOITTANUT

EDOUARD MARCET.



RANSKANKIELESTÄ TEKEMÄN RUOTSINNOKSEN

SUOMENTANUT

KAARLO HUOTARI.



KUOPIO 1894.

O. W. BACKMAN'IN KIRJAPAINO.

I.

Pieni Rockhamptonin kaupunki, joka on koillisessa Australiassa, noin kuudenkymmenen Englannin peninkulman *) päässä Tyynestä merestä ja Kauriin käännepiirillä, on viimeinen pysäyspaikka sille siirtolaiselle, joka aikoo koettaa onneansa vielä tuntemattomassa maassa. Siellä valmistaa hän kaikki valmistettavansa, siellä suorittaa kaikki asiansa tämän maailman kanssa, siellä sanoo hyvästi, kenties ainaiseksi, ystäväille ja sivistyneelle maailmalle.

Minä olin siellä valmistamassa itseäni tähän mielen masentavaan matkaan. Etelästä päin olin, kuljehtuani kaksikymmentä päivää hevosella, tullut Rockhamptoniin; minun oli ollut silloin taistelevainen joka kolmas päivä uudistuvan vilutaudin kanssa, joka kulutti voimiani ja saattoi minut alakuloiseksi. Monta kertaa olin, paahtavana kesäpäivänä, heittänyt nurmelle koko eteläisen auringon paisteesen, ja kuitenkin tuntenut kipua, tuon kummallisen kuumeen tunkeutuessa ruumiini läpi ja ollessani heikkona ajamaan pois muskiteita ja muita hyönteisiä, joita mateli joka suunnalla ympärilläni! Minua vaivasi hivuttava jano, kuiva kurkku, eikä ollut vettä millä

*) Yksi Englannin peninkulma on noin puolitoista (= 1,5056 Suomen virstaa. Tässä kirjassa tarkoitetaan aina Englannin mittoja, kun ei ole erittäin mainittu.

kostuttaa sitä! Unettomat oli yöt, jotka vietin kovalla ja märjällä maalla! Karkea ja kipeälle mahalle maistumaton oli leipä! Ei ollut lääkkeitä eikä etenkään ystävällistä huolenpitoa, ei yhtään lohduttavaista sanaa, niin kuin ainoastaan sukulaisten ja ystävien seurassa!

Päästyäni eräästä tämmöisestä hirvittävästä pulasta, luulin olevani kuolemaisillani. Termometeri näytti 40° Réaumuria nollapisteen yli. Ei ollut vähintäkään varjoa. Täytyi panna maata auringon paisteesen. Minä olin käärinyt kolmeen villapeitteeseen — ja hampaat luskivat vilusta. Yhtäkkiä tunsin olevani hien vallassa; silloin olin tukehtua. Minusta tuntui, niinkuin minua olisi viety hiljaa ja huomaamattani ulkopuolelle tätä maailmaa. Miksi sanoisin, että kaipasin sitä? En miksikään; jotenkin suloinen ja viehättävä oli ajatus, että kärsimisilleni tulisi loppu. Jo oli minulta mennyt kaikki toivo saada koskaan nähdä jälleen isänmaatani ja olentoja, jotka olivat minulle yhtä rakkaat kuin elämä; sitten olin uskonut itseni Herran haltuun. En halunnut elää enempää, vaan tunsin olevani tyytyväisen kuolemaan. Matalalla äänellä kutsuin matkakumppaliani, joka tässä silmänräpäyksessä teki tulta leipoakseen leipiä.

»Janne», sanoin hänelle, »kaikki on lopussa; en voi enempää vastustaa kuumetta. Jää luokseni. Kun olen kuollut, nosta ruumiini tämän puun latvaan, niin että se säilyy susilta; peitä se oksilla, että poissa ollessasi petollinnut pysyvät edempänä; satuloi sitte hevonen ja aja laukkaa likimmäiseen pysäyspaikkaan. Tule takaisin haustaamaan minua tänne likelle tätä creekiä*) ja pane pie-

*) Creek, jonkunlainen luonnollinen, pituutensa, leveytensä ja syvyytensä puolesta vaihteleva kanava, jossa tavallisesti ei ole vettä kuivana vuodenaikana.

niä vaajoja hautani ympärille.» En voinut sanoa muuta. Silmänräpäyksen luulin tulleen; sitte menin tainnuksiin . . .

Viiden tunnin kuluttua heräsin horroksistani. Janne oli vielä luonani, polvillaan vieressäni, ja koetti kaikilla keinoilla, jotka olivat hänelle tarjona, saada minua takaisin eloon. Aurinko oli katoamaisillaan taivaanrannalle, ja ilma oli tullut viileämmäksi. Hevosemme söivät hyvin tyveninä ruohoa ympärillämme. — Pulasta oli päästy. Janne nosti minut satulaan, ja vielä samana päivänä matkustimme eteenpäin.

Tällä tapaa tulin Rockhamptoniin, ollen alinomaa vaarallisen kuumeen saaliina, mutta kumminkin päätin kulkea eteenpäin ja viipymättä tunkeutua mannermaan sisään.

Kun Rockhampton luultavasti tulee olemaan tärkeä paikka siirtomaiden historiassa, olkoon minulla lupa sanoa muutamia sanoja siitä.

Vuonna 1858, juuri samaan aikaan kun Viktorian siirtomaan kultakaivokset houkuttelivat tuhansittain siirtolaisia Europasta, levisi huhu, että suuria suonia tätä kallista metallia nykyään oli löydetty jossakin vielä asu-mattomassa maassa, pohjoispuolella Uutta Valesia. Heti valtasi kullan himo kaikkein mielet; kaukaisuus viehätti suuresti. Joukottain astuttiin laivoihin Melbournessa, Sidneyssä, ja pian heitti moni laiva ensi kertaa ankku-reitansa lahteen Port Curtisin luona, suuren joen suulle, jota kutsuttiin Fitzroyksi, Australian kenraalikuvernörin nimen mukaan. Ei viipynyt kauan, ennenkuin nämä rohkeat vuorityömiehet olivat lyöneet kokoon asuntohuoneita ja perustaneet Gladstonen sataman, joka nimitettiin niin kuuluisan Englannin ministerin kunniaksi, joka oli kovaksi onneksensa ollut halullinen yritykseen.

Mutta Port Curtisin kaivokset lähettivät, samoin kuin monet muut, pian ne takaisin tyhjin käsin, jotka olivat tulleet tekemään työtä. Ruokavarat puuttuivat; siellä kuoltiin nälkään; kulta oli kadonnut; uudestaan astuttiin joukottain laivoihin.

Muutamat vuorityömiehet, jotka olivat muita toimellisemmat, päättivät kumminkin matkustaa Fitzroy-jokea ylöspäin, jonka rannoilla näkyi runsain ja alkuperäisin kasvullisuus. Kuljettuaan noin 60 peninkulmaa luodetta kohti, ennätti he joen lähteelle; tällä paikalla sulki suuret kalliot sen uoman. He veivät telttinsä jyrkälle rannalle ja pystyttivät ne sinne. He olivat perustaneet Rockhamptonin kaupungin.

Rockhampton edistyi ainoastaan hiljalleen olemisensa alussa. Maa oli täynnä vihollisia. Mutta vuonna 1862 tulvasi ulosvaellusvirta sukkelaan uusien ja laveain, länessä ja luoteessa keksittyjen maisemain yli. Sinne riennettiin joka paikasta Australiaa, vieläpä suoraa tietä Europastakin; ihmisiä ja rahoja tuli sekaisin. Lukuisat lammas- ja karjalaumat polkivat pian kenttiä sataan peninkulmaan asti Rockhamptonista, ja peljästyneiden villien täytyi vetäytää sisemmä maata. Sivistyksen valo, kaupan hyvät vaikutukset yhdistivät nämä tavattoman isot maisemat muuhun maailmaan.

Kaksi asianhaaraa näyttää meille edeltäpäin Rockhamptonin tulevaisen arvon: sen turvallinen ja syvä satama ja ympärillä olevan maan hedelmällisyys. Satama Brisbanen *) luona, joka on Queenslandin **) siirtomaan pää-

*) Brisbanen kaupunki on Moreton-lahden rannalla, noin viidensadan peninkulman päässä etelään päin Rockhamptonista.

**) Jälkeen vuoden 1859 on Uuden Walesin siirtomaa ollut jaettu kahteen eri osaan. Uusi maakunta, joka on kolme kertaa

kaupunki, on huono; Brisbane-joelle ei pääse matalan veden aikana, ei pienillä veneilläkään, ja kaupalle on paljo haittaa näistä lukuisista seisauksista. Port Curtisilla ei ole yhtään Moreton-lahden vikaa; suuret laivat saattavat matalan veden aikana mennä Fitzroy-jokea ylöspäin Rockhamptoniin. Tämä seikka, johon tulee lisäksi se, että Brisbane on liian likellä Uuden Walesin rajaa ja että luultavasti perustetaan höyrylaivalinja Torres-salmen kautta, on synnyttänyt ajatuksen, että Rockhamptonin pitäisi, lyhyessä ajassa, ottaa Brisbanen sija ja tulla Queenslandin pääkaupungiksi.

Paitse sitä ei epäillä enää ollenkaan, että kaikki lämpymäin maiden tuotteet helposti kasvavat Rockhamptonin ympäristöillä. Eräs tänne maanpakoon tullut ranskalainen, joka oli hyvin taitava kasvitieteessä ja harvinaisen ahkera, todisti, että maa ja ilmanala tässä osassa Australiaa soveltuvat erinomaisen hyvästi pumpulin, tupakin, sokerin, riisin, teen ja monen muun tuotteen viljelykselle. Kaikesta voipi toivoa, että Australia; »kulien» *) avulla, muutamissa vuosissa pääsee levittämään varallisuutta ja onnea Europan työmiesten sekaan.

Ollen villan ja talin suuri liikepaikka, kasvoi Rockhampton pian suuruutensa ja rikkautensa puolesta; vuonna 1862 oli siellä enempi kuin tuhat asukasta ja näissä miljonamiehiä. Pienen puisen ravintolan omistaja voittaa siellä vuosittain satatuhatta francia! Siellä köyhtyy, mutta rikastuukin tunneissa!

Toisella puolen jokea on maa kovaksi onneksi sangen vesiperäistä ja usein tulvan vallassa, niin että pitää

niin suuri kuin Ranskanmaa, sai nimekseen Queenslandin. Se sisältää koko koillisen osan Australiaa.

*) Kiinalaisten työmiesten.

tehdä paljo työtä, ennenkuin sinne voipi rakentaa. Fitzroy-joki on tällä kohdalla noin neljänneksen levyinen, ja sen rantoja ympäröipi kymmenen tai kahdentoista jalan korkuiset ruovot, jotka ovat hyvin likellä toisiaan ja monin paikoin ei niistä pääse läpi.

II.

Minä olin aikonut lähteä Iikanjoen lähteille perustaakseni sinne uudisasunnon lampaanhoitoa varten. Ennenkuin vein sinne laumoja, piti itseni tarkastaa seutu ja nähdä ne edut, jotka minulla voivat olla siellä. Tämän tähden jätin Rockhamptonin alussa tammikuuta; seuranani oli yksi ainoa mies ja kaksitoista hevosta. Meidän oli kuljettava tuntematon taival, ja suuri osa sitä tiettömän aution maan läpi, jossa vaan villit vaeltelivat.

Lähtiessään semmoisille keksintöretkille varustautaan ainoastaan tarpeellisimmilla kaluilla; itsellensä ei hankita mitään mukavuuteen kuuluvaa. Ne tarpeet, jotka voimme kuljettaa hevosillamme, olivat ainoastaan kaksi tinaista teekyökkiä, jauhot, sokeri, tee, villahuovat, kompassi ja kaksi reservikivääriä. Paitse sitä olimme aseilla hyvin varustetut: kevyt karpini riippui satulassani ja revolvereita oli pistetty vöihimme.

Kuumana kesäpäivänä sanoimme niinmuodoin hyvästi Rockhamptonille ja käännymme, ajaen hevosiamme eteenpäin, päättäväisesti sisämaahan vievälle tielle.

Suunta, jota minun tuli kulkea, oli pohjoiskoillinen.

Kun olin vielä tuskin parannut joka kolmas päivä uudistuvasta vilutaudista, vaivasi minua suuri raukeus ja kovat kivut luissani. Kuumuus lisäsi vaivojani. Ilma oli

polttava; villit eläimet olivat kadonneet, linnut olivat hiljaa; ainoastaan nurmikoilla matelevaisten hyönteisten kimmakat äänet tunkeusivat korviimme; muutamat suuret käärmeet, jotka siellä täällä olivat auringon paisteessa, olivat ainoat eläimet, jotka vetivät huomion puoleensa. Illemmalla muuttui ilma viileämmäksi, ja luonto heräsi muutamiksi silmänräpäyksiksi.

Viisikymmentä ensimmäistä peninkulmaa kuljimme verraten sivistyneempää maata; enkä tahdokaan sanoa muuta, kuin että ne kuluivat sukkelaan ja lyhyemmässä ajassa, kuin olimme edeltäkäs in luulleet.

Viimein tuli se silmänräpäys, jolloin annoimme kättä viimeisille valkeille miehille, jotka yhdistivät meidät sivistykseen. Hetki oli juhlallinen. Me tunkeusimme tuntemattomiin seutuihin, kuolema tuli tästä lähtien ympäröimään meitä kaikkialla, kohtaloamme ei kenties koskaan enää saatu tietää! Vastustamaton halu vetää tuntemattomia kohti: se on uutuuden, odottamattomuuden viehätys, se on jonkunlainen anteeksi annettava ylpeys. Ajatellaan ainoastaan yrityksensä mahdollisia seurauksia, sitä kunniaa, joka saadaan siitä. Ne edistykset, jotka hankitaan luonnontieteille, joskus myös ne rahalliset edut, jotka saadaan puuhistansa, häilyvät silmien edessä. Sitä puutetta, jota täytyy nähdä, sitä erämaata, jossa pitää elää, niitä vaaroja, joihin joutuu, ei muisteta ollenkaan. Tulevaisuuden yli hypätään tasakäpälässä; luullaan palaavansa yhtä onnelliselta kuin mahdolliselta retkeltä; viimeiseksi koetetaan karkoittaa mielestänsä kohtalonsa. Uskotaan sallimusta, jumaloidaan sattumusta, antautaan kokonaan korkeimman tahdon alaiseksi. — Me näemme toisemme jälleen! Hyvästi! — Me luomme viimeisen silmäyksen taaksemme. Ystäviemme valkeat teltit ovat kadonneet

kumipuiden lehväin taa, heidän kirvestensä pauke, jotka putoavat iron-bark-puun raudankovaa kuorta vasten, heikkonee heikkonemistaan . . . kaikki on mennyttä! Maailmanani tulee nyt olemaan kaksitoista hevosta ja yksi ihminen.

Mutta Jumala pitää meitä silmällä.

III.

Kello oli viisi aamulla. Aurinko nousi loistavana. Tässä silmänräpäyksessä olimme tavattoman suuren scrubin äärellä. Nämä scrubs, joita on ainoastaan Australiassa, ovat metsiä, joiden puut ovat samaa lajia. Näiden kaitaset, tiheässä seisovat rungot muodostavat metsänlaiteessa suoran, melkein tien tukkivan linjan. Latvoista lähtee paljo oksia, jotka kallistuvat hyvin kauniisti alaspäin ikäänkuin kyynelsalavan oksat ja joiden päissä on paksut lehdet, jotka estävät päivän valon pääsemästä näihin laveihin erämaihin. Ruohoa ei kasva näissä viidakoissa, se lakastuisi, sillä siellä puuttuu ilma.

Minä kiipesin muutaman kumipuun latvaan tarkastaakseni seutua. Eteemme, toiselle puolen tiheää metsikköä, aukeni suuri tasanko, jota peitti jokseenkin korkea ruoho; mutta ei kummallakaan puolella, oikealla eikä vasemmalla, näkynyt viidakon loppua. Tämä musta muuri, joka ulottui edemmä, kuin silmä voi kantaa, näytti meille sanovan: »Et saa mennä edemmä!» Tultuani alas puusta, istuusin vanhalle kuivaneelle puurungolle ja katselin tarkkaan kompassia löytääkseni sen suunnan, jota meidän piti kulkea. Minä tulin viimein siihen päätökseen, että meidän piti tunkeuta viidakon läpi ja päästä

tasangolle. Sitten ilmoitin tämän päätöksen matkakumpalilleni; oli ainoastaan kaksi neuvoa: tunkeuta viidakon läpi tai kääntyä takaisin.

»All right (kaikki hyvin),» vastasi Janne, »eteenpäin.»

Me kuljimme hetken pitkin metsänlaidetta löytääksemme aukkoa tai ainakin reikää, josta olisimme voineet päästä tämän mustan metsikön sisään.

Löydettyämme, mitä haimme, palasimme hevostemme luo, jotka söivät odotellen meitä, ja ajoimme ne laukkaa viidakon reiälle. Siellä puristimme jaloillamme niiden molempia puolia, ja ennenkuin ne olivat ennättäneet pysähtyä, oli ne viidakossa. Ne kohottivat päätänsä, silmäilivät ympärilleen, päristelivät ja rauhoittuivat.

Me otimme heti kirveen käteemme, ja nämä tiheät pensaikot rupesivat kovasti kaikumaan. Kumpikin hakkasi kohdaltaan ja raivasi sillä tapaa verkalleen itsellensä tien; hevoset seurasivat itsestään meitä siihen aukkoon, jonka teimme eteemme. Meidän täytyi tehdä työtä kompassi kädessä. Eksyä scrubiin on sama kuin joutua perikatoon.

Istuen hevosen seljässä menimme me, Janne ja minä, eteenpäin, kumarruimme satulasta ja hakkasimme puut edestämme puolen meeterin*) korkeudelta maasta. Hevoset jotka olivat tottuneet tähän työhön, nostivat jalkansa kantojen yli, ja niin menimme askel askelelta eteenpäin aiotua suuntaa.

Neljän tnnnin perästä täytyi meidän pysähtyä. Aurinko oli päitemme päällä, ja vaikka se ei voinut tunkeuta yllämme olevien paksuin lehvien läpi, heitti se kumminkin tämän katon päälle niin paahtavia säteitä, että viida-

*) Yksi meeteri on 3,368 Suomen jalkaa.

kon sisusta muuttui ikäänkuin uuniksi. Hevosemme hengittivät vaikeasti; läähöttäen, hikoillen kaivoi ne jaloillaan lastuiseen maahan syviä kuoppia, joihin pistivät turpansa. Meitä taas janotti. Kuivat kurkkumme vaivasivat meitä; tämä hirveä kuumuus pyörrytti minua kauheasti. Silloin herkesimme alakuloisina, väsyneinä ja rauenneina hakaamasta. Hevoset heittäysivät puolikuolleina maahan.

Minä istuusin, ja synkät ajatukset valtasivat mieleni. Erämaa, joka oli ympärillämme, kauhistutti. Mikä juhlallinen hiljaisuus! Ainoastaan lehtien värinä, joita kova tuuli liikutteli päitemme päällä, keskeytti tämän juhlallisen äänettömyyden. Missä olin? Minne menin? Nämä ajatukset syntyivät tuhannesti tällä vaarallisella matkalla. Minä ajattelin synnyinkaupunkini katuja, sitä sen lapsille rakasta Geneveä, taivaansinistä järveä, joka on noiden komeain jäätiöiden juurella, ihania laaksoja, hymyileviä rinteitä, joita Sveitsi varmaankaan ei osaa arvostella, ennenkuin sillä ei enää ole niitä. Sittemmin palaten masentavaan todellisuuden tuntoon, silmäsin ympärilleni ja huokasin. Tämän järven, nämä vuoret, tämän maan olin jättänyt. Ne olivat nyt ainoastaan muistossani; minä olin toisessa maailmassa . . . Taas veti minut vastustamaton halu omieni luo; minä istuin perheineni kotilieden ympärillä, kuulin rakkaimpaini äänet, näin rakastetuini olennot. Oli joulupäivä; vanhan Pyhän Pietarinkirkon kellot kutsuivat iloisesti temppeliin asukkaita Calvinin vanhassa kaupungissa . . .

Kova pudistus herätti minut unistani. Minä aukasin silmäni ja kavahdin ylös. Janne seisoj edessäni, sormi huulilla ja revolveri kädessä.

»Hiljaa!» sanoi hän, »emme olekaan yksinämme täällä. Kuuntele!»

IV.

Edempänä kuulimme lauluja tai, oikeammin sanoen, huutoja — kovempia miesääniä ja kimeämpiä naisääniä — jotka kaikuivat tuhannesti ympärillä olevalta seudulta. Siellä oli villejä!

»Hurraa!» huusin minä, »nyt saamme vettä. Hevosen selkään!»

Me olimme kuolemaisillamme janoon; meillä oli kylin aseita. Eikö myös olisi ollut parempi kuolla kuin tällä tavoin kärsiä? Siis päätimme kulkea sitä suuntaa, josta nuo kummalliset äänet kuuluivat.

Käyttäen monta varokeinoa, ett'emme olisi nostaneet melua, joka olisi voinut ilmaista meidät, tartuimme uudestaan kirveihimme. Vähitellen muuttui viidakko kumminkin harvemmaksi; kun puut pitenivät ja poistuivat toisistaan, saatoimme nopeammin mennä eteenpäin. Viimein voimme, muutaman puun kaaduttua, nähdä suuren ympyräisen aukon, jossa kasvoi ruohoa yltäkyllin ison lammin partailla. Se oli kuin kosteikko keskellä erämaata.

Villit olivat herjenneet huutamasta. Me laskeusimme hevostemme seljältä, jätimme ne taaksemme ja lähenimme hiljaa, hengittämättä ja kontaten pitkin maata; tällä tapaa pääsimme erälle kunnaalle ja näimme, päätämme nostettuumme, hurmaavan näyn.

Tämän lammin ympäryys saattoi olla neljännestä pitkä. Sen kirkkailla ja syvillä laiteilla kasvoi korkeata ruokoa ja tämän seassa vihreää ja tuoretta ruohoa. Veden peitti melkein kokonaan tavattoman isot lehdet, valkeat ja sini-set kukat, jotka uivat pinnalla.

Tämän lammin toisessa päässä näkyi vaalakka savu kohoavan ilmaan; siellä oli villein leiri, mutta he itse

olivat kadonneet. Me nousimme taas hevosen selkään, ja lähenimme rohkeasti jätettyjä tulia.

Kummallinen näky aukeni silmäimme eteen.

V.

Noin viisikymmentä tulta paloi nelikulmaisella alalla; keskelle tätä nelikulmaa oli levitetty maahan tavattoman suuri opussun-nahkainen peite. Likellä sitä oli keritsemätön oinas leikattuine kurkkuineen, mutta vielä vähän hengissä. Yltympäri oli heitetty puoleksi syötyjä palasia paistettua lampaanlihaa. Me menimme tulien ympäri; muutamassa paikassa löysimme kaksi päällekkäin pantua pataa, rukouskirjan, pankkiosoituskirjan, verisen nenäliinan, putelin Jamaikan rommia, tinavadin, yhdet siniset silmälasit, Coltin revolverin ja kahdet kortit.

Joka paikassa näkyi merkkejä villein suurista paljaista jaloista. Nämä jäljet, joita muutamia minuitteja seurasimme, katosivat pensaikkoon. Villit olivat meidän lähetessämme paenneet ja jättäneet saaliinsa meille. Mutta mikä oli syynä siihen, että näillä villeillä, jotka luultavasti eivät olleet koskaan nähneet europalaisia, oli nämä meidän sivistystämme osoittavat esineet? Ja tämä verinen nenäliina? Me vaikenimme kummastuksesta ja säikäyksestä.

Päivä oli loppupuolella. Aurinko oli laskeumaisillaan puunlatvain taa. Kuumuus oli viimeinkin vähennyt ja sen sijaan oli tullut herttainen viileys. Vieno tuuli saattoi pienen lammin pinnan karehtimaan ja ne kukat, jotka kaunistivat sen pintaa, hiljaa heilumaan. Joukko kenkurueläimiä, jotka olivat arasti lähenneet, huvittelivat itseään

iloisesti kirkkaassa vedessä. Sadat lumivalkeat kakadut, jotka istuivat lähimmäisissä puissa, panivat metsän kaihumaan räikeistä ja korvia särkevistä huudoistaan, tavatoman suuren kotkan liidellessä ilmassa leirin yli ja naurulintujen, jotka vastailivat toisilleen, yhdistyessä meluaan kööriin, ennenkuin rupesivat levähtämään.

Siinä silmänräpäyksessä, jolloin aurinko katosi taivaanrannalle, nousi täysikuu ihanasti vastaisella puolella taivaankantta; sen lempeä ja alakuloinen kumotus hopeoi vedenpinnan, joka oli jalkaimme alla.

Me olimme istuneet rätisevälle tulelle, keittäen teetä ja leipoen leipiä. Tyytyväiset hevoset ravitsivat itseään näkyvissämme runsailla ruohoilla. Hupaista oli kuulla niiden syövän ja korskuvan.

Tarkastettuamme hyvin tarkkaan aseemme, laittasimme levolle.

Janne aikoi nukkua ensinnä minun vartijoidessani; yhden aikaan tuli hänen ottaa sijani. Hän heittäysi sentähden maahan yhden puun juurelle, joka kuului niihin kummallisiin, joilta, vaikka ovat mehuisat, aina puuttuu lehdet, ja pian sekausi hänen kuorsaamisensa ääni pölin huutoihin, jotka liitelivät tulemme ympärillä.

Minä puolestani rupesin kävelemään edes takaisin, pyssy kädessä ja tarkaten jokaista melua. Pian kuulin joka suunnalta maan koiran valittavaisen haukunnan, jota houkutteli sinne oinaan haju; mutta valveilla olevalle ihmiselle on vähä pelkoa tästä eläimestä. Minä kuuntelin korva maata vasten. Ei ollut epäilemistäkään, se oli hevosten kopina; ne lähenivät tiheän pensaikon läpi. Melu kuului lähemmältä . . . Minä pudistin kovasti Jannea, joka kavahti ylös unesta. Yhtäkkiä laukesi muuan pyssy, ja luoti lensi vieressämme seisovaan puuhun.

»Ystäviä,» huusin minä, »huomatkaa!»

Samassa silmänräpäyksessä näkyi univormuun puettu ratsastaja pensaikon laiteella; häntä seurasi kaksitoista miestä hevosen seljässä.

»Antakaa anteeksi,» sanoi hän, »se oli ereys; minä toivon, ett' ette ole haavoitetut . . .»

VI.

Se, joka näin arvaamatta tapasi meidät, oli suuri, laiha, jäntevä mies, jolla oli pitkät mustat viikset ja outo ääni. Hänellä oli suuret saappaat, jotka olivat varustetut vankoilta meksikkolaisilla kannuksilla, joista tippui veri, hänen housunsa olivat nahasta, raskaat tiiviit kultavitjat kaulassa, pari tavattoman suurta revolveria ja pitkä amerikkalainen veitsi vyöllä. Minä tunsin hänet heti luutnantiksi kotimaisessa poliisissa, johon olin ennen tutustunut. Häntä seurasi kaksitoista mustaa, karpineilla varustettua miestä; heidän väsyneet hevosesensa ilmoittivat heidän jouduttaneen kulkuansa.

Kotimainen poliisi (native police), jota ylläpidetään siirtomaassa valtion kustannuksella, tekee siirtolaisille suuria palvelustöitä varjelemalla heitä villein päällekkarkauksista ja rankaisemalla ne murhat, joita jälkimmäiset tekevät. Tunnetaan se viha, jossa Uuden Hollannin eri heimot ovat toisilleen; ne ovat aina valmiit hävittämään toisiansa. Senpä tähden ei ole ollutkaan valkeille erittäin vaikea käyttää muutamia näistä heimoista jonkunlaisiksi palkkasotoureiksi. Nämä native policemen viedään Queenslandiin, Murrumbidgeen ja Murrayn jokien jo sivistyneiltä rannoilta Viktorian siirtomaasta. Tultuaan Queenslandiin,

heille aivan tuntemattomaan maahan, saapi he jakautua sodallisiin joukkoihin, joita johtaa euromalainen upseeri, ja jotka saavat tehtäväkseen kuljeksia busheissa *) valvoakseen siirtolaisten turvallisuutta.

Tämän uuden aseellisen voiman tarkoitus, jonka ensimmältä näyttää armottomat ja raa'at ihmiset keksineen, on kumminkin aikaansaattanut, että nykyjään paljoa vähemmän tarvitsee kurittaa villejä. Alussa oli poliisimiehinä sisämaassa ainoastaan euromalaisia, jotka tappelevat oivallisesti bushrangereita (metsiin paenneita pahan-tekijöitä) vastaan, mutta heistä ei ollut mitään hyötyä villejä vainotessa.

Niin pian kuin nämä jälkimmäiset huomasivat heitä ajettavan takaa, kiiruhti he tiheihin pensaikkoihin, jossa valkeat miehet eivät voineet seurata heidän jälkiään, ja vältti useinkin tällä tapaa tekemänsä rikosten rankaisun.

Kotimainen poliisi, jolla on näiden luontoihmisten koko taitavuus ja liikkuvaisuus, voipi helposti etsiä heidän jälkensä ja vainota heitä tiheimpiin pensaikkoihin. Seurauksena on, että villit, jotka eivät enää voi pensaikoissa etsiä turvallista rankaisemattomuutta, ovat paljon herjonneet ryöstämästä ja murhaamasta, ja että ainoastaan kotimaisen poliisin oleminen on suojellut monen mustan ja valkean ihmisen elämän.

Poliisiluutnantti laskeusi hevosensa seljältä ja istuusi vanhalle puunrungolle tulemme viereen. Ei sydänmaalla tehdä mutkia. Minä tarjosin hänelle lasillisen sitä rommia, jonka vasta olimme löytäneet. Hän ryyppäsi sen kokonaan, kääntyi puoleeni ja sanoi:

*) Siirtomaissa merkitään nimellä »the Bush» kaikkea sitä maata, jossa ei ole kaupunkeja, ja yleisesti mannermaan sisäosaa.

»Villit ovat siis kulkeneet tästä? Oletteko nähneet heidät?»

»Emme,» vastasin minä; »me tulimme tänne vähän ennen auringonlaskua, janon vaivaamina ja villein huu-tojen johtamina. Nämä olivat sukkelaan jättäneet lei-rinsä.»

»Olimmepa vähällä saavuttaa heidät, roistot!» huudahti luutnantti; sitte kääntyi hän joukkonsa puoleen ja sanoi:

»Antakaa hevosten syödä kello neljään; päivän val-jetessa lähdemme taas heitä ajamaan takaa.»

Hän sytytti piippunsa, kaatoi vielä ryydyn lasiinsa, pani huovalleen maata ja sanoi minulle:

»Minä selitän teille, minkätähden äsken olin lähettää luodin ruumiiseen. Nämä pirut villit ovat tehneet kau-hean rikoksen, ja minä ajan heitä takaa; pimeässä luulin teitä heiksi, ja ammuin teitä. Tunnetteko hra W:n?»

»Tunnen hyvin hyvästi», vastasin minä. »Onko teillä uutisia hänestä?»

»Hra W. on kuollut,» vastasi luutnantti. »Villit ovat tappaneet hänet muutamia tunteja takaperin ja kahdek-santoista muuta europaalaista. Me olemme äsken hau-danneet heidän ruumiinsa; nyt ei meillä ole muuta teh-tävää kuin kostaa heidän kuolemansa näiden petoin verellä.»

»Herra Jumala!» huudahdin minä, »onko se mah-dollista? Vanha hra W. parka . . .! Se oli kauhea tapaus! Jo ne villit ovat roistoja! Mutta kertokaa mi-nulle, minä pyydän teitä, mitä tiedätte tästä hirveästä rikoksesta.»

»Sen teen mielelläni, mutta lyhyesti; väsymys on masentanut minut ja minä haluan nukkua muutamia tun-

teja, ennenkuin päivän valjetessa lähden heitä ajamaan takaa. Tästä murheellisesta tapauksesta tiedän seuraavat kohdat.

VII.

Hra W. oli, niinkuin tiedätte, matkustanut Rockhamptonista vähän enempi kuin kolme kuukautta takaperin. Hänen muassaan oli ollut viisitoista tuhatta lammasta ja yhdeksäntoista seuralaista, näiden seassa kolme naista ja kaksi lasta. Hän tuli raittiina ja terveenä pienelle Cornet-joelle eteläpuolelle sitä paikkaa, jossa nyt olemme, tavallista hedelmällisempään ja vedestä hyvin rikkaaseen maahan. Siellä pystytti hän telttinsä ja rupesi rakentamaan tarpeellisia huoneita ja aituuksia ihmisille ja eläimille.

Australian syntyperäiset asukkaat, jotka ovat aina lukuisat niillä seuduin, jossa heiltä ei puutu vettä, näyttäsivät heti uuden pysäyspaikan ympärillä. Hra W.-parka oli tunnettu lempeydestänsä, hyvyystensä ja anteliaisuudestaan viljelä kohtaan, ja teki sentähden sen selittämättömän tyhmyyden, että vastaanotti nämä rosvot ystävällisimmällä tavalla ja päästi heidät luokseen, luottaen heihin sokeasti vähääkään varomatta. Muuten tuli nämä villit suureksi osaksi sivistyneiltä seuduilta, sillä hra W. huomasi kummastuksella, että moni heistä puhui Burnettin *) tavallista murretta, ja että muutamat heistä taisivat myös avullisesti englanninkieltä.

Hra W. näki eräänä päivänä viljelä aina kolmeen sataan asti, jotka olivat sijoittuneet hänen ja hänen mies-

*) Burnett, joka on Queenslandin aluetta, on kahdensadan peninkulman päässä lounaasen päin hra W:n uudisasunnosta.

tensä ympärille. Ollen jokseenkin hyvänluontoinen ja varma siitä, että hän voi tottua näiden julmain naapureinsa tapoihin, meni hra W. yksinään ulos teltistänsä heidän luokseen. Siellä rupesi hän puhuttelemaan päämiehiä, sanoi heille ystävällisiä sanoja ja antoi heille kaikellaisia lahjoja. Hän tuli päivä päivältä enemmän vakuutetuksi siitä, että hän voi elää suurimmassa turvallisuudessa.

Niin kummallisen suuresti luotti hra W. heidän kiitollisuuteensa, että laiminlöi ampuma-asettensa lataamisen, ja että pyssyjä ja pistoleja kaksinkymmenin oli läjissä ja kokonaan kelpaamattomia torjumaan vihollisten päälle-karkausta.

Noin neljäntoista päivän perästä hra W:n tultua Cornet-joelle pani villit pirullisen aikeensa toimeen. Eräänä aamuna auringon noustessa siinä silmänräpäyksessä, jolloin hra W. ja hänen miehensä menivät töihinsä, ja jolloin paimenet olivat ajaneet laumat tarhoista, ilmausi tavallisuuden mukaan joukko nuijilla varustettuja mustia, luvultaan parikymmentä, europalaisten asuntoin läheisyyteen.

He lähenivät valkeita ihmisiä ja rupesivat nauramaan ja laskemaan leikkiä heidän kanssaan, varmaankin poistaakseen kaikki epäluulot. Ja nyt »lisäsi poliisiluutnantti», kerron teille lopun tätä veristä murhenäytelmää ainoan verisaunasta pelastuneen miehen sanoilla; hän näki omin silminsä, mitä tapahtui. Minä kysyin häneltä, ja hän kertoi minulle seuraavaa:

»»Minä olen irlantilainen ja viidenkymmenen vuoden vanha; minä olin paimenna hra W:llä. Minä olen ainoa jälkeenjäänyt hänen uudisasunnoltaan. Puheenalaisena aamuna olin mennyt aituuksen ulkopuolelle oinaslauman

kanssa. Ruohoa kasvoi yltäkylän telteimme vieressä, niin ett' en tarvinnut mennä kauas. Oinaani söivät tyveninä, minä istuin niiden keskellä. Yhtäkkiä kuulin huudon, yhden ainoan huudon, joka oli naisen, telteimme vierestä. Sukkelaan nousin ylös ja katsoin sinnepäin kiikarilla, joka oli muassani. Aina muistan, mitä silloin näin.

Maassa makasi pitkänään viisitoista ruumista — ne olivat seuralaisteni. Jokaisen yli näistä hengettömistä ruumiista heilutti yksi villi ylpeydellä verestä kokonaan punasta nuijaa. Kauhistuksesta katsoin ympärilleni, aivan olin yksinäni, jalkaisin, suojeluksetta ja niinmuodoin hukassa. Villit olivat paitse sitä murhanneet likellä minua neljä muuta paimenta — kaikkiaan yhdeksäntoista valkeata!

Herran sallimuksesta ei villit minua nähneet, ja sillä tapaa sain aikaa ajatellakseni keinoa, joka onnistui kummallisesti. Kun ne roistot ryöstivät teltejä, lähti oinaani yhtäkkiä tarhaansa, ja jonka olisi pitänyt viedä minut perikatoon, se pelasti minut. Minä olin paneunut maahan pitkäkseni lauman keskelle kätkeytäkseni murhaajain silmistä; juolahti mieleeni vetäytä eteenpäin, kontaten pitkin maata, ja niin seurata oinaita näyttäymättä. Tällä tavoin tulin vähemmän kuin sadan meeterin päähän villeistä, ja kymmenen askeleen päässä itsestäni näin satuloidun ja suitsilla varustetun hevosen, joka oli sidottu suuriin härjänvaunuihin, joilla olisi lähdetty noutamaan puita ja joiden ratasten alla makasi ajajan ruumis, pitäen vielä ruoskaa kädessään.

Silmänräpäys oli tullut. Minun ei pitänyt peljätä kuolemaa, jos tahdoin pelastaa henkeni. Minä nousin ylös ja syöksähdin hevosta kohti. Villit olivat nähneet

minut. Pikaiseen kuin ukonnuoli tuli joka suunnalta sadottain bomerangeja suhisten korvaini ympärillä; sitte syöksi pedot, nuija kädessä ja hirveästi huutaen, minua vastaan. He olivat pesseet ruumiinsa veressä, ja tämä mustan ja punasen vastaisuus vapisutti minua.

Jalo eläin puri suitsiaan, ikäänkuin se olisi jo vavisut kostonhimosta, ja oli tuskin tuntenut minun olevan satulassa, ennenkuin lähti matkaan kuin nuoli. Minä sain käteeni vähäsen haavan, mutta olin pelastunut. Ensimmäinen ajatus, joka juohtui mieleeni, oli se, että minun tuli siunata pyhää Patrikkia, kun oli tehnyt ihmeen pelastaakseen henkeni; toinen oli se, että minun piti katsoa taakseni. Voimattomat villit, jotka olivat vihoissaan yhden saaliin päästessä pois, joka sen lisäksi oli nostava melun, olivat yhdistyneet joukkoon, jossa oli noin pari- tai kolmesataa, ja pirullisesti nauraen tanssivat uhriensa ruumisten ympärillä.

Minä katosin pian metsään ja hengitin taas . . .

Sitte riensin koko päivän eteenpäin, ja yön tullen saavuin sille pysäyspaikalle, jossa löysin teidät. Täytyy viipymättä ajaa näitä roistoja takaa; muuten pääsee he pakoon.» »

VIII.

»Näin,» jatkoi upseeri, »kertoi Paddy, se ainoa, jota nämä villit eivät saaneet tappa. Verisaunan jälkeisenä päivänä tulin kahdentoista mustan seuralaiseni kanssa hra W.-paran uudisasunnolle.

Villit olivat luonnollisesti lähteneet pois. Ett' en olisi hukannut aikaa, panetin ruumiit yhteen hautaan. Ne olivat silvotut ja hirveän näköiset. Teltit olivat ryöstetyt.

Murhaajat olivat tehneet sen tyhmyyden, että olivat vieneet pois lampaat muassaan, niin että helposti voimme seurata heitä. He ovat saattaneet meidät tänne, ja minä olen iloissani, kun olemme heitä likellä. Minä toivon, että huomenna ennen puoltapäivää olemme kostaneet onnettomien ystävämme kuoleman. Ja nyt, hyvää yötä! . . . Nuo juuttaan sudet eivät saata yhtään silmänräpäystä olla vaiti. Huomenna saatte, pienoseni, ruokaa; antakaa meidän nukkua rauhassa».

Sanottuaan tämän, kääntyi luutnantti vasemmalle kyljellensä, katseli tarkasti kuuta, kääntyi sittemmin oikealle ja sanoi:

»Vielä pari tuntia ja sitte työhön!»

Ja hän nukkui.

IX.

Kuunnellessani tätä hirveää kertomusta, tunsin vereni kuohuvan vihasta.

»Janne,» sanoin seuralaiselleni, joka oli kauhusta hiljaa, »tänä aamuna seuraamme joukkoa ja otamme osaa tähän oikeaan kostamistyöhön.»

»Niin», vastasi Janne, purren hampaitaan raivosta pistäen kartion muotoisen luodin kumpaankin pyssyynsä piippuun.

Eteläisen ristin tähdet alkoivat vaaleta, ja naurulintu ilmoitti huudollaan uuden päivän koittavan, kun luutnantti kahden haukotuksen perästä jätti huopansa ja riensi lamille peseymään. Parvi sorsia lensi ylös hänen lähelessään.

Hänen tultuaan takaisin tulelle, jossa jo valmistelin maaseudun einettä, sanoin hänelle:

»Luutnantti, minä tunsin hra W:n. Sentähden pyydän teiltä yhtä suosionosoitusta: antakaa minun seurata teitä ja auttaa teitä rankaisemaan hänen murhaajiaan.»

»Mielelläni,» vastasi hän; »ne roistot ovat lukuisat. Minä tunnen olevani tyytyväisen niin odottamattomaan apuun.»

Aurinko kultasi puunlatvat pienen armeijamme liikkeelle lähtiessä. Kotimainen poliisi oli etunenässä ja raivasi meille tietä pensaikkoon, sanomattomalla nopeudella seuraten vihoillistemme jälkiä.

Tuon tuostakin kohtasimme pieniä lammascarvia, jotka pakolaisten oli täytynyt jättää jälkeensä. Viimein näkyi jäljet pehmeässä ja märjässä maassa yhä vereksemmiltä; miehemme, joita kiihotti kohta tulevan tappelun toivo, tekivät työtä kahdenkertaisella innolla, ja me jouduimme pian eteenpäin.

Yhtäkkiä pysäytti yksi musta kotimainen poliisimies hevosensa ja sanoi huonolla englanninkielellä, tutkittuaan maan tarkkaan jalkainsa alla ja silmätyään ympärillensä:

»Luutnantti, tässä on erottu. Yksi näitä lurjuksia on mennyt toista tietä kuin muut: hän on arvossa pidetty mies, koska heimo on antanut hänen koittaa pelastautua pelkuruuden kautta. Mutta hän ei ole tiennyt, kuka häntä seurasi! Hän ei ole voinut pettää Kenkuruntappajan tarkkaa silmää! Pysähtykää,» sanoi hän laskeutessaan hevosen seljältä ja pannessaan kätensä jalanjäljille, »nimeni ei ole Jimmy, jos tämä mies ei ole sama, joka on tappanut vaimoni, suuresti rakastetun Maria Annani, yksitoista kuukautta takaperin.»

Villin silmät säikkyivät raivosta; hänen huulensa peitti vaahto; hermot värisivät kaikissa hänen jäsenissään.

»Minä olen vannonut tappavani tämän miehen,» sanoi hän; »sen olen vannonut Maria Annani kuoleman puolesta. Hän ei näe auringon laskeuvan tänäpäpä.»

»Ja kuka hän sitten on?» kysyi luutnantti.

»Tämä mies,» vastasi villi, »on Bawley, heimon tohtori; hän on murhannut rakastettuni, pannut kätensä vaimoni mahalle: kolmen päivän perästä ei häntä sitten enää ollut olemassa. Heimon miehiä hirvittää hän sanomattomasti. Hän vetää mieltään myöten, paljaalla voimallaan, pitkiä nuoria heidän suustaan; ja,» lisäsi hän matalammalla äänellä ja salaisella näöllä, »hänellä on kolme pientä mustaa kiveä, joiden näkö on kuolettava — niin, paikalle kuolettava. Mutta hänen hetkensä on tullut; Bawleyn pitää kuolla tänäpäpä.»

»Mistä tiedät,» kysyin minä, »että nämä ovat saman Bawleyn jäljet?»

»Minä tunnen niiden muodon,» vastasi Jimmy vilkkaasti. »Katsopas: vasen jälki on matalampi, epäselvempi kuin oikea. Siihen on syynä se, että tohtori ontuu ja nojaupi enemmän toiselle jalalle kuin toiselle. Eräässä tappelussa, johon Bawley monta vuotta takaperin joutui valkeain ihmisten kanssa muutaman murhan tähden, jonka oli tehnyt, sai hän luodin polveensa, joka teki hänet raajarikoksi.»

X.

Piti mihin hintaan tahansa saada tämä Bawley elävänä tai kuolleena valtaansa. Selvä oli, että hän oli alkuunpannut tuuman karata hra W.-paran uudisasunnon päälle, ja hänen näkyväinen ylenluonnollinen vaikutuksensa heimoon teki hänet kovin vaaralliseksi.

Me päätimme sentähden seurata hänen jälkiään ja koittaa saada hänet kiinni, ennenkuin rupesimme ajamaan takaa pakolaisten pääjoukkoa.

Pensaikko tuli valoisammaksi ja muuttui harvaksi metsäksi. Bawleyn jäljet näkyivät vereksemmiltä, ja pian tajusimme olevamme hänet kiinni ottamaisillamme. Silloin tulimme luulemattamme muta- ja syvävetisen lammin rannalle, johon takaa ajettavamme jäljet katosivat.

Luutnantti lähetti heti yhden miehistään lammin ympäri hakemaan sitä paikkaa, jossa Bawley oli noussut ylös vedestä, sillä todenmukaiselta näytti, että hän oli uiden mennyt lammin yli. Mutta turhaan etsittiin, ei mikään jälki osoittanut sitä suuntaa, jota pakolainen olisi lähtenyt kulkemaan, maalle noustuaan.

»Tuhat tulimmaista!» sanoi luutnantti nauraen; »Jimmy parka, tohtorisi on tehnyt sinulle vielä yhden kepposen. Hän on kadonnut kuin tina tuhkaan jättämättä mitään jälkiä.»

Jimmy ei vastannut. Hänen silmänsä olivat luottuneet lampiin; oikealla kädellään peitti hän otsaansa aurinгон paahtavia säteitä vastaan.

»Kenkuruntappajan on voittanut tohtori Bawley,» lisäsi upseeri leikkiä laskien.

Jimmy kääntyi suurimmalla ylenkatseella esimiehensä puoleen ja sanoi:

»Erehdytte; valkeat miehet ovat sokeita. Jimmy näkee Bawleyn.»

Samassa osoitti hän sormellaan muutaman ruovon latvaa, joka vaarui vedenpinnalla.

»Bawley on tuolla,» sanoi hän.

»Onko tohtorisi muuttunut ruovoksi! Se on mahdotonta!» sanoi luutnantti, yhä nauraen.

»Bawley on kuoleman oma,» sanoi Jimmy juhlallisesti; »kymmenessä minuutissa on hän heittänyt henkensä. Minä olen vannonut polttavani hänen ruumiinsa tänäpäpä.»

Sanottuansa tämän, heitti hän karpininsa nurmelle, riisui vaatteensa ja sanoi meille:

»Pitäkää minua silmällä, ja kun huudan: Look out (Katsokaa)! niin valmistaukaa laukaisemaan . . . vaan älkää ampuko väärää miestä.»

Hän syöksi lampiin ja ui koiran tavoin ruokoa kohti. Me kohotimme kivärimme sinnepäin, jonne hän meni, odottaen merkkiä . . .

Jimmyllä oli pitkä veitsi hammasten välissä. Tultuaan ruovolle, tarttui hän siihen vasemmalla kädellään, ja leikkasi sen oikealla, vihlaisten kerran veitsellä, noin tuuman paikoilta veden alla.

»Look out!» huusi hän heti ja sukelsi kuin sorsa.

Tuskin oli muutamia sekunteja kulunut, ennenkuin Bawleyn pää näkyi lammin pinnalla likellä sitä paikkaa, jossa ruoko oli ollut.

»Lauaiskaa!» huusi luutnantti.

Paksu savu peitti meiltä yhtäkkiä näköalan; sen hajottua taisimme nähdä villin kuolleen ruumiin, joka ui hänen verestään punasen veden pinnalla.

Samassa silmänräpäyksessä näkyi toinen pää hyvin likellä meitä.

Se oli Jimmyn, joka, luullen vaaran olevan ohi, nauroi kovasti ilosta ja, katsellen meitä, sanoi ylpeästi:

»No niin, onko tohtori voittanut Kenkuruntappajan? Tuossa on hänen katuala ruumiinsa! Maria Annan puolesta on kostettu, minä olen tyytyväinen!»

Luutnantti ja minä katselimme toinen toistamme, hiljaa kummastellen, kuinka Jimmy oli voinut arvata hirvittävän vihoillisansa pakopaikan.

Jimmy ymmärsi kummastuksemme. »Te tahdotte tietää,» sanoi hän hymyillen ja sääliväisen näköisenä, »kuinka olen voinut antaa Bauwleyn teille. Kuulkaa siis! Te näette ruovot, jotka kasvavat tämän lammin laiteilla. Bawley on pitentänyt elämänsä, ja olisi minutta pelastanut sen muutamalla näistä ruovoista.»

Ruovot, jotka kasvoivat lammin rannoilla, olivat kymmenen tai kahdentoista jalan korkuisia; ne olivat jonkunlaisia aivan onsia ja mitä keveimpiä bamburuokoja.

»No niin,» jatkoi Jimmy, »ei mikään ole yksinkertaisempaa. Bawley, jota ahdistettiin likeltä, luuli pääsevänsä pakoon takaa ajajiltaan kätkeymällä tähän lampiin. Mutta voidaksensa hengittää kymmenen jalan päässä vedenpinnasta, leikkasi hän yhden näitä ruokoja poikki ja laskeusi veteen, ruovon toinen pää hengenpitävästi suljettuun huulten välissä. Toinen pää ylettyi, niinkuin olemme nähneet, tuuman päähän lammin pinnasta. Tällä tapaa hengitti Bawley, ja hengittäisi vieläkin, ell'ei Kenkuruntappaja olisi ajanut häntä takaa.»

Bawleyn hengetön ruumis, jonka vieno tuulenpuuska pani liikkeelle, ui maalle jalkaimme luo.

Kehoitettuaan meitä katsomaan, eikö ruumiin yhteenpuristuneet kädet sisältäisi niitä peljättäviä kiviä, tarttui Jimmy sen hiuksiin ja vetäisi sen maalle.

»Murhaaja ja valehtelija, tohtori ja varas!» sanoi hän ja potkaisi Bawleyn ruumista, »sinä olet tappanut Maria Annan, ja Jimmy on tappanut sinut. Kosto on ollut suloinen!»

Sitte rupesi hän kokoamaan kuivia lehtiä ja puupalasia, joista teki suuren rovion, Bawleyn ruumiin kuivaessa auringon paisteessa.

Bawley muuttui pian savuksi, ja kun Jimmy näki sen nousevan taivaalle, kuiskasi hän matalalla, mutta selvällä äänellä:

»Nyt olet muuttunut savuksi, ja seassamme on yhtä vähemmältä noitia.»

XI.

Me aloimme taas ajaa villejä takaa.

Puolenpäivän aikaan pysähdyimme erään vedellä täytetyn kuopan luo, ravitaksemme itseämme vähäsen teellä ja leivällä.

Yksi musta poliisimies — hänen nimensä oli Kalle — oli mennyt vesikuopalle täyttämään niitä tina-astioita, jotka meillä olivat teepannuina.

Yhtäkkiä päästi hän hirveän huudon ja kiiruhti, horjuen kauhistuksesta, meitä vastaan. Hänen julman näköiset silmänsä, hänen kalpeat ja värisevät huulensa hirvittivät meitä.

»Minä olen hukassa!» huusi hän, »minua on purrut musta käärme (black snake)!»

Hänen jalkansa notkuivat, ja hän kaatui maahan.

Käärme, joka oli kymmentä tai yhtätoista jalkaa pitkä ja kuului myrkyllisimpiin, oli hampaillaan purrut häntä kahden puolen jalkaa.

Muutamissa sekunneissa nousi Kalle kumminkin ylös. Hän pani huulensa haavalle, imi myrkyt suuhunsa ja sylki sen kauas itsestään. Tietäen, että tämän koetuksen menestyminen oli ainakin epäiltävä, käytin paikalla

ainoata keinoa, jonka kautta käärmeen puremalla ihmisellä on vähä toivoa pelastautua. Minä menin siis hänen luokseen ja leikkasin syvästi haavain ympärystää, jonka tehtyäni panin useampia kertoja tulessa kuumennetun laastukin tämän elävän lihan päälle.

Luutnantti ja minä otimme sitten onnetonta kummas-takin kainalosta kiinni, pakottaaksemme häntä kävelemään ja vastustamaan unta, joka semmoisisissa tapauksissa tuottaa aina kuoleman. Tunnin perästä rupesi Kalle valittamaan ankaraa päänkivistystä, sanoi sittemmin olevan vaikean saada selvää ajatuksistaan. Tätä seurasi sanomaton halu nukkua. Hän meni pian aivan horrokseen.

Kokouneina hänen ympärilleen, koetimme kaikin keinoin vastustaa tätä turmion tuovaa unenhalua. Hän hengitti hyvin säännöllisesti. Me kaasimme kylmää vettä virroittain hänen päänsä päälle, mutta turhaan; sitte vedimme veitset tupistamme, leikkasimme monesta kohti kuolevaisen ruumista ja tiputimme suoloja haavoihin, toioven senkautta herättävämme tuntoa ja kipua hänessä. Ei mikään auttanut! Me kosketimme hänen käsiään ja jalkojaan kekäleillä, jotka polttivat ja muuttivat lihan savuksi . . .

Kalle nukkui hyvin tyvennä, ikäänkuin hänet olisi tuudutettu suloiseen uneen. Kahden tunnin kuluttua onnettomuuden perästä näytti hän heräävän; hän nousi vähäsen pystyyn siltä puunkuorilevyltä, joka oli hänellä vuoteena.

Sitte kaatui hän taaksepäin ja kuoli.

Hänen kasvonsa eivät olleet ollenkaan muuttuneet; ainoastaan hänen huulensa olivat vähän paisuneet ja sinisen näköiset.

Kuullessansa hänen kuolleen, parkui onnettoman kumppalit hirveästi ja leikkasi syvästi lihaansa käsistään

ja jaloistaan surun merkiksi. Veri virtasi niistä; he pyyhkivät sen pois maasta otetuilla ruohoilla.

Sitte rupesi he valmistamaan ruumista.

XII.

Jimmy astui luutnantin eteen ja sanoi hänelle airuen arvollisuudella:

»Me pyydämme kahden tunnin pysäysaikaa toimittaaksemme kumppali-parkamme hautausmenot, ja toivomme teidän pitävän pyyntöämme oikeana.»

Luutnantti kääntyi puoleeni ja sanoi harmilla:

»Näille ihmisille pitää myöntää, mitä tahtovat, vaikka ei meillä olekaan paljoa aikaa menettää; muuten ei he tappelisi.» Sitte puhui hän, kääntyen Jimmyn puoleen:

»Kenkuruntappaja on hyvästi täyttänyt velvollisuutensa, kun on keksinyt tohtorin pakopaikan; siis myönnän teille kaksi tuntia haudataksenne ystävääne.»

»Arvatkaapa, mitä he aikovat Kalle parallelle?» kysyi upseeri minulta, Jimmyn jätettyä meidät.

»En,» vastasin minä, »en ole koskaan ollut semmoisissa hautajaisissa.»

»Vai niin, tulkaapa sitte katsomaan omin silminne, mitä ystävämme Europassa eivät ota uskoakseen, kun kerrotte sitä heille.»

Minä seurasin poliisiupseeria, ja me yhdistyimme hänen kotimaiseen joukkoonsa.

Kallen ruumis oli pitkänään nurmella, aivan ilman vaatteita. Neljä miestä oli polvillaan hänen ympärillensä, samalla kun muut, piiriin järjestettyinä, päästivät kama-loita valitushuutoja.

Jimmy, joka näytti olevan etevin näyttelijä tässä näytelmässä, otti sitte taskustansa tavattoman suuren veitsen ja erotti yhdellä vihlauksella pään ruumiin vartalosta. Se pantiin sitte huolellisesti sivulle. Sitte varustausi ne muut kolme mustaa, jotka auttoivat Jimmyä näissä kummallisissa toimissa, vuorollansa veitsillä, joita huolellisesti teroittivat voidelluilla saappaillaan.

Sitte ruvettiin suurimmassa hiljaisuudessa työhön.

Jimmy aloitti halkaisemalla kuolleen nahan päästä jalkoihin asti; sen perästä nykki ne neljä mustaa, kukin kohdaltansa, ruumiin nahan kummastuttavalla sukkeluudella ja tekemättä pienintäkään naarmua siihen.

Kalle oli muuttunut mustasta punaseksi . . .

Näky oli kauhea.

Tämä verinen nahka ripustettiin heti muutaman puun oksille ja se oli sillä tavoin jonkunlaisena telttinä, jonka alle sytytettiin leimuava tuli. Tämä tehtiin kuivataksensa nahkaa!

Sillä aikaa irroitettiin liha Kalle paran jaloista ja heitettiin hänen luunsa tuleen, poistaakseen kokonaan se liha, joka vielä riippui niissä kiinni. Sitte kaivoi mustat, kynsillään ja veitsillään, syvän kuopan lammin viereen ja heitti tähän pään ja jäännökset ruumiista.

Tunnin kuluttua oli nahka kuiva. Se pantiin neljälle käännökselle ja asetettiin muutamalle satulalle. Luut jaettiin mustille, ja itsekukin pani osansa pienen pussiin, jonka hän suurella kunnioituksella satoi selkensä taa . . .

Kun juhlamenot olivat sivu, viittasi luutnantti lähtemään liikkeelle.

Me kuljimme eteenpäin, vieden muassamme Kallen nahan ja luut.

»Tämän tavan näitte kai odottamatta ja se iljettää teitä?» sanoi luutnantti, painaen kannuksiaan hevosensa sivuihin. »Se ei minua kummastuta; kumminkaan ei he tee sitä tarkoituksetta. Nämä raukat luulevat, että sairaa paneminen yhdelle heidän ystävä-vainajansa nahoista on pettämätön keino kuolemaa vastaan; toiseksi on heidän luunsa taikakaluja pahoja henkiä vastaan, joita he suuresti pelkäävät. Ja koska nyt», lisäsi hän, »olemme aukealla paikalla, pitää meidän kiirehtiä, muuten emme koskaan saavuta näitä juuttaan lurjuksia.»

Sanottuaan tämän, kannusti hän hevostaan, ja pieni ratsastajajoukkomme pani metsän kaikumaan hevostensa laukkuusta.

Emme olleet kauan olleet matkalla, kun Jimmy, joka ratsasti etunenässä, kääntyi takaisin, pysäytti hevosensa ja salaisella äänellä sanoi meille:

»Ne katalat eivät enää ole kaukana meistä . . . Edetkäämme meluamatta ja saavuttakaamme heidät luulematansa heidän leirissään.»

Sitten annoimme hevostemme käydä hiljalleen ja etenimme varovasti.

Pitkän matkan päässä näimme pienen pensaikon, jonka takana Jimmy ilmoitti mustien sijaitsevan. Me laskeusimme hevostemme seljältä ja jätimme ne taaksemme, menimme pensaikkaa kohti, tunkeusimme sen sisään, hiipten toisesta pensaasta toiseen ja kaikin tavoin varoen, ett' ei meitä olisi nähty. Me kuljimme tavatonta melua kohti, joka kuului toiselta puolen.

Aurinko oli vastikään laskeunut taivaanrannalle, ja kun hämärää, niinkuin tiedetään, ei ole paljon ollenkaan näillä käännepiirin seuduilla, niin ei viipynyt kauan, ennenkuin kaikki oli peittynyt yön varjoihin.

»Mitä melua tämä on?» kysyin muutamalta mustalta joukossamme.

»Nämä Myall,»*) vastasi hän minulle, »tuskin uskovat meidän olevan niin likellä heitä. Kuultuaan ne pysynlaukaukset, joilla olemme tervehtineet Bawleyta, on he päättäneet, että olemme eronneet heidän jäljistään kulkeaksemme toista suuntaa, ja tahtoneet viettää eroamistamme tanssimalla corroboirea (Australian alkuperäisten asukasten kansallistanssia).»

Kun olin utelijas tätä näytelmää katsomaan, josta olin niin usein kuullut puhuttavan, pyysin luutnanttia käskemään, että lähestyisimme viljelä nostamatta vähintäkään melua ja ollén piilossa pensasten takana, niin ett' ei meitä voitaisi nähdä.

Sen teimmekin, ja voinpa vakuuttaa, ett' en eläisäni ollut semmoista juhlaa läsnä.

Villit olivat, aivan alasti ja parinsadan lukuisina, asettauneet joukkoihin viisintoista tai parinkymmenin, toinen osasto toisensa taa. Jokainen piti keihästä kädessään. He olivat hyvin hiljaa ja heidän silmänsä olivat luottuneet heidän johdattajaansa, joka, nuija kädessä, seisoi heitä vastapäätä.

Vähän matkan päässä heistä istui naiset (gins)***) suorassa linjassa tulirivin takana. Jokaisen edessä näistä naisista oli jonkunlainen pöytä, tehty yhdestä opussumnahasta, joka oli pingotettu neljän pienen pylvään välille.

Tulien tumma valo, joka heijastui näitä mustia, jotenkin kohdallisesti järjestettyjä nahkoja vastaan, näytti

*) Villit antavat tämän nimen, joka merkitsee kaikki huonosti, jokaiselle vieraille heimolle.

**) Villit eteläisessä osassa Australiaa eivät tunne sanaa gins. He antavat naiselle nimen loubra.

mitä kummemmalta. Katsellessani heitä likemmältä huomasin, että useimpain miesten jalat olivat vielä punaset hra W.-paran ja hänen väkensä verestä. He olivat myös maalanneet kasvonsa kirjaviksi pitkillä viiruilla punasta ja valkeata liitua, jota löytyy näissä osin Australiaa. Muutamilla oli pitkiä puikkoja tai linnunluita sieramissa. Naiset olivat koristaneet hiuksensa kasuarin tai mustan joutsenen höyhenillä. Ne, joilla oli lapsia, kantoivat heitä seljässään jonkunlaisissa kenkurunnahkaisissa koreissa. Minä näin yhden tai kahden imettävän koiranpenikoita, samalla kun heidän omat kantamaisensa huutivat näljissään korin pohjalla. Mutta minä palaan corroboireen.

Päämiehen annettua merkki, joka nähtävästi oli sangen ylpeä toimensa tärkeydestä, asettui jokainen paikalleen. Tänä jokseenkin omituisena merkinä on jonkunlainen vihellys, joka syntyy imemällä ilmaa sisään melkein hengenpitävästi suljetuin huulten välistä. Tällaiset ilmalle annetut »suudelmat», joita uudistetaan useammin tai harvemmin, ovat erilaisina käskyinä tai merkkeinä.

Merkillä numero yks: asettaupi joukko, niinkuin olen jo sanonut.

Miehet tekeyvät kokonaan julman näköisiksi ja kohottavat, kaikki samalla kertaa, keihäitään taivasta kohti. Heidän arvoisat puolisonsa panevat, kuultuaan merkin, jalkansa turkkilaisten tavalla ristiin ja tarttuvat kaikki samalla kertaa pieneen nurmella lähellä heitä olevaan keppiin.

Merkillä numero kaks: kohottaa miehet yhden jalan ja naiset keppinsä.

Merkillä numero kolme: alkaa varsinainen tanssi.

Naiset lyövät tahdissa kepeillään eteensä asetettuihin opussum-nahkoihin ja synnyttävät sen kautta rummunkä-

rinän, jolla on jonkunlainen sointu. Tämän melun kuul-
tuaan, ei miehet voi enää hillitä intoaan. Tuolla reutoo
he itseään kaikin tavoin ja heittäypi ilmaan tai, oikeam-
min sanoen, tekee pystysuoria hyppäyksiä, joita paraat
klovnimme kadehtisivat. He nakkaavat toisen jalan sille,
toisen tälle suunnalle ja huiskivat käsillään ilmassa; hei-
dän pitkät ja kiharat hiuksensa kiertyvät heidän päitensä
ympäri ikäänkuin käärmeet — luulisi näkevänsä Medu-
sanpäitä; heidän suurten silmäinsä valkuaiset kääntyvät
alinomaa kuopissaan, kunnes tulevat verisiksi; naiset
lisäävät pian tahtia, miehet antauvat silloin täydelliselle
hulluudelle, nyt ei ole enää muuta kuin joka suunnalla
ilmassa huiskivia käsiä, jalkoja ja hiuksia; näkyni muuttuu
epäselväksi, en enää tiedä, mitä näen. Lopuksi virtaa
runsas hiki näistä ruumis-raukoista; ne eivät enää voi
hengittää, ne hoipertuvat pian ja kaatuvat hujan hajan,
toinen toisensa päälle.

Pian kuuluu merkki numero neljä: musiikki loppuu
ja kaikki muuttuu entiselleen. — Kahdenkymmenen mi-
nuutin pysähdys!

Luutnantti sanoi sitte minulle löytyvän monellaisia
corroboireja. Sitä, josta olen koettanut antaa kuvausta,
kutsutaan kenkuruncorroboireksi. Muista on vesicorro-
boire omituisimpia, sen mukaan kuin upseeri kertoi minulle;
tänäpä en saanut enempää tietoa siitä.

Luutnantti kääntyi puoleeni sanoen: »Nyt on aika
meidän valmistautua päällekkarkamiseen. Lakattuansa tans-
simasta ja tynnnyttyään, tuntee nämä lurjukset meidän
olevan läsnä, sillä näiden villein haisti on hyvin kehitty-
nyt. Meidän pitää karata äkkiä heidän päällensä, kauem-
paa viipymättä.»

Samalla antoi hän käskyn kahdelle miehistään mennä

takaisin hevosia noutamaan, jotka olimme jättäneet jälkeemme.

Kuu, niin loistava ja kirkas, jommoisena sen saapi nähdä ainoastaan Australian selvällä taivaalla, valaisi samassa silmänräpäyksessä näyttämön loistollaan. Kuumuus oli tuskin vähennyt auringonlaskun jälkeen, ja ilma tuntui raskaalta. Taivaanrannalle näkyi nousevan vähä sumua, jonka merkityksen Jimmyn tottunut silmä oli heti huomannut.

»Myrsky on tulossa,» sanoi hän.

Senjälkeen istuimme heti taas kaikki hevosen seljässä. Miehemme eivät voineet enää hillitä malttamattomuuttaan; toivo saada vuodattaa vertä ihmisistä, joita he niin luonnollisista syistä vihasivat, teki heidät hulluiksi. Heidän kasvoinsa näkö oli hirvittävä.

»Nyt, pojat,» sanoi upseeri heille, ennenkuin viittasi heitä karkaamaan päälle, »muistakaa, että tapatte ainoastaan miehet; antakaa naisten ja lasten elää. Lapset eivät ole milloinkaan tehneet teille pahaa; jos armahdatte heidän äitejään, niin ei he kiellä teiltä mitään. Säästäkää heitä!»

Sotamiehet eivät vastanneet, vaan katselivat toisiaan kysyvin silmäyksin.

Viimein rupesi Jimmy puhumaan ja vastasi upseerilleen:

»Ne mustat ihmiset, jotka ovat edessämme, ovat tappaneet ja hävänneet the white Marus (valkeat naiset); he ovat murhanneet lapset heidän äiteinsä rinnoilla; miksi emme kostaisi naisten vertä naisten verellä?»

»Te näette,» sanoi poliisiluutnantti minulle, »kuinka vaikea on näitä vilttejä saada ymmärtämään, että pitää säästää heikompaa sukupuolta. Kosto on heillä ihmisyy-

den sijassa, ankara ja puolenpitämätön oikeus on heidän ainoa ojennusnuoransa. Mutta siinä ei ole kaikki. Maailman alusta asti on Australian alkuperäiset asujamet hävittäneet toisiaan. Syynä tähän ainaiseen vihollisuuteen on todenmukaisesti luonnon antaman ruoan riittämättömyys. Jokainen heimo luulee muiden heimoin olevan syynä siihen, että heidän miehensä eivät liho, ja että he usein myös saavat nähdä nälkää. Sotamiehemme, joilla on kotona köyhiä perheitä, tietävät hyvin hyvästi, että lapset, jotka huutavat leirissä edessämme, ja ne, jotka vielä lepäävät äitiensä helmassa, kerran myös hävittävät opussumeja ja bandikooteja (jonkunlaisia australialaisia jäniksiä) metsissä, ja että semmoisia eläimiä on vähempi heidän lapsilleen. Tämä onkin oikeastaan pääsyy, joka pilaa miehemme kostonhimolla. Jimmy ei ole uskaltanut puhua totta. Hän on turvaunut tekosyyhyn, joka ei kuitenkaan ole pettänyt minua. Minulla ei ole mitään lisättävää. He tekevät, mitä tahtovat. Minä olen tehnyt velvollisuuteni, hyödytöntä olisi koettaa estää heitä; antakoon siis Jumala minulle anteeksi!

XIII.

Villit olivat ilmasta tunteneet vihoillistensa olevan likellä. Tanssi oli päämiehen käskystä loppunut, joka ilmoitettiin kahdella vihellyksellä. He yhdistyivät pieniin joukkoihin, luultavasti puhelemaan tulevista tapauksista. Yhtäkkiä rupesi villit liikkumaan; he juoksivat, katsoivat taakseen, huusivat . . .

»Mitä uutta on heille tapahtunut?» kysyin Jimmyltä. Mies vastasi minulle kavalan näköisenä, omalla tavallaan:

»He ovat juuri huomanneet, että valkeat miehet ovat heidän jäljissään, ja tietäessään, että heille on hyödytöntä tapella ampuma-aseita vastaan, miettii he pakokeinoja. He ovat tehneet hirveän rikoksen, te sanotte sen minulle. He eivät tiedä, mitä valkealla rikoksella tarkoitetaan, mutta tietävät hyvin, että teillä on oikeus kostaa ystäväinne kuolema.»

Jimmy muuttui villiksi uudestaan.

Villit olivat nähneet meidät; heitä oli kauhistuttanut, ja ennenkuin yhtään pyssyä oli lauaistu, aukeni silmiemme eteen yhtä tavaton kuin hirveä näky.

Villien takana oli jyrkkäys tai kumminkin rotko, josta ei päässyt yli.

Hirmustuneina ja mielettöminä heittäysi vihoillisemme sekaisin tähän kuiluun: he syöksivät huutaen kuolemaan, toinen toisensa perästä. Yksi palmupuu kasvoi jyrkkäyksen partaalla; muutamat villit pitäysivät siitä kiinni, mutta voimilla on loppu: heidän väsyneet kätensä päästivät irti; pari suurta silmää — valkuaiset vertyneinä — katsahti ylöspäin ja sanoi hyvästi elämälle ylenkatseella, sitte menivät nämä miehet ijankaikkisuuteen.

Se oli kamala ja pyörriyttävä näytelmä . . .

Poliisiluutnantti ja minä olimme pienellä joukollamme rangaisseet villit pyssyä laukaisematta. Jyrkkäyksen reunalta katselimme hirmulla tätä helvetillistä verisaunaa.

Mutta sen olisi pitänyt loppua, mutta nyt oli upseerilla, joka käskyillään tarkoitti sitä, tilaisuus päästä vakuutukseen siitä, että hänen vaikutuksensa näihin verenhajusta hurmauneihin mustiin oli kovin vähänen.

Kotimaisten poliisimiesten luutnantti oli käskennyt heidän ottaa kiinni kaikki villit, jotka vielä voitiin pelastaa, ja tehdä heidät vangeiksi. Mutta kun Australian villit

vaistontapaisesti ovat vihassa toisilleen, ei he nytkään leppyneet kellekään. Tuskin oli mustamme kuulleet päällikkönsä käskyn, ennenkuin karkasivat vihoillistensa päälle; mutta ei he ottaneet heitä vangeiksi, vaan sysäsivät heidät syvyyteen.

Naiset eivät olleet paenneet, eivätkä koettaneet melkein varmalla kuolemalla pelastaa itseään siitä kohtalosta, joka heitä odotti. He olivat jääneet istumaan jyrkkäyksen reunalle ja katselivat, mitä tapahtui. Australian villi nainen pysyy liikkumaton kuoleman edessä; hän näkee miehensä, veljiensä, rakastajansa kuolevan, vaan hänen kasvoinsa liikunnoista ei voi huomata vähintäkään surua. Hän ei näytä koskaan tunteitaan; alempana kuin päässä, nimittäin sydämessä, huomaatte samassa silmänräpäyksessä julman ajatuksen kiehuvan, tämän ainoan: koston.

Muutamat olivat leirissä, imettäen lapsiaan. Minä näen vieläkin näiden pienosten riippuvan rinnassa ja, kuullessaan verisaunan melun, iloisesti nauravan!

Sotamiehiämme arvelutti. Heidän päällikkönsä kova käsky, mutta vielä enemmän vähänen ihmisyyden kipinä pidätti heitä ensin naisten edessä. Ell' ei ne, jotka imettivät lapsiaan, juuri käyneet heille sääliksi, muuttui heidän mielensä kuitenkin säveiksi. Jo näytti siltä, kuin olisivat ajatuksissaan muuttauneet takaisin siihen aikaan, jolloin heidän omat äitinsä maidollaan elättivät heitä.

Naiset olisi, asianhaarain näin ollen, pelastettu, ell' ei eräs surkuteltava tapaus olisi tapahtunut, joka hetikohta sammutti sen ihmisyyden kipinän, joka oli syttynyt poliisi-miestemme sieluissa, ja joka herätti heissä uudestaan villin ajattelemattoman ja pelonalaisen raivon.

Yksi mustistamme oli varomattomuudessaan lauaisut pyssynsä. Luoti oli kovaksi onneksi sattunut: vertä

oli virrannut ulos! Nähdessään tämän veren, joka vuosi yhden naisen rinnasta, tuli väkemme aivan hulluksi. Verisauna alkoi uudestaan. Sotamiehemme tappoivat kaikki: naiset, lapset!

Mutta myrsky läheni . . . ukkosen jyrinä kuului kaukaa . . .

»Ai!» sanoi Jimmy, »se on myrsky! Minä tiedän sen. — Lakatkaa jo; älkää enää tappako! Myrsky!»

XIV.

Myrsky! lumoava sana Australiassa, sana, joka tarkoittaa tapausta, joka on kaikkia voimallisempi, kaikkia: ihmisiä, eläimiä ja luonnon esineitä. Myrsky on, niin sanoaksemme, Australia itse, sillä tämän ylenluonnollisen epäjärjestyksen paraallaan ollessa näyttää siltä, kuin mannermaata oltaisiin nielaisemaisillaan ja kuin sen sijaan tulisi uusi.

Kotimaiset sotamiehemme, joihin luonto suuresti vaikutti, pysähtyivät kädet niiden uhrein yli, jotka olivat vielä tappamatta, pelosta käänsi he vertyneet silmänsä etelään päin; he huomasivat Jimmyn sanat tosiksi: myrsky! Jokainen koetti silloin pelastaa itseään. Onnettomat, jotka rukoilivat, en tiedä ketä ja mitä, hämmentyneillä huudoilla ja katkaistuilla sanoilla, joissa tavut la, pa, ra, ta olivat vallitsevaiset, hakivat suojaa, jota eivät voineet löytää: puunrunkoako? Mutta eikö ukonisku särje niitä sadoittain joka myrskyn raivotessa? — Syvännettäkö jyrkkäyksen partaalla? Mutta eikö nuo hyvin tuoreet jäljet kallioilla näytä, että taivaan tuli ei säästä enää niitäkään? Mielettöminä, hirmustuneina tekee villit pienessä joukos-

samme sen, mikä heillä on tapana semmoisissa tilaisuuksissa: he syöksevät ulos pensaikosta päästäkseen aukealle kentälle ja . . . juoksevat. Ei voisi uskoa, että nämä myrskyt, jotka useinkin raivoavat tässä kuumassa osassa Australiaa, niin vastustamattomasti vaikuttavat maan synty-peräisiin asukkaihin.

Hevosiin, jotka niiden ratsastajat ovat jättäneet jälkeensä, vaikuttaa niinkään tämä paha sää suuresti, mutta eri tavalla: turhaa on koettaa niitä saada panemaan toista jalkaa toisensa edelle; ne ovat ikäänkuin naulatut paikallensa, koko ruumis vapisee, silmät ja pää ovat alaspäin ja lautanen sinnepäin, josta myrsky tulee.

Minun tulee mainita tässä maassa syntyneen Jimmymme kunniaksi, että kun hänellä syntymisestään asti oli ollut paljolti ja aina tekemistä valkeain kanssa, oli hänen ajatuksensa ukkosesta muuttuneet, ja että hän, olipa ne todelliset vaarat, jotka nämä luonnon vihanpurskaukset tuottavat, mitkä tahansa, viimeinkin oli päättänyt, mitä oli luullut paraammaksi: olla pelkäämättä. Hän oli sentähden yksinään jäänyt luutnantin, Jannen ja minun luo.

Upseeri huusi äänellä, joka huonosti salasi hänen suuttumustaan:

»Niin, nyt on he juosseet pois, lurjukset! He juoksevat, tulevat aina juoksemaan, siksi kun myrsky on mennyt sivu tai minä pysäytän heidät. Paha sää ei ole vielä alkanutkaan. Jumala tietää, milloin se loppuu. Minä riennän siis heitä ajamaan takaa. Hyvästi! Hra W:n puolesta on jo kyllin kostettu.»

Samassa silmänräpäyksessä, jolloin hän nousi hevosensa selkään, nousi Jimmykin, mutta luutnantti kääntyi hänen puoleensa ja sanoi:

»Jää näiden herrain luo, sinä voit olla heille hyödyksi; minä puolestani en tiedä, milloin tulen tänne takaisin noutamaan hevosta, mutta ne eivät mene kauas, sillä täällä on vettä ja ruohoa. Hyvästi kaikki!» Sitte ratsasti hän pois.

Tuskin oli hän ratsastanut muutamia askelia, ennenkuin kääntyi taas takaisin ja käskevällä äänellä huusi:

»Jimmy, riisu vaatteesi, jotka kuuluvat valtiolle, ja ripusta ne tämän iron-bark-puun latvaan, niin ett' ei sudet saisi niitä ja minä voisin löytää ne. Pidä pieni karpinisi; se ei ole minkään arvoinen, mutta voipi kumminkin olla sinulle hyödyksi; mene Rochamptoniin, pääkortteriin kolmessa kuukaudessa tästä päivästä alkaen.»

Tällä kertaa kannusti hän juoksiaansa, jonka oli pakko unhottaa pahan sään pelotukset, ja me näimme eläin raukan, verta vuotaen, katoavan pensaikon taa.

Kun Jimmy kuuli saavansa jäädä luoksemme, muuttui hänen näkönsä loistavaksi; hän arveli epäilemättä vapaamman ajan koittavan itselleen, mutta luuli etenkin päässeensä suurempaan arvoon, koska hänellä oli henemme käsissään. Me puolestamme olimme, vaikka saimmekin vielä yhden hengen elättääksemme, hyvin kiitolliset upseerille siitä, että oli jättänyt meille tämän tärkeän avun.

Kaikkia näitä miettimisiä toiselle tai toiselle suunnalle kesti ainoastaan muutamia sekunteja; myrsky oli viimeinkin menossa ylitsemme. Rohaisten itseämme sitä vastaanottamaan pelotta, panimme suullemme maata ja odotimme.

Siinä silmänräpäyksessä, jolloin Jimmy oli sanonut pahaa ennustavan sanan: myrsky! oli silmämme luottuneet sille suunnalle, jota hänen sormensa osoittivat. Ensiksi

emme nähneet mitään, mutta lämpö muuttui yhtäkkiä raskittavaiseksi; tuntui siltä, kuin ilmalta olisi mennyt voima laajentaa keuhkoja; raskas paino oli otsallamme, ohimomme painuivat yhteen, ja meitä rupesi pyörryttämään. Linnut, jotka eivät olleet säikähtäneet verisaunaa, sillä Australiassa on linnut niin kesyjä, että usein eivät näytä pitävän mitään ihmisen läsnäolosta, vaikka eivät ole koskaan häntä nähneet, linnut, sanoin minä, olivat, ikäänkuin rampauneina tästä sanomattomasta kuumuudesta, lopettaneet iloiset laulunsa. Koko luonto läähötti ja oli väsyksissä.

Toisen kerran viittasi Jimmy etusormellaan etelää kohti. Pieni musta pilvi oli eronnut taivaanrannalta; tultuaan eräälle kohdalle, pysähtyi se. Sitte tuli etelästä, idästä, pohjoisesta ja lännestä muita pilviä, jotka liitelivät hiljaa ilmassa, ja yhdistyivät ensimmäiseen; pian oli ne kokonaan peittäneet taivaan. Tähän asti oli ilma pysynyt liikkumaton; ei yksikään tuulenpuuska liikuttanut keveitä lehtiä. Vähitellen muuttui taivaan näkö hirvittäväisemmäksi, kunnes viimein nähtiin todellinen sekasotku mustia pilviä, joista toinen oli toisensa päällä . . .

»No, Janne,» sanoin seuralaiselleni, »emmekö voisi sanoa, että nämä uhkaavat meitä kuin Intianmeren myrskyvaallot?»

»Lempo vieköön,» vastasi hän, »ell' en luule näkeväni merta semmoisena, kuin se oli 26 p:nä syyskuuta 185, jolloin komea laivamme, the Queen of the waves, käytti hen kuin paha peikko Marion-sarton leveysmitan kohdalla.»

Turvallisuuspoliisin upseeri oli juuri jättänyt meidät, kun muuan ukontuli särki pilven ja ukkonen jyrisi näissä tavattoman suurissa erämaissa. Raskas ja musta paljous paksuja pilviä värisi, sitte veti vastustamaton voima niitä kovasti ja sanomattomalla nopeudella puoleemme. Muu-

tamia suuria vesipisaroita kahisi kuivissa lehdistä, ja ukkonen likeni likenemistään.

Samoin kuin Jimmy, panimme suullemme maata nurmelle. Kaikki kolme olimme hiljaa kuin kuolo ja nostimme tuon tuostakin päättämme nähdäksemme, mitä tapahtui.

Tavaton melu kuului etelästä, mutta niin tavaton, että meitä rupesi pelottamaan, ja pian levittää hirveä tuulenpuuska turmiota ja häviötä ympärilleen. Puut kaatuvat niinkuin elo viikatteella ja kauhistuttavalla jyskeellä, suuret ja pienet, rungoistaan revityt oksat lentävät ilmaan ja peittävät sittemmin maan. Suurimpain puiden juuret repeyvät sen maan kanssa, joka piti niitä kiinni, ja repiessään yhteistä äitiämme jättää ne sijaansa vesikuoppia, joiden ympärys on kolmea- tai neljääkymmentä jalkaa pitkä.

Sillä aikaa on tullut pilkko pimeä, vaikka kello on ainoastaan kymmenen aamupäivällä, — jyske on hirveä, kertomaton, näkö niin kauhea, että luulisi maailman lopun tulleen. Alakuloisina katsoimme toisiimme. Yltymäri meitä heiluu ja kaatuu 100 tai 150 jalan korkuisia puita. Tuulen raivo kiihtyy, se kaataa kaiken edestään. Luulisi maan järisevän. Ukonnuolet, ukkonen, myrsky ovat vallanneet ja jakaneet herruuden luonnon yli; sade, oikea vedenpaisumus, ja tavattoman suuret raakeet yhdistyvät pian niihin. Me luulemme ukkosen iskevän joka paikkaan ympärillemme; nyt onkin yksi ainoa ukontuli, yksi ainoa ukonisku, yksi ainoa tuulenpuuska; me luulemme kohta musertuvamme.

Kaksi minuuttia olimme sillä tapaa maassa; tällä paikalla ei myrsky tuntunut

En tiedä, minkätähden näinä kahtena ikuisen pitkänä minuuttina, vaikka olin tämmöisessä asemassa, vapaatta

tahdotta tulin ajattelemaan kahta tunnettua viittausta. Toinen on otettu La Fontainen taruista:

Tuuli raivoaa kahta enemmän, sen onni on niin hyvä, että kukistaa sen, joka on nostanut päänsä taivaan rajalle asti ja jaloillaan ylettyy kuolleitten valtakuntaan.

Toinen on muutamasta Bossuetin ruumissaarnasta: Jumala yksin on suuri.

Yhtäkkiä nousee Jimmy ylös ja huutaa:» Myrsky on sivu.»

Hurraa! Me näemme, kuulemme sen, mokoman kummituksen kumisevan takanamme, alinomaa menneen eteenpäin. Pilvet aukeavat, ja ihanan auringon säteet, jotka meitä likellä synnyttävät vesikaaren, valaisevat sydämelle käyvän näkyalan: maa oli peittynyt juurineen repeyneillä jättiläispuilla, tavattoman suurilla oksilla ja lehtikerroksella. Ihme oli, ett' emme olleet musertuneet.

Kaikkialla oli rapakoita ja puroja.

XV.

Jimmy, joka katseli kauan näitä hävityksen jälkiä, jolloin oli tuskin muuta kuin hänen silmänsä valkuainen näkyvissä, hymyili tapansa mukaan luihusti ja riisui, sanaakaan sanomatta, univormuvaatteensa.

»Hallitus pitääköön omansa kun tahtoo,» lisäsi hän; »minä puolestani sanon: Pois nämä vaatteet, en viihdy niissä!»

Ihokas ja kalunoidut housut oli pian ripustettu muutamán iron-bark-puun latvaan.

Puusta laskeutessaan pysähtyi Jimmy ja huusi yhtäkkiä: Sugar-bag!*) Hän pyysi kirvestä, jonka annoimme hänelle; sitte rupesi hän hakkaamaan kuivaa oksaa rungosta. Siinä silmänräpäyksessä, jolloin puupala putosi maahan, syöksi suuria kärpäsiä, joita Australiassa kutsutaan »sokerikärpäseksi», aukosta ulos. Jimmy pisti kätensä sisään ja veti ulos kakun täynnä parasta mettä. Sitä oli paljon, ja me ravitsimme sillä itseämme.

Jimmyllä ei ollut päällä muuta kuin paita; hän piti sitä tahallaan, sillä Australian alkuperäiset asukkaat ovat valkeain seurassa mielellään vähillä vaatteilla, vaikka pitävät sitä keskenään häpeänä. Minun täytyy lisätä tähän, että miehet ovat naisia taipuisammat pitämään vaatteita europalaisten edessä: jälkimmäiset ovat mielellään alastomina.

Tapeltuamme hra W:n murhaajain kanssa (jos vaan voipi tätä helvetillistä itsemurhaa kutsua tappeluksi), olimme vetäyneet puiden taa, pois tämän kauheuden näkyvistä. Juuri siellä olimme nähneet myrskyn kauhut, siellä oli Jimmy ripustanut eräasen puuhun hallitukselle kuuluvan univormun.

Sää oli muuttunut hyväksi, ja paahtava auringonpaiste imi ilmaan ympärillämme olevan kosteuden. Me päätimme heti lähteä liikkeelle.

Jimmy kulki etunenässä, ja me ajoimme hevosiamme eteenpäin. Muuten emme edetessämme kohdanneet suuria vastuksia; pensaikon läpi kuljettuamme tulimme aukealle, jotenkin metsäiselle tienoolle, jonka maanlaatu oli hietaista ja ruoho korkeata ja harvaa, tuulenpuuskain kaatamaa. Siinä silmänräpäyksessä, jolloin tulimme ulos vesakosta,

*) Selvällä kielellään sanoo villit Sugar-bag mesikakun sijasta.

seisautui yhtäkkiä yksi hevosistamme, nosti päätään, päristeli ja polki jalkaa; Jimmy katsoi sinne, jonne eläinkin, ja huomasi ukontulen halkaiseman puun, joka yltympäri savusi. Hän meni likemmä ja havaitsi sen juurella yhden villin naisen ruumiin. Siinä ei ollut väkivallan jälkiä; ainoastaan huulet olivat sinervät.

»Parempi olisi tämän naisen ollut jäädä leiriin,» sanoi musta sotamiehemme, »hän ei olisi sitte kuollut.»

Tässä oli kaikki. Me jätimme ruumiin semmoiseen, kuin oli, sillä niin jylhässä maassa olisi sen haataaminen ollut hyödytöntä. Sudet ja kotkat syövät sen, eikä siitä enää ole jäljellä muuta kuin muutamia luita, jotka epäilemättä kerran pelottavat jotakuta matkustajaa, synnyttämällä hänessä ajatuksen ihmissyöjäin ruoasta.

Me matkasimme matkaamistamme kompassi kädessä; muuten ei juuri paljoa tarvittu kompassia Jimmyn seurassa; vaikka hän ei ollut koskaan ollut näillä tienoin, johdatti hän meitä epäilemättä, ikäänkuin tiet olisivat olleet ainoastaan vanhat tutut.

XVI.

Maa muuttui muuttumistaan tasaseksi, ja tenhollinen näky ilmausi heti silmiimme.

Me näimme mittaamattomia lakeita, joita peitti hyvät laitumet. Siellä täällä keskeytti näitä kumminkin pystysuorat kalliot, joita erotti toisistaan metsäiset solat.

Näillä laveilla tasangoilla, jossa silmä näkee kauas, josta nouseva aurinko näyttää kohoavan ikäänkuin valtamerestä, niin suuret ja tasaset on ne, on sittemmin löydetty kultasuonia.

Kultasuonia! Nämä sanat, jotka vanhassa maailmassa merkitsevät rikkauksia, varallisuutta; nämä sanat, jotka euromalaisen huiaistuuissa silmissä näyttävät synnyttävän luolia, loistavia kalliista metallista; nämä sanat, sanon minä, merkitsevät Australiassa useimmin: kovaa työtä otsan hiessä, hyödyttömyä työtä, petosta, epätoivoa. Tässä kummallisessa maassa on vähä niitä kullannetsijöitä, jotka eivät ole heti kääntyneet terveellisempään ja voitonantavampaan toimeen, ruveten yksinkertaisiksi paimeniksi.

Mutta kertokaamme edelleen.

Jimmy, joka yhdellä silmänluonnilla oli katsonut tämän ruohomerren, huusi:

»Tämä on, todellakin, ihana maa! En pelkää yhdenkään villin tapaavan meitä täällä luulemattamme; mutta mistä saamme juomaa!»

Tämä muistutus koski kipeästi Janneen ja minuun, sillä meidänhän tuli lähteä tähän äärettömään erämaahan, ja tosiaankaan ei voinut mistään tehdä sitä päätöstä, että täältä olisi saanut vettä.

»Kummallista on,» sanoin mustalle oppaalleni, »että vaikka on tätä tuoretta, niin vihreätä ruohoa, jota hevosemme syövät niin halusta, ei ole ollenkaan vettä, ja jos lähdemme näille ruohotasangoille, niin eläimemme, jotka appavat mahansa täyteen hyvänmakuista ruohoa, kuolevat siellä janoon.»

»Kaikkea vielä!» vastasi Jimmy. »Onko sekin kummallista? Burnettissä (ja sinne on pitkälti täältä) on tasankoja, jotka kuudessa kuukaudessa perin kuivalla säällä eivät kellastu vähääkään.»

»Ja kuinka paljon aikaa, luullaksesi, on kulunut siitä,» kysyin häneltä, »kun täällä ei ole satanut tippaakaan?»

»No niin!» vastasi hän, kaapien ulkonäöltään mustahatun ja märkää maata, »minä olen varma siitä, ett' ei ainakaan kahteentoista kuukauteen ole satanut täällä*».

»Älkäämme peljätkö näitä tasankoja,» sanoin minä; »emme voi kääntyä muulle suunnalle.»

XVII.

Joka paikassa lenteli komeita kalkkunoita, jotka olivat kummastuttavan suuria, hevostemme jalkain juurella. Janne ampui yhden tai kaksi; hän käytti pyssyänsä merkkillisen taitavasti ja lähetti satulastaan tarkkuudella luodin kalkkunan päähän, joka juoksi nurmella edellämme. Vaikka tämän linnun liha olikin vähän kovaa, saimme siitä kumminkin, tulella paistaen, vahvistavan ruoan. Kun ei meillä ollut haulia, emme voineet ampua yhtään niistä peltopyistä, joita lenteli ympärillämme. Mutta kun illemmalla olimme tulleet likelle yhtä niitä yksinäisiä puita, jotka aamulla näkyivät taivaanrannalla, voimme helposti saada kakadun (suuren valkean töyhdöllisen papukaijan) lähettämällä luodin keskelle niitä lintuja, jotka liitelivät puun yli, ennenkuin laskeusivat siihen yöksi. Kakadun liha on mureata ja maistuu vähän pihkalta, vaan ei ole vastenluontoista.

Nämä papukaijat, jotka elävät parvittain, näyttävät todella olevan mieltyneitä toisiinsa; arkoja on ne hyvin vähän, niitä voipi helposti kesyttää ja opettaa lentäen

*) Myrskyt, jommoisia äsken näimme yhden, ulottuvat usein sangen pienen alan yli ja raivoavat tuskin muualla kuin metsäisillä paikoilla; tästä saadaan selville, miksi ei ollut satanut sillä lavealla, puuttomalla tasangolla, joka oli edessämme.

seuraamaan herraansa. Niiden käheät ja korvia särkevät huudot kuuluvat kauas, varsinkin levähtämään laittautessa. Sadoittain kokoupi niitä yöllä keskellä näitä äärettömiä tasankoja samaan puuhun, joka sitte kuutamalla näyttää tavattoman suurelta lumipallilta. Kun ammuimme yhden, saimme, paha kyllä, nähdä veren tahraavan tätä valkoista pukua, vaikka puhtaimman punasen ja puhtaimman valkoisen vastaisuus voipi tosiaankin jollakin tavoin liikuttaa maalaria. Niin pian kuin tämä korea lintu, kuolon kanssa taistellen, oli pudonnut maahan, tuli kaikki sen kumppalit ja liiteli sen ympärillä, huutaen hädässänsä, ja kun laukauksen olisi pitänyt säikäyttää ne, näytti se päinvastoin kokoavan ne ja houkuttelevan parven päitemme päälle. Tällä tapaa voipi peräkanaa ampuu monta, muuttumatta paikaltaan.

Jos kakadu tapettaissa istuu puun latvassa, on kovin vaikea saada se käsiinsä, sillä se tarttuu kuolon hetkellä vävähdellen oksaan, jolla istuu, ja jääpi niin riippumaan pää alaspäin kuoltuaankin; mahdotonta kun on kiivetä puuhun, täytyy katkaista sen jalat, saadakseen se putoamaan maahan.

Samoin kuin kaikki muutkin samanlaiset papukaijat, elää kakadu kasviaineista, terhoista, kävyistä, hedelmistä, metsässä kasvavista marjoista ja kaikellisista siemenistä.

Mutta minä palaan kertomukseeni.

Me menimme siis eteenpäin, eikä meiltä puuttunut liharuokaa; Australian leivän*) kanssa oli sitä kyllin meille: mutta pian kaipasimme vettä, ja pienet rohtumat

*) Sisämaassa levitetään, leipää tehdäkseen, aivan yksinkertaisesti taikina kättensä välissä ja pannaan sittemmin tuhkaan paistumaan. Tätä leipää kutsutaan maassa: johnnycakeksi.

muistuttivat meille, että ruokakasvit ovat välttämättömät ruumiin terveydelle tässä kuumassa ilmanalassa; kerpukinoireita ilmausi, eikä meillä ollut viinietikkaa eikä sitronimehua millä vastustaa sitä. Suuri ajos, jota pakotti kovasti, ilmausi poskelleni ja vei minulta kaiken unen. Neljänä päivänä etenimme vaivalloisesti polttavan janon ahdistamina, joka pyörretti meitä ja teki meidät voimattomiksi ja surullisiksi ja alakuloisiksi. Tasanko ulottui yhä näkymättömiin; mutta lopulla neljättä päivää antoi Jimmy, joka pani kaikki taitonsa liikkeelle löytääkseen vettä, itseänsä malttamattomamman hevosen laukata ja katosi yksinäisen puun taa ryhmyisen kallion juurelle, jolla oli kummalliset muodot.

Muutamain silmänräpäysten perästä kuulimme Jimmyn äänen, joka huusi puoleksi englannin-, puoleksi heimonsa kielellä: »Cobong water! Budgeri water!» (Paljo vettä! Hyvää vettä!)

Me riennämme sinne ilosta sykkivin sydämin, ja todellakin oli tämän kallion juurella tavattoman suuri, onsi kivi, ja tämän kiven syvänteessä, jota varjosi muutamamat pensaat myrkyllisillä hedelmillä, oli vettä, kirkasta, puhdasta vettä, ja vaikka se oli vähintäänkin 25 tai 30 ° Réaumuria, sammutimme sillä janomme todellisesti nauttien: sitä ei ollut kumminkaan paljoa, koska kaksitoista hevostamme oli pian tehnyt lopun siitä.

Mutta hyvä ei loppunut tähän. Kun huolellisesti tarkastimme maata tämän pienen vesisäilyn ympärillä, löysimme paljon emun jälkiä, ja tämän eläimen sonta, peittäen maan pinnan, saattoi meidät siihen toivoon, että hartaasti etsien luulimme löytävämme sitä, jota enemmän halusimme saada, nimittäin kallista vettä.

XVIII.

Emu, tieteellisellä kielellä kasuari, on suuri lintu, joka on välistä seitsemän jalkaa pitkä päästä varpaihinsaakka. Sen ruumis on melkein kameelikurjen muotoinen, mutta se ei ole niin suuri eikä niin vahva kuin jälkimäinen, eikä sitä voisi käyttää ratsastukseen. Sen siivet ovat ainoastaan tynget, ja ruumista peittää pitkät karvat tai, oikeammin sanoen, höyhenet, jotka ovat ruskeankeltaiset. Tämä lintu liikkuu siis ainoastaan jaloillaan; se juoksee niin pikaiseen, että nopeimmat hevoset tuskin tavoittavat sitä; arka kun se ei ole paljon ollenkaan, kesyytyy se pian, niinkin että jääpi herransa luo ja seuraa häntä joka paikkaan kuin uskollisin koira. Sen suuret, mustat, vilkkaat, pyöreät silmät ovat hyvin puhuvat, etenkin ruokaa kerjätessä. Emu on tyytyväinen vähään, ei mikään ole sille vastenluontoista, sillä se nielee hörymättä kaiken, joka tulee sen nokan eteen: puun, kiven, rautapalaset ja muut; mutta näyttää pitävän leipää ja keitettyä lihaa paraana.

Emu on pilantekijä tai oikeammin sanoen, hävytön varas; se tapaa sitäkin, jota pidätte käsissänne, pistääkseen sen heti kurkkuunsa. Siinä mielessä koettaa se läheta takaapäin hiljaa ja meluamatta, ja mukavasti pistäen päänsä olkapääänne yli, ojentaa pitkän kaulansa ja tarttuu taitavasti himonsa esineeseen.

Jaloillaan, joita tämä lintu käyttää puolustusaseiksi, voipi se yhdellä liikauksella tappaa koiran tai katkaista miehen jalan.

Vähemmässä ajassa, kuin nämä erityisyydet ovat luetut, oli Jimmy viimeinkin löytänyt, mitä kuumeentapaisella toivolla haimme: ruokakasveja. Emun sonnassa, joka paksuin kerroksin peittää näiden eläinten olopaikkoja, kasvaa möh-

käleinen kasvi, joka on jokseenkin meidän puutarhaimme paisuruohon näköinen, ja josta keittämällä saadaan mieluinen, virkistyttävä ja kerpukkia vastaan hyödyllinen ruoka. Me keitimme sitä heti vedessä, niin paljon kuin tarvitsimme.

Syödessämme tätä helppoa ja terveellistä ruokaa, oli neljä tai viisi emua lähestynyt hevosiamme, jotka söivät lähellä meitä. Luultavasti piti nämä eläimet hevosiamme kumppaleinaan, sillä ne rupesivat aivan rauhallisesti syömään niiden kanssa. Me lankesimme polvillemme, ja panimme pyssymme olalle; mutta siinä silmänräpäyksessä, jolloin aioimme ampua, juohtui mieleeni, että varomattomuudessa saattaisimme vielä tappaa jonkun hevosiamme; sentähden ehkäisin laukaisun.

»Älkää olko millännekään,» sanoi musta seuralaisemme, »minä saan ne liikkumaan; teidän on ammuttava juoksussa, mutta älkää hätäilkö, vaan tähdätkää tarkasti; ei ne vielä pakene.»

Tämän sanottuaan, rupesi hän viheltämään, ikäänkuin olisi koiraa houkutellut.

Emut nostivat heti päätänsä, kuuntelivat silmänräpäyksen ja rupesivat sitte hurjasti juoksemaan. Mutta kumma se oli, ei ne paenneet, vaan kiersivät meitä pysähtymättä, samalla kun pienentämistään pienensivät ympyrää, jossa liikkui, niin että huomaamattansa tulivat lähemmä. Kun eivät olleet enemmän kuin neljänkymmenen askeleen päässä, ja yhä juoksivat sanomattomalla nopeudella, panimme pyssymme vasten poskea ja ammuimme. Yksi kaatui; Janne oli lähettänyt luodin sen sydämeen. Muut pakenivat silloin, mutta aina rivissä, ja katosivat kauas.

Vastaukseksi kysymykseeni kertoi Jimmy, että emut, kuullessaan vihellettävän, tekevät aina niin, ja että niitä voipi houkutella kaukaa.

»Minä arvelen,» lisäsi hän, »syynä siihen olevan sen, että luulevat poikainsa houkuttelevan niitä.»

Mutta kun emun pojat eivät vihellä, ei minusta Jim-myn selitys näytä paljoa todistavan; vaan mistä on se kummallinen tapa alkunsa saanut, joka on emuilla, kun juoksevat matematillisessa ympyrässä ja pienentävät sen keskipisteeseen asti?

Me otimme ainoastaan paremman osan linnun lihasta, jolla on melkein härjänlihan kovuus. Minä voin paitse sitä sanoa, että emun munat, jotka ovat suuret ja vähän vihreät, ovat hyvät syödä, ja että yhden munan sisältö riittää ravitsemaan yhden ihmisen.

Samana iltana pelkäsimme, mutta toki tyhjiin, tulevan pahan sään: tavattoman suuri paljous mustia pilviä, joita ajeli kova tuuli, meni ylitsemme, ukkosen iskien tulta ja jyristen; mutta, ennenkuin luulimmekaan, katosi tämä musta ja myrskyinen esirippu, aukeamatta valaakseen meitä yhdelläkään vesipisaralla. Puolen tunnin perästä oli taivas yhtä kirkas kuin ennenkin. Mikä kuivuus!

Näin on aina näillä summattoman suurilla tasangoilla, jossa vielä 150 jalan päässä maan pinnalta tapaa ainoastaan kuivaa someroa ja kuivia kiviä. Ja kuitenkin on siellä, niinkuin olen sanonut, vihreätä melkein aina! Maa on mustahtava, myös märkä ja näyttää vasta viljellyttä!

XIX.

Tällä aikaa lähenimme vähitellen kahta pystysuoraa kalliota, joiden olimme nähneet pilkoittavan taivaanrannalla. Näiden kahta- tai kolmeatuhatta korkeain kallioiden

välissä, joiden juurella oli ainoastaan nurmikkoa ja joilla oli pyramiidin tai hyvin suipon sokerileivän muoto, löysimme jotenkin mäettömän ja sangen metsäisen kulupaikan; sepä tuntui hyvältä, että meillä oli viimeinkin suoja eteläistä aurinkoa vastaan ja tilaisuus imeä herttaista viileyttä pienten lampareitten rannoilla, joita ympäröi lukuisat kenkurulaumat.

Kenkuru on Australian merkillisin eläin. Tässä ihmeellisessä maassa onkin semmoinen hyvään tarpeeseen, ja vaikka se ei ole merkillisin Australian eläimistä, käypi sen aivan omituinen ruumiinrakennus kumminkin kummaksi. Pystyssä olemiseen käyttää se takajalkojaan, se on kantapäitensä, mutta käpäliä ainoastaan juoksuun. Nämä ovat kynsilliset, joten se helposti voipi halaista ihmisen mahan. Syödessään nojaupi kenkuru, joka elää ruohoilla, myös etukäpälillensä. Ne ovat verraten sangen lyhyet liikkuiet, niin että tässä asemassa takapuoli ruumista on paljon korkeammalla kuin etupuoli. Kumminkin on eläin, ollessansa pystyssä ja etenkin liikkeessaan, mitä viehättävimmän näköinen ja ihastuttavan sujuvainen liikunnoissaan.

Kenkuruita on enempi tai vähempi koko Australiassa. Vaikka se on sangen arka, voipi sen kuitenkin lakeutensa vuoksi kesyttää liian suuritta vaikeuksitta. Koirain ahdistuessa, tietää se myöä henkensä kalliista: etujaloillaan puristaa se niitä itseään vasten ja tukeuttaa ne; takajaloillaan repii se ne. Mustat kertovat, eikä minulla ole syytä epäillä, että haavoitettu kenkuru joskus koettaa saada vihoillisensa etujalkainsa väliin ja taakkoineen hypätä likimmäiseen veteen; sitte pistää se vastustajansa siihen ja pitää sen päätä veden alla, kunnes se on kokonaan tukehtunut.

Musta kenkuru, joka asuu niillä seuduin, jossa nyt olimme, kuuluu suurimpaan lajiin, ja koiraat kasvavat siellä seitsemän tai kahdeksan jalan korkuisiksi. Muilla tienoin on sen nahka ruskea ja suuruus pienempi.

Kenkurun päästä on vähä sanottavaa; se on pitkä ja kaitanen pitkine kuonoineen. Häntäänsä tiedetään sen käyttävän hyppäämiseen (täten on sen tapa muuttauta paikasta toiseen); se nojaupi takajaloilleen ja hännänjuurellensa, joka on leveä ja vankka, ja heittäypi eteenpäin, ikäänkuin vieterin painama, ja hyppää joka kerralla kahdeksantoista tai kahdenkymmenen jalan päähän. Ainoastaan kenkurukoirat voivat sen tavoittaa, mutta usein tietää se saattaa nekin häpeään.

Keukurun nahkaa käytetään jalkineiksi; sitä tapailaan paljo Australiassa; se on lujempaa, kestää enemmän kuin lehmännahka ja on paitse sitä hienompaa. Eläimen liha on tuskin syötävää, vaikka kumminkin voidaan keittää jokseenkin hyvää lientä nuoren kenkurun hännästä.

Minä olin kyllä niin onnellinen, että sain ampua jättiläissuuren mustan kenkurun, jommoista Jimmy ei koskaan ollut nähnyt. Minä otin sen nahan ja annoin jäännökset kotimaisille koirille.

XX.

Me menimme eteenpäin, kuumuuden pyörryttäessä; toisella puolen solia tulimme jotenkin metsäiselle seudulle. Se oli jonkunlainen yläislakea, josta meille oli alaspäin suurenlainen ja sangen omituinen näkyala. Tämä oli vasemmalla puolen, niin sanoaksemme, ilman rajoitta;

silmä kohtasi kaikkialla mittaamattoman tasangon, jota peitti lyhyt ja pirteä ruoho.

»Ai,» sanoin Jimmylle, »mitkä hyvät laitumet laumoillemme! Minkä villaston antaisi lampaamme täällä meille, jos . . .»

»Tuhat tulimmaista!» keskeytti Janne, »sen nyt ymmärtää; mitä tekisi eläin raukat vedettä? Tämä maa näyttää kirouksen alle joutuneelta!»

»Valkea mies puhuu aina liian sukkelaan, hänellä ei ole kärsivällisyyttä eikä hän muutenkaan tiedä mitään,» sanoi Jimmy vilkkaasti, ja villin silmät luottuivat korkean, ryhmyisen ja metsäisen vuorenharjanteen sivulle, joka kohosi kaukana oikealla meistä ikäänkuin linja, josta ei pääse yli.

»Se on hyvin hullua,» puhui edelleen Janne, joka poikkesi mielellään asiasta, »että opetetaan luonnon antaneen villat lampaille sentähden, että pysyisivät lämpiminä, vaikka hyvä Jumala ei anna koskaan niille niin paljoa kuin kuumissa ilmanaloissa, olettaen, että niillä on kylästi ruohoa ja vettä.»

»Luoja on epäilemättä antanut lampaille turkin, että ihminen voisi tehdä siitä vaatteita, jotka suojelevat häntä vilua vastaan,» vastasin seuralaiselleni.

»Kaikkea vielä,» sanoi hän hymyillen, »se on, että ihminen saisi siitä rahaa.»

Me annoimme silmäimme taas luottua siihen maisemaan, joka oli vasemmalla meistä. Muutamissa paikoin kohosi pieniä ryhmiä puita, jotka olivat suorat ja kaitaset, vähän palmupuun muotoiset. Lehdet niillä olivat pienet jokseenkin tummanväriset ja ikäänkuin hopeanvalkealla tomulla riputellut. Mutta ei ollut yhtään luonnollista kanavaa, puroa eikä muuta sellaista! Kaikki oli kuivaa.

Me olimme silmänräpäyksen alakuloiset, kun silmäimme edessä oli tämä niin omituinen ja mielen masentava näky: niin hyvät laitumet keskellä vedetöntä erämaata! Kuolema elämässä!

»Eteenpäin!» huusi Jimmy, »meidän pitää vaeltaa, tai kuolemme janoon.»

»Pohjoisluoteeseen», sanoin katsoen kompassiani, »se viepi meidät suoraan tuolle vuorelle.»

»Ai, sitä parempi, sillä vettä täytyy löytyä sillä paikalla; mutta,» lisäsi Jimmy ja kalpeni loistavine nahkoi-neen, »siellä, luulen ma, on myös mustia ihmisiä.»

Kuta likemmä pääsimme tätä äkkijyrkkäin kunnasten jaksoa, sitä enempi oli meillä tekemistä tiheäin yhteen-luikertuneiden pensasten kanssa, niin ett' emme enää nähneetkään vuorenkallioita ja meidän täytyi hitaasti seurata aurinkoa ja kompassia. Pieniä hedelmäpuita näkyi siellä täällä, kasvaen, jonkun kuivaneen puron kivisellä uomalla. Nämä puut tuottivat hedelmiä, joista muutamat olivat kirsikan näköisiä . . .

»Jumala varjelkoon!» huudahti Janne, joka oli ottanut yhden, »nämä kirsikansydämmet riippuvat ulkopuolella marjaa.»

»Jopa nyt kummia kuuluu,» vastasin minä; »olen minä kyllä kuullut puhuttavan Australian luonnon omi-tuisuuksista, mutta, tuhat tulimmaista! miksi näitä tarvitsee kutsua kirsikoiksi? Ei ne ole kirsikoita, ja siinä se on koko asia.»

Minä olin panna yhden suuhuni, mutta Jimmy tarttui käteeni, sanoen:

»Olkaa se tekemättä, minä tunnen tämän hedelmän! Jos syötte siitä, kuulette pian.»

Kummalliset kirsikat, jotka myrkyttävät!

Me tulimme vähäsen edemmä ja pysähdyimme toisen hedelmäpuun juurelle. Se oli täynnä koreita perunoita, jotka suureksi kummaksemme olivat paksummasta päästänsä kiinni oksassa.

Nepä toki olivat oikeita perunoita, ja me tahdoimme janoissamme poimia ja syödä niitä.

Jimmy vastusteli taas. Hän ei tuntenut tätä hedelmää, ei ollut koskaan nähnyt sitä, ja juuri sentähden kielsi sitä maistamasta.

»Mustat miehet,» sanoi hän meille, »joko eivät syö koskaan tai jos syövätkin, niin hyvin harvoin, metsän hedelmiä: nämä ovat melkein aina terveydelle vahingolliset, ja monella on kuolettava myrky. Minä tiedän ainoastaan yhden hedelmän, jolla voivat aina ravita itseään vaaratta: me kutsumme sitä bugniaksi.

Tätä sanaa sanoessaan säpsähti villi.

»Mitä sanot?» kysyin häneltä kummissani. »Mitä tämä bugnia sitten on?»

»Valkeat miehet ovat liian uteliaita,» säisti hän. »Jimmy ei vastaa.»

Minä tiesin, että tällä erää olisi ollut hyödytöntä koettaa houkutella Jimmytä selitystä tähän hirvittävään sanaan bugnia, jonka tähden en virkkanut mitään.

XXI.

Tämä vuorijakso oli ainoastaan kokous summattoman suuria kalliokappaleita ja ulottui etelään ja pohjoiseen, niin pitkälti kuin silmä voi kantaa. Kallioita peitti kaikkialla viita, pensaat, suuret puut, jättiläissuuret kukat, korkea ja tiheä ruoho: eteläinen kasvillisuus. Puista oli

toiset Etelä-Amerikan palmujen muotoiset; toiset eivät olleet muuta kuin isoja viikunapuita; toisin paikoin kohosi taatelipalmu eteemme, mutta se oli tuomittu ijankaikkiseen hedelmättömyyteen; . . . entäs kukat? niitä oli, jotka täyttivät ilman lemulla semmoisella kuin vanillin; riippuvia terttuja keltasista kukista, jotka vivahtivat liljoihin ja ulkonivat pienistä lehtisaleista; toisin paikoin kaunis sininen kukka, joka oli kiinnitetty hienon, pystysuoran, viittä tai kuutta jalkaa korkean varren päähän ja hiljaa heilui vienossa tuulessa. Summattoman suuret kaktuskasvit kohottivat siellä täällä vihreitä ja ryhmyisiä lehtiään, joiden keskeltä kohosi komeasti suuria punasia kukkia.

Sillä aikaa oli tullut ilta. Me yövyimme erään lammin rannalle, jossa oli joku vähä vettä, jonka perästä rupesimme neuvottelemaan paraista keinoista saada hevoset kapuamaan edessä olevaa jyrkkää vuorta ylöspäin.

Mutta Jimmy oli rauhaton. Minä näin, että hän suuresti pelkäsi villejä olevan lähellä, ja helppohan se oli arvatakin, sillä hän tiesi, minkä olisi saanut kotalon, jos olisi elävänä joutunut heidän käsiinsä, millä julmuuksilla nämä villit riiviöt olisivat rangaisseet värin petoksen. Paitse sitä ei Jimmy kuulunut heidän heimoonsa: niinmuodoin oli hän heidän vihoillisensa syntymisestään saakka, heidän luonnollinen vihoillisensa, heille tuomion- ja kirouksenalainen olento. Jimmy mietti kaikkea tätä mielessään; hän ikävöi luutnantin ja kymmenen kumppalinsa seuraa; meihin luotti hän vähän: valkeat miehet hämmästyivät hänen mielestään liian sukkelaan! Jos häntä ei olisi, murhaisi mustat miehet Jannen ja hänen kumppalinsa, ennenkuin nämä olisivat ennättäneet huutaa ijankaikkisella tavallaan: »Jumala auta

meitä!» Nämä ajatukset liikuttivat Jimmyä ja tekivät hänet rauhattomaksi, äreäksi, melkein häijyksi. Hän ei tahtonut puhua; hänen suuret kirkkaat silmänsä, jotka tavallisesti olivat syvällä hänen päässään, ulkonivat kuopistaan ikäänkuin paremmin nähdäkseen takanamme ja edessämme olevain pensasten läpi; hän tarkasti karpiinsa nallin, pani pitkän amerikkalaisen veitsen saappaihinsa, kieltäysi ottamasta satulaa hevosesensa seljältä . . . viimein, keskiyöllä vaipui hän, väsyksissä ja unen voimasta, maahan ja nukkui, valittaen kipua sivussa.

Yö kului kumminkin hyvin rauhallisesti. Päivän valjetessa tuli jäätävän kylmä. Näiden australialaisten seutuun kummallisiin säännöttömyyksiin kuuluu, että keskellä päivää on korkein kuumuus (45° Celsiusta varjossa ja joskus enempiäkin), ja että termometri ennen aurin-gonnousua, jos taivas on kirkas, varmaan menee kovin alas, niin että mainituissa silmänräpäyksessä olen nähnyt sen alenevan nollaan.

Jimmy, jonka pullistuneista sieramista kuului kova kuorsaus, kavahti unesta, kun yhtäkkiä tunsu itsellensä olevan kovin kylmän. Hyppäyksellä oli hän seisoallaan; sitte tarttui hän puolinukuksissa karpiiniinsa ja rupesi, sanaakaan sanomatta, hosumaan joka suunnalle ympärillä olevia pensaita, pitäen kiväriä olkaansa vasten ja ollen valmis ampumaan. Hän oli kuin hullu, potki joka pensasta, joka paksua ruohomätästä, puhuen aina itsekseen meille tuntemattomalla kielellä.

»Mikä on hätänä, Jimmy?» huusin hänelle.

»Täällä on,» vastasi hän sukkelaan, »villejä piilossa.»

»Eipään,» sanoi Janne, »me olemme valvoneet koko yön; ei ole mitään liikahtanut.»

»Minä puolestani,» lisäsin minä, »olen vartioidessani tuolla edempänä nähnyt metsävalkean palavan; mutta nämä valkeat voivat, niinkuin tiedätte, syntyä itsestään kovasta kuumuudesta. Muuten en ole kuullut hiiskautakaan, paitse kotimaisen koiran surullista haukuntaa ja siirtolaisen kellon aivan äskeistä naurua. Kuule, nyt ne taas alkavat!»

Mutta Jimmy sanoi:

»Valkeat miehet uskovat niin paljon, joka mustia naurattaa. Te sanotte, että aurinko voipi sytyttää the bushin.*) Aurinko ei ole koskaan tehnyt sitä.»

»Enhän minä niin sanonut, Jimmy,» vastasin hänelle. »Aurinko ei suinkaan sytytä pensaita, mutta tekee vanhat puut niin kuumiksi, että jos niitä kaksi vienon tuulen vaikutuksesta pääsee hankaamaan kuivia oksiansa toisiaan vasten, siitä voipi syntyä savua ja sittemmin tuli. Mustat miehet tietävät hyvin, että tällä tapaa voipi virittää tulta.»

»Niin,» mukisi Jimmy, joka nähtävästi oli pahalla tuulella.

Syynä tähän tuuleen oli epäilemättä se, että häntä harmitti, kun oli yöllä niin mielellään ja täydellisesti antanut perään unelle ja kun valkeat miehet olivat häntä vartioineet.

»Kuinka voit nyt aamulla?» kysyin villiltä.

»En hyvästi,» vastasi hän.

Tämän vastattuaan, syljeskeli hän, ähki ja käytti käyttämistään koreaa, punasta taskunenäliinaa, jonka oli saanut hallitukselta.

Teetä ja leipää valmistaessamme, rupesi tuuli vähäsen puhaltamaan, ja melkein kohta sillään näimme sillä

*) Tämä on naurulinnun lisänimi, joka nauraa kööriissä auringon nousussa ja laskussa.

suunnalla, jolla olin yöllä huomannut tulen, mustahtavan savun, joka hiljaa painui puoleemme.

Jimmy huusi heti ja ikäänkuin sanoen itselleen:

»He ovat sen sytyttäneet!»

»Kutka he?»

»Mustat miehet, ei aurinkonne.»

»Minkä?»

»Maan.»

Tätä sanoessaan, oikeammin sanoen, nousi ja kii-
pesi villi korkean puun latvaan, ja joitakuita silmänrä-
päyksiä katsottuaan sinnepäin, josta savu nousi, lausui
hän nämä turmiontuovat sanat:

»Maa on tulella. Hevosen selkään!»

XXII.

Edessämme oli se jyrkkä vuorijakso, jolle meidän
tuli nousta. Savu, joka vetäysi puoleemme, tuli suoraan
vasemmalta, ja nähdessämme sen, ymmärsimme selvään,
että valkea ulottuisi koko sen vuorenkyljen yli, jota mei-
dän oli nouseminen.

»Joutukaa!» huusi Jimmy, »eteenpäin! Me ennä-
tämme vuoren kukkulalle, ennenkuin tuli saavuttaa mei-
dät, ja toiselle puolelle ei pitäisi tuulen, semmoisena kuin
se nyt tuulee, viedä yhtään liekkiä.»

Me kokosimme kumminkin tavaramme ja haimme
hevosemme; sitte lähenimme uskaliaasti teräviä kallioita,
okaisia pensaikkoja, haurasta ja jättiläiskorkeaa ruohokkoa.

Tämä oli niin vaikea ja niin vaivalloinen tehtävä,
että kesken kiireen monta kertaa pelkäsimme sen käyvän
huonosti. Muuten tapahtui pienelle joukollemme tuntuva

vahinko, vahinko, joka muutamia minuutteja esti meitä etenemästä ja oli viedä meiltä hengen.

Me etenimme jalkaisin ja talutimme arimmat hevosemme ratsustimista, saadaksemme ne kapuamaan melkein pystysuoria kallioita. Muut seurasivat meitä. Vaikka nämä eläimet olivat kengättömät, niinkuin Australian sydänmaalla käytetyt hevoset tavallisesti ovat, kompastui ne kumminkin hyvin vähän, ja niiden ihmeteltävällä lujuudella varustetut jalat seisoivat kalliolla, ikäänkuin olisivat olleet naulatut siihen. Hengästyneinä, hiessä, läähättäen, katselimme kaikki harjanteen huippua silmäyksillä, jotka sanoivat meillä olevan kovin ikävän: vielä askel ja olemme siellä! Tämän ajatuksen ilahuttamina, ponnistimme lyhyen pysäyksen perästä viimeisen kerran voimiamme. Eikä muutenkaan ollut aikaa hukata: savu, tuli läheni meitä nopeasti.

Mutta mikä onnettomuus! Raskaan kappaleen melu, joka putosi ja vieri, kuului yhtäkkiä, ja kun katsoimme taaksemme, kohtasi silmiämme surullinen näky.

Yksi hevosistamme, jota olin kutsunut Bushrange-riksi, oli, varmaankin tahtoessan hypätä pienen syvänteen yli, pannut jalkansa irtonaiselle kivelle ja vierriyt takaisin muutamaan kalliokappaleeseen asti. Me kiiruhdimme onnetoman eläimen luo, joka kivuissansa ähkyi, ja minulle tuli kyyneleet silmiin, kun huomasimme, että siltä oli taitunut kaksi jalkaa ja painunut sisään kylkiliut. Kumppali raukka, jota niin paljon rakastin! Se oli vielä hyvin nuori, minä itse olin sen vasta kesyttänyt (hevoset osteetaan Australiassa villeinä), ja siitä näytti tulevan esikuva sukulaisilleen. Kaunis eläin oli aivan mieltynyt herraansa ja hän oli sen ystävä, jota se hyväili hengityksellään, jota

se, syöden hänen vieressään, yöllä valvoi huolella, josta ei mikään saattanut sitä pidättää.

Ai, Bushranger oli pian heittänyt henkensä! Painettuani huuleni sen pieniä, kivusta aivan pullistuneita sieramia vasten, sanottuani sille viimeisen kerran hyvästi, vedin revolverini vyöltä ja

Jimmy oli hyppäyksellä vierelläni. Tarttuen käteeni, sanoi hän:

»Ei, ei, ei yhtään laukausta, mitään melua! Tahdotteko ilmaista läsnäoloamme. Minä sanon, että mustat ovat likempänä meitä, kuin luulettekaan!»

»Mutta, Jimmy,» vastasin minä, »emme voi antaa eläin raukan kuolla tällä tapaa. Se voipi elää niin vielä monta tuntia sanomattomissa kivuissa, se pitää tappaa, minä en tahdo, että sen kurkku leikataan, enkä tahdo, että Bushrangerin pitää verissään nähdä kuoleman vähitellen lähenevän. Sen pitää kuolla silmänräpäyksessä pikainen ja kivuton kuolema.»

»Tuli nyt taas ajan hukka!» huudahti malttamaton Jimmy. »Mutta koska niin tahdotte, tapan sen paikalla melutta, veitsellä. Ai, jos minulla olisi se nuija, jota nuorra miessä käytin musertaakseni heimoni vihollisten päitä! Mutta pian!»

Tätä sanoessaan, meni mustaverinen kumppalimme yhden iron-bark-puun luo, jolla on erittäin kova puuaine, ja hakkasi irti pitkän, suoran oksan. Silmänräpäyksessä oli hän kuorinut sen; hän vuoli toisen pään hyvin teräväksi, ja palasi sitte luoksemme sanoen:

»Katsokaapa tätä keihästä.»

Eläin raukka oli pudonnut korkean puun juurelle, joka kasvoi kalliokiven partaalla. Sen pää ei ollut kaukana rungosta. Jimmy kiipesi puuhun, pitäen keihästä

hammastensa välissä. Puun keskikohdalle tultuaan, katsoi hän alaspäin ja huusi meille:

»Pankaa pää kahden suuren kiven väliin, pitääksenne sitä oikeassa asemassa, niin että ainoastaan leuka koskee maahan.»

Kun tämä oli tehty, sanoi hän: »Vetäykää vähä takaisin.» Tuskin olimme astuneet muutamia askelia takaperin, kun kuului vingunta, ja Jimmyn keihäs oli kiinni Bushrangerin otsan takana. Eläin ei liikkunut. Keihäänkärki oli mennyt aivoin läpi: kuolema oli tapahtunut silmänräpäyksessä.

Minä muistelin sittemmin, että niillä seuduin Australiassa, jossa on kauan asuttu, ja jotka ovat rikkaat karjasta, tällä tavoin tapetaan lehmä ja härkiä, joko välttääkseen tarpeettomia ampumavarain kustannuksia tai ett'ei ampuma-aseitten ääni säikäyttäisi jo puoleksi viljejä eläimiä. Karjan, jota tahdotaan tappaa, ajaa ratsastajat (sillä jalkaisin olevilta halaistaan heti maha) pitkiin laudoista tehtyihin käytäviin tai jonkunlaisiin ratteihin, jotka päästävät elävän ja ammovan sisällyksensä ympyräiseen, sisäpuolelta kallerialla varustettuun rakennukseen. Tällä kallerialla seisoo villit keihäineen (nämä ovat vaan yksinkertaisesti kovasta puusta, veistetyt niinkuin vasta sanoin), joilla tappavat eläimet samalla tapaa, kuin Jimmy otti hengiltä niin suuresti kaivatun hevoseni. Yhdellä ainoalla uudisasunnolla keskellä metsiä tapetaan nautoja viiteenkymmeneen tuhanteen asti kahdessa tai kolmessa päivässä. Rasva korjataan, sulatetaan ja lähetetään laivoilla Eurooppaan, jossa siitä tehdään talia; tämän komean karjan liha — kaivetaan maahan! Ei tiedetä mihin sitä käyttää, ei löydy suita sitä syömään. Nahat otetaan myös haltuunsa ja lähetetään Sidneyhin, Melbourneen ja Lontoosen.

Bushrangeria taas ei meillä ollut aikaa kaivaa maahan. Jimmy veti kumminkin keihäänsä haavasta ja taittoi sen sataan palaseen, jotka heitti syvään reikään vanhassa ontossa puussa.

»Minä en tahdo,» sanoi hän, »että villit, jos tulevat tänne, näkevät, että musta mies on kulkenut tästä valkeain seurassa.»

»Miksi niin?»

»Siksi että he silloin,» sanoi hän, »sitä innokkaammin koettavat tavoittaa minua, saadakseen rääkätä minua, ja tanssia ruumiini ympärillä, jakaen toisilleen palasia siitä.»

Jimmy parka!

XXIII.

Me nousimme vuorelle niin joutuisaan, kuin saatoimme, maan ollessa kovan. Kulkien Jannen ja minun edellä, jotka pidimme huolen hevosista, pääsi viimein Jimmy pienelle kivikummulle, joka oli vuorenharjanteen korkein huippu. Mutta tuskin oli hän luonut silmänsä eteenpäin, ennenkuin häneltä pääsi älä.

Sekin vuorenrinne, jota meidän olisi ollut laskeuminen, oli ilmi tulessa.

Tuuli, joka oli kiihtynyt, ajoi liekkejä kovasti meihin päin. Koko vuori ja kaikki sen ympärystät olivat muuttuneet monen Ranskan peninkulman levyiseksi palavaksi liedeksi. Kuumuus alkoi jo tuntua; rauhattomat hevosemme polkivat maata ja nostivat sieramet ilmaan.

Asemamme oli mitä arveluttavin: ensiksikin oli mahdotonta kulkea vuorijakson harjaa, joka oli terävä kuin veitsenkärki; toiseksi ei voinut, hevosia jättämättä, aika-

naan päästä toiselle puolen sitä alaa, joka oli liekkien vallassa.

Mutta Jimmy, jonka silmät ja vaisto eivät koskaan pettäneet, oli arvellut, että allamme pitäisi olla pitkän, kuivaneen kanavan, joka oli vuoren juuren peitossa. Siellä oli muutamia ruokoja vähän epätasasella pohjalla; hietaiselta maanlaadulta ei voinut kasvaa muuta kuin keltahtavaa, korkeata, harvaa ruohoa tavattoman pienten puiden välillä. Kaikista näistä merkeistä ei Jimmy saatanut luulla muuta.

»Meidän täytyy päästä creekiin,» sanoi hän; »minä olen vakuutettu sen olostä siellä alaalla; siinä säilyimme liekeiltä, sillä creekin luulen olevan leveän, kuivan, ja sen uoman, joka maan mukaan on hiekkainen, en arvele millään tapaa ottavan tulta.»

Vuorenharjanteelta laskeuta oli helpompi kuin nousta sille; kalliit ja kivet olivat kadonneet, mutta tiheät pensaat estivät vielä meitä joutumasta.

Sillä välin kiihtyi tuuli kiihtymistään, ja kun viimein, väsyksissä ja läähättäen, ennätimme syvänteen reunoille, niinkuin Jimmy oli luullut luontoihmisen vaistolla, oli todellinen myrsky. Syösten, niin sanoaksemme, tähän leveään, hietaiseen, kuivaan uomaan, kokousimme yhteen, ihmiset ja hevoset, keskelle syvännettä, vesiperäiselle paikalle, ja odotimme siellä, peloissamme, hävitystä, joka läheni hirvittävällä melulla, tehden tuhotöitään oikealle ja vasemmalle meistä.

XXIV.

Meidät ympäröi heti hillitsemätön, raivoava, hävittävä tulivirta, joka tuhosi tieltänsä kaiken. Nyt kuului suurenlainen rätinä ja huumaava melu. Savu ja polttava ilma oli tukeutta meidät. Liekit, jotka nousivat maasta, poltettuansa ruohon ja pensaat poroksi, kohosivat puiden latvain yli, joiden ympäri kietousivat kuin tanssin kieroksiin viedyn nuoren tytön puku; sitte hyppäsivät puusta puuhun, pensaasta pensaasen, ja ajoivat pois kaikki eläimet, jotka eivät vielä olleet tukehtuneet.

Yht'äkkiä luottui silmämme tuntematonta ja kumajavaa melua kohti, ja me näimme savun läpi muutamassa mutkassa, joka oli sillä puolen syvännettä, josta tuuli, näiden laveain erämaiden eläinmaailman melkein kaikkien edustajain rientävän meitä kohti hurjinta kyytiä. Tultuaan sille paikalle, johon olimme kyyristyneet, kiiruhti nämä kaikennäköiset eläimet sivuitsemme, ikäänkuin niillä ei enää olisi ollut silmiä eikä haistia, ja kulki nuolen nopeudella eteenpäin kanavan palavaa uomaa pitkin.

Yhteinen hätä oli yhdistänyt suurimmat viholliset. Kaikki juoksivat hujan hajan, ulvoen, huutaen, vikisten . . . syvänteen tulikuuma hiekka, joka pyrysi niiden takana, ei antanut pysähtyä, ja niiden nähtiin sokeina lyövän päänsä jotakuta suurta kiveä vasten tai syöksevän johonkin syvään reikään. Nämä jälkimmäiset eivät nousseet enää ylös.

Ne, jotka ensiksi tulivat näkyviin, olivat kenkuruita, jotka ottivat kummallisen pitkiä hyppyjä. Niitä eläimiä oli kaikkensuuruisia: seitsemän jalan korkuisia koiraita, sekä naaraita; muutamat näistä olivat ennättäneet pistää poikansa, joiden kauniit, vilkkaat ja kummeksivat päät

olivat yksistään näkyvissä, siihen pussiin, joka niillä on mahan alla; viime vuoden pojat, jotka juoksivat vanhempainsa takana, ottivat oikein emähyppyjä, ikäänkuin olisivat olleet huvimatalla.

Sitte näyttäysi meille toinen toisensa perästä emu, kotimainen koira, metsäkissa, kenkururotta, bandikoot, opussum ja karhu.

Emu juoksee huomattavan nopeasti, vaikka sen tapa muuttautaa eteenpäin vinkuroiden viepi siltä paljon aikaa. — Kotimainen koira (*Thylasinus*) laukkaa viimeisenä joukossa; ne ovat keltasia, ruskeita ja mustia . . . Veriruskea kieli riippuu ulkona niiden kuivasta kurkusta . . . läähöttävästä rinnasta kuuluu röhisevä, keskeytetty, tukeutettu ulvonta, joka vivahtaa kuolevaisen korinaan . . . niiden auaistut huulet näyttävät murhamielisiä hampaita, jotka silloin tällöin loksahtavat toisiaan vasten, ajatellessa tulevia tai muistellessa entisiä juhla-atrionia, joka juohtuu mieleen yhtä rintaa juoksevasta emusta. — Metsäkissat (*Dasyurus*) kiiruhtavat hiekkaa ja someroa pitkin. Nämä kotikissoja suuremmat eläimet, joilla on pitkät viikset, muljauttelevat pyöreitä ja hirveännäköisiä silmiänsä sekä näyttävät valkeata, ruskeata tai kolmiväristä nahkaansa, teräviä hampaitaan, jotka julmentavat niitä vielä enemmän. — Kenkururotta, pienen kaninin suuruinen maa-rotta, hyppää samaan tapaan kuin kenkuru, jonka kummallinen ulkonäkö sillä on; sitä ei villit tahdo syödä, kun se antaa väkevää myskinhajua. — Bandikoot, joka asuu korkeissa ruohokoissa ja lahonneissa puunrungoissa, on enempi kuin muut tulen vaarassa; ollen suurempi jänistä, on bandikoot korkeampi, ja sen riippuva maha on pussin muotoinen. — Sitte tulee tavallisin Australian otus, villien paras ravinto, viaton opussum. Tämä kau-

nis nelijalkainen eläin, suuruudeltaan kissan kokoinen, mutta lyhempi eikä niin solakka, pienellä suipolla kuonolla, joka on samaan näköön kuin ketulla, ja pienillä pyöreillä silmillä, kuuluu myös pussieläimiin: naaras on samalla lailla kuin kenkuru varustettu avaralla pussilla mahan alla. Se asuu vanhoissa ontoissa kumipuissa ja jättää ainoastaan yöllä suojapaikkansa. Sen kellahtavaa nahkaa, joka joskus on ruskea mustin täplin, tapillaan hyvin paljon Europassa. Vaikka koiraille ei ole pussia mahan alla, auttaa kumminkin useammat niistä peljästyneitä naaraitansa poikain pelastamisessa; kaikki pojat, jotka eivät ole saaneet sijaa pussissa, ovat kokouneet laukkaavan isän lanteelle, ja pienet hännät, jotka ovat kiertyneet lujaan kantajan hännän ympäri, joka pitää omaansa yläällä, että nuoret ratsastajat helpommin pysyisivät kiinni, riittävät kyllin pitämään niitä tasapainossa. Me näimme koiraita, jotka tällä tavoin kantoivat viittä tai kuutta poikaa seljässään. — Kaikkein näiden villien eläinten seassa oli myös Australian karhu, jokseenkin harvinainen eläin, joka ei usein laskeu siitä puusta, jossa elää. Ollen ainoastaan kahden tai kolmen jalan korkuinen, seisoessaan pystyssä takajaloillaan, on se ulkonäöltään kuin tavallinen ruskea karhu; pää on kuitenkin huomattavasti erilainen: se on pyöreämpi, sen ruusunvärinen, viiksillä varustettu kuono ei ulkone, ei pistä esiin; kasvot ovat samaan näköön kuin apinoilla esim. sapajouneilla.

Niinmuodoin kiiruhti tämä summattoman suuri juokseva joukko, tämä meluava ryhmä eläviä olentoja eteenpäin, ja joka suunnalta uhkasi sitä tuli. Tulen sammuttua paloainetten puutteessa, pääsee luonto taas voimaansa, kaikki saapi tavallisen järjestyksensä, ja kotimainen koira

voipi helposti tyydyttää suuren ruoanhalunsa ja verenhi-
monsa: se puree oikealle ja vasemmalle, ja sen purema
tappaa, olipa se kuinka vähänen tahansa, muut eläimet,
niin myrkyllinen on se.

XXV.

Syvänteen partailla ei näkynyt muuta kuin jäännök-
siä savuavista puunrungoista, ja oikealla ja vasemmalla
oli pitkältä ainoastaan paljasta, sinertävällä tuhalla peit-
tynyttä maata. Jo ilmausi kaikenlaisia petolintuja niele-
mään niitä lihapaloja, joihin tuli ei ollut koskenut.

»Älkääkä,» sanoi Jimmy, kun nousimme syvänteen
vierteitä ylös, »nyt panko silmiänne tai korvianne kiinni,
sillä paikka ei kätke meitä; tuli on polttanut sen auke-
aksi, ja villit» sanoi hän, luoden minuun kirkkaat sil-
mänsä ja matalammalla äänellä, »näkevät meidät, katse-
levat meitä ja neuvottelevat keskenään tässä silmänrä-
päyksessä.»

»Minä luulen,» vastasin nuorelle seuralaisellemme,
»että jos näillä villeillä ei ole erittäin hyviä kiikareita . . .»

»Kiikareita!» keskeytti Jimmy, »mitä hulluja! Minä
näen paremmin silmilläni kuin te kiikareillanne. Paitse
sitä en sano vihoillistemme olevan kaukana meistä; jos
olisivat aivan likellä!»

Vapaatta tahdotta tartuin revolverini perään.

Jimmyllä meni suu nauruun.

»Älkää peljätkö,» sanoi hän, »tällä haavaa he kyllä
eivät karkaa päällemme.»

»Mutta missä he sitten ovat?» kysäisin häneltä malt-
tamatonna. »Missä he voivat olla piilossa? Kaikki on
palanut poroksi: puut, pensaat, ruohot . . .»

»Näettekö,» sanoi Jimmy, »tuota pientä ruohokkoa tuolla oikealla teistä, jonka tuli on sattumalta säästännyt?»

Se oli pieni sangen lyhyt ruohomätäs, johon hiirikään ei olisi voinut piillä, ja joka ei ollut enemmän kuin kahdenkymmenen askeleen päässä meistä.

»Sepä se!» puhui australialainen edelleen ylpeydellä, »villi kätkeys siihen niin hyvin, että olisi itse piilossa eikä hänen keihäänsäkään näkyisi teille. Olkaa siis varoillanne; antakaa minun hevoseni mennä etunenessä, seuratkaa minua hiljaa alkääkää antako muiden hevosten erota meistä.»

XXVI.

Me lähdimme pois syvänteeltä ja kuljimme etelää kohti. Seutu muuttui vähitellen laaksoksi, jonka hiekkaisella maaperällä, niin syvänteissä kuin rinteillä, kasvoi ainoastaan iron-bark-puita ja harvaa, mutta jotenkin korkeata ruohoa. Metsävalkea ei ollut ulottunut sinne asti, ja papukaijoja oli paljon. Kaikkialla näytti metsäiset, kivet kunnaat, joilla rehotti vihreä ja runsas ruoho, sopivan erinomaisen hyviksi laitumiksi niille laumoille, jotka aioimme viedä sinne. Tuon tuostakin huomasimme jalkaimme juurella reiän täynnä vettä; vaikka sitä ei tainnut olla siellä ympäri vuotta, oli se juomaksi kumminkin hyvin hyvää. Vaan tätä suovan väristä vettä, joka ei näytä juuri hyvältä eikä maukkaalta, pidetään kuitenkin Australiassa kaikkein terveellisimpänä, ja jos on tarjona sekä tätä että lähteen kirkkaasta silmästä noudettua, otetaan mieluisemmin edellistä.

Muuten muuttui maan luonto muuttumistaan toisen näköiseksi. Illemmalla tulimme vihreälle tasangolle, joka

lainehti kuin aaltoava meri. Kaunis pieni lampi, jonka laiteilla kasvoi ruokoa ja jolla sadottain mesilintuja, sekä sinisiä että punasia, viserrellen herttaisia viserryksiänsä, näytti erittäin ihanalta tämän nurmikon toisella puolen. Muutamain askelten päässä siitä näkyi kallio, jonka hui-pulla kasvoi pensaita, pieniä puita ja kaktuksia, ja jonka rakoihin tunkeusi voitollisesti ijänikuisia summattoman suuria juuria. Tämän kallion alla, jonka ylipuoli oli reu-naalla ja muodosti jonkunlaisen katon, oli hienohietaista maata, josta saimme puhdasta, kirkasta ja erinomaisen hyvää vettä. Siinä oli lähde ihanain lehtisalien kalpeessa, sen vesi oli odottamattoman raikasta, ja hevosemme joi-vat sitä kylliksensä. Koko ympärystä oli, niin ett' ei mikään koskenut erittäin huomioon, yhtynyt kohonneiden kunnasten muodostamaan ilmanrantaan ja näytti smarag-dinväriseltä vaipalta, jolla käveli monin paikoin emuja.

Siellä oli hiljainen olo, siellä oli rauha, jota ei mikään häirinnyt, siellä näki luonnon semmoisenaan, kuin se on itsessään, ihmisettä, lempeä, hyväntahtoinen, ystävällinen luonto. Ei mitään suuria petoeläimiä, joiden kiljunta tekee metsät hirveiksi . . . ei mitään . . . Voi, varokaa! . . . käärme piilee ruohokossa! . . .

»Mikä on hätänä?»

Yksi hevosistamme ottaa hypyn, kuin olisi siihen sattunut luoti.

»Kuuro käärme!» huudahti Jimmy minulle. Samassa silmänräpäyksessä nousee vitsalla varustettu käsi ylös ja putoaa taas alas.

Kauhea pieni matelija väänteleksen kuolontuskissa.

Hevonen, joka on pitkänään maassa, on vaahdossa ja kangistuu: silmät himmenevät. Jo heittää se hen-kensä!

Kuuro käärme, joka on saanut nimensä siitä, ett' ei pidä ollenkaan väliä ihmisistä tai eläimistä, jotta luulisi sen olevan kuuloa vailla, ei ole suinkaan iso. Se on korkeintaan puolentoista jalan pituinen, mutta tässä pienessä ruumiissa on hienointa, tehokkainta myrkkyä, jota voipi ajatella. Saattaa sanoa, että siitä kuolee silmänräpäyksessä, sillä matelijan uhri ei elä enempää kuin pari tai kolme minuuttia. Sen paljas nimi hirmustuttaa; Australian käärmeistä (ja kaikkien puremat tappavat) on se pienin, näkymättömin, kavalin ja samalla ainoa niin myrkyllinen, ett' ei ole toivoa henkiin jäännistä, jos leikkaisikin paikalla pois haavan. Muut käärmeemme taas ovat sitä laatua, että onnistutaan, niinkuin olen jo sanonut, joskus hävittämään myrkky, ennenkuin on ennättänyt päästä verenkulkuun, leikkaamalla pois hammasten vahinkoittama liha ja polttamalla heti haava; mutta paitse sitä, ett' ei aina olla valmis siihen, onnistutaan ainoastaan sangen harvoin sillä tapaa heikontamaan myrkyn voimaa.

Ruskea ja musta käärme, timanttikäärme, se käärme, jota kutsutaan hitaaksi madoksi, punanen käärme ja useat muut pyytävät aina saada siirtolaista hengeltä, ja vaara on sitä hirvittävämpi, kuin ei voima eikä taito voi varjella sitä; huolellisin, levoton ja rauhaton varovaisuus on ainoa, väsyttävä ja hankala keino, jolla voipi jotenkin varmaan varjella henkensä; siirtolaiset eivät ole näin varovaisia ja siinä ovat oikeassa; heillä ei olisi aikaa muuhun. — Onko luonto antanut Afrikalle ja Aasialle pantterin ja tiikerin, se on tehnyt Australian hirveimmäksi käärmetten valtakunnaksi.

XXVII.

Ruohotasangon päässä seisoi kuusi summattoman suurta kiviläjää, jotka olivat järjestetyt yhtä kauas toisistaan kahdelle yhtäsuuntaiselle linjalle.

Nämä paadet, jättiläissuuret kalliokivet, olivat samanmuotoiset ja puikeat; se kivi, joka oli pyramiidin alustana ja välittömästi nurmella, oli isoin, samalla kun muut, luvultaan neljä ja aivan yksinkertaisesti toinen toisensa päällä, vähitellen pienenivät ylimmäiseen asti.

Tällaiset patsaat kävivät meistä ihmeeksi ja kummaksi. Niitä olisi voinut luulla kykloopillisiksi raunioiksi. Miten oli ne joutuneet sinne? Näinkö omituisen luonnon leikin, vai oliko ne ihmisten tekemän rakennuksen jäännöksiä? Todellakin näytti siltä, kuin olisi nämä tavattoman suuret pylvääät synkässä muinaisuudessa kannattaneet jotakuta hengenasuntoa.

Niinkuin lintukotolaiset näiden luonnon jättiläissuurten töiden juurella, katselimme ikäänkuin muserretut niiden suuruutta.

Mutta Jimmyllä meni suu heti nauruun ja hän sanoi: »Katsokaa tuota sangen isoa miestä (cobong *) fellow)!» Sitten avasi hän suunsa, hänen suuret valkeat hampaansa tulivat näkyviin ja jo rupesi hänen kurkkunsa kuulumaan. Häntä nauratti kauan niin kovasti, että ympärillä oleva tienoo kaikui.

*) Sana cobong merkitsee mitä superlativia tahansa. Yksinään käytettynä saattaa se asianhaaran mukaan merkitä hyvin rikasta, kovin isoa, sangen vahvaa. Tällä tapaa on yhdellä ainoalla sanalla alkuperäisten asujanten kielessä usein monta merkitystä; kielen köyhyys on uskomaton; niin käytti esim. Jimmy samaa sanaa gamma merkitsemään käsivartta ja kättä.

Tätä kesti viisi minuuttia, ja sitten oli hän yhtäkkiä totinen.

»Virittäkäämme tuli, sillä yöllä tulee kylmä,» sanoi hän.

Lähelle näitä granittipylväitä levitimme huopamme.

XXVIII.

Se tapahtui sillä hetkellä, jolloin ei ole päivä eikä yö; pienet mesilinnut visertelivät jo herttaisesti ja matalalla äänellä lähellä meitä, kuin olisivat kutsuneet toisiaan aamuruoalle; naurulintu, joka huutaa kohti kurkkua, ei vielä uskaltanut herättää luontoa, se antoi vain ensimmäisen kimeän äänen kuulua heleässä naurussaan; sammakot, jotka olivat iloisesti kurisseet koko yön, vaikenivat toinen toisensa perästä, kunnes viimeiset viivyttelijät olivat hiljaa vetäyneet takaisin piilopaikkaansa.

Tuntuipa jotenkin kylmältä, päivä rupesi koittamaan taivaanrannalla ja maa oli himeästi valaistu . . .

Yhtäkkiä olimme kuulevinamme jonkun hevosväen raskaasti laukkaavan, ja tuskin ennätimme ilmoittaa tämän toisillemme, ennenkuin iso musta paljous syöksi meitä vastaan erään kummun kukkulalta . . . Vielä sekunti, ja tämä joukko kiiruhti sivuitsemme hirmuisella jyryllä ja tärisytti maata painollaan. Me olimme keräyneet niiden kallioin taa, joista olen puhunut, ja siinä olimme oikeassa, sillä muussa tapauksessa olisimme musertuneet.

Kummaksi kävi meidän, kun tämä hirveän suuri, eteenpäin ryntäävä joukko oli kumminkin jakaunut hevosemme edessä, jotka söivät, ja ikäänkuin säikähtynynnä mennyt sivu, koskematta niihin.

»Sonneja ja lehmiä!» huusi Jimmy, jonka silmät, kun olivat paremmat kuin meidän, näkivät enemmän hämärässäkin.

»Kuka, kummitus, on ne sinne laskenut?» sanoi Janne kummissansa.

»Tuhat tulimmaista!» vastasin minä, »nehän voivat olla ystävä Leichardt parkamme karjaa. Tämä vahinko on voinut tulla hänelle viimeisellä, onnettomalla retkellä, josta ei hän eikä hänen seuralaisensa palaa koskaan kertomaan, mitä heille on tapahtunut. Karja on joutunut metsän omaksi, jäätyänsä sinne yksin.

»Voi,» sanoi Jimmy, »meidän olisi pitänyt saada härjänpaistia! Mikä vahinko, kun en ampunut!

Halu vetää miehen mieltä, ja sentähden unhotti Jimmykin sen varovaisuuden, jota oli teroittanut meille; paitse sitä luotti hän itseensä liian paljon, sillä hallituksen antamalla karpinilla olisi hän tuskin tehnyt mitään; mutta se oli minun vähin huoleni, että Janne ei saanut aikaa ampuakseen jotakuta lauman vanhuksista. Sen olisi hän tehnyt senvuoksi, että olisimme saaneet härjänlihaa, niinkuin Jimmy sanoi, ja etenkin sentähden, että olisimme varmaan tienneet, oliko molemmat kirjaimet L. L. (Ludvig Leichardt) poltetut tulikuumalla raudalla näiden villien eläinten nahkaan.

XXIX.

Tämä odottamaton jyry pani meidät varhain jalkeille; paitse sitä vaivasi muskitit meitä kovin paljon, eikä meidän tehnyt mieli olla laiskana, niinkuin välistä, huopiemme alla. Tulemme olivat sammuneet; kaste, jota lankesi paljon, kostutti meitä aika lailla.

Muskitit, nämä jättiläissuuret sääsket, jotka minun tässä sopii ottaa puheiksi, kuuluvat myös Onnellisen Australian (Australia felixin) maanrasituksiin. Minä pidän näitä hirmuisia hyönteisiä varmaan vahingollisina ihmisen terveydelle, sillä ensimmäisinä Australiassa olon vuosina tekee ne unen, ell' ei mahdottomaksi, kumminkin niin harvinaiseksi ja keskeytetyksi, että elimistö heikkonee; pää on herätessä raskas ja mieliala tosiaankin apea. Paitse sitä pistää nämä myrkylliset muskitit syvään; iho on täynnä punasia ajoksia, joita pakottaa niin kovasti, että nälkä on kadonnut tai ei saata puhua selvästi eikä purra ruokaansa. Liekö vanhain siirtolaisten nahka kovettunut, vai eikö muskitit huolinekaan vetisestä verestä, oloasia on, että nämä syöpäläiset eivät pistä edellisiä; heillä onkin oikein lysti, kun aamulla tervehtivät vastatullutta, jonka vielä lihavia ja terveennäköisiä kasvoja on koko parvi muskiteita pureksinut kaiken yötä! Nahka on suoraan sanoen samalla poissa, kuin olisi se nenästä korvaan, otsasta leukaan ollut rakon kasvattavan aineen vaikutuksen alaisena. Tulokas raukkaa pilkataan muuten paljo; hän on usein naurunalainen, ei häntä huomata eikä tunneta; hän on hyljätty, saapi tiuskauksia vastauksiksi, kaikki tekevät hänelle kepposia ja juonia. Tulokas parkaa! Totta on, että hekin ovat monta laatua, ja että tätä opinaikaa kestää pitemmältä tai lyhyemmältä tulokkaan luonteen, voiman tai sen seudun mukaan, jossa hän oleksii.

Mutta jos otamme nämä muskitit vielä puheiksi, ei ole parempaa keinoja, jolla voipi pitää näitä hakartavia harpyioita edempänä, kuin se, että mahdollisuutta myöten ollaan siinä savussa, joka lähtee kuivatusta, palamaan pannusta lehmänsonnasta. Pieni palanen tätä ainetta,

joka palaa kuin taula, riittää koko yöksi. Huomattava on, että tämä savu varmaan ajaa pois muskitit, kun sitä vastoin puun savu vaikuttaa niihin ainoastaan keskinkertaisesti. Mutta jos paloainetten puutteen tai tuulen riittämättömyyden vuoksi ei ole tilaisuutta olla yllämainitussa savussa, on siihen toinen keino, jota kumminkaan en ole koskaan itse käyttänyt: kätensä ja kasvonsa hierotaan öljyllä tai eläimen rasvalla, ja sitä on kuultu harvoin, että tämä musillinen parvi olisi laskeunut tällä tavoin suojelluille osille. Olipa tämän asian laita mimmainen tahansa, niin muskittien oleminen on todellinen rankaisu, johon tottuu ainoastaan aikaa voittain.

XXX.

Kumminkaan ei Jimmy luopunut lauseestansa, vaan vakuutteli viljejä olevan lähellä. Hän oli valvonut koko yön suurimmalla huolella ja kuunnellut korva maata vasten vähintäkin melua; aamulla, kun nousimme satulaan, teki hän muistutuksensa ja antoi neuvonsa innommin kuin koskaan ennen. Paitse sitä ei siihen tarvinnut pitkiä puheita, että Janne ja minä olisimme olleet aina varuillamme.

Me olimme tulleet hiljoikseen ahtaaseen ja metsäiseen laaksoon. Siellä kasvoi pensaita ja viitoja, jotka hidastivat kulkuamme.

Me ratsastimme rivissä: Jimmy etunenässä, sitte minä ja viimeiseksi Janne, joka oli jäljinnä. Hevosemme seurasivat toinen toistansa, askel askeleelta.

Jimmy oli käskenyt meidän olla vaiti; me kuulumme vaan, kuinka risut risahelivät hevostemme jalkain

alla. Aurinko oli noussut, ja kaikki ennusti kaunista päivää; papukaijat lensivät minne mikin pois tieltä; nousevan auringon säteet kultasivat niiden loistavat värit, eikä mikään, jota siihen asti olin nähnyt, vetänyt vertoja höyhenpuvun eriskummaiselle komeudelle. Erittäinkin punasten ja vihreäin jyrkät ja huikaisevat värit näyttivät jonkun maalarin kuvausaistin tekemiltä. Eikä nämä seurustelevat papukaijat olleet arkojakaan; me ihailimme niitä likeltä, vaan ne panivat suurta kummaa, kun loivat silmänsä isoihin nelijalkaisiin eläimiimme, joita eivät olleet koskaan ennen nähneet.

Sillä välin pyöri mustan seuralaisemme silmät oikealle ja vasemmalle niiden kunnasten yli, joita oli molemmin puolin. Hän sopotti meille alinomaa matalalla äänellä:

»Olkaa valmiit!»

Ratsastimet hevosen kaulalla, karpini kädessä piti hän sormeansa laukasimessa, ollen aina valmis ampumaan.

Laakso kaiteni kaitenemistaan, ja Jimmy luuli näkevänsä mustia kahden puolen. Hän sanoi heidän olevan piilossa kalliokivien ja pensasten takana ja suurilla, kirkkailla silmillänsä katselevan viitain läpi. Asema oli tosiaankin arveluttava, sillä meidän olisi ollut vaikea havaita vihollisiamme, ennenkuin olisivat tulleet esille aseitansa käyttämään.

Minä puolestani ohjasin toisella kädellä hevostani ja toisella pidin kiinni karpinini perästä. Janne luotti luo-deilla ladattuun kaksipiippuiseen pyssyynsä.

Yhtäkkiä pysäytti Jimmy hevossensa: bomerang lensi hänen kasvoinsa ohitse ja sattui hänen edessään seisovaan puuhun.

Jimmyllä ei ollut miehen rohkeutta; Australian alkuperäiset asukkaat ovat melkein pelkureita, sillä kuolema

hirmustuttaa heitä. Häntä alkoikin vapisuttaa jokseenkin kovasti, erittäinkin kun oikealla itsestämme saimme nähdä monta aseellista villiä tulevan eräälle kalliolle, jonka juurella oli pieni vesilätäkkö.

Kaikki kolme ojensimme heti pyssymme ja laukasimme. Me olimme ampuneet umpimähkään, enemmän säikyksi kuin vahingoksi heille. Villit katsahivat ympärilleen, kuin kuulivat ammuttavan, mutta tyyntyivät pian, nähtyänsä, ett'ei yksikään ollut haavoittunut. Puukeihäitä tuli kuin tuiskuamalla, mutta niistä ei ollut meille haittaa ollenkaan. Hevosetkin, jotka seurasivat meitä, rupeivät saamaan vainua niistä; valitettavasti hyväkseen käytti mustat tämän silmänräpäyksen ja tähtäsi hyödyllisiä eläimiämme; muuan hevonen, jonka seljässä oli ruokavaramme, sai keihäällä päähänsä ja kuoli.

Meidän täytyi nyt astua maahan ratsailta nostamaan säkkiä pois toisen hevosen selkään.

XXXI.

Kun villit näkivät meidän astuvan maahan, tuli he rohkeammiksi, sillä heitä peloittaa kovasti valkea ratsastaja; paitse sitä oli tässä monta, joka ei ollut eläissään nähnyt hevosta. Eikä monikaan heistä ollut koskaan kohdannut valkeita ihmisiä, mutta ylimalkain on he kummastelematta ja pelkäämättä jälkimmäisiä, jos nämä ovat jalkaisin.

Vihollisemme astuivat sitte joukoissa kallioille. Jo kuului heidän sotahuutonsa, joka kaikui pitkin koko laaksoa, ja bomerangeja tuli taas kuin tuiskuamalla.

Janne, joka tällä haavaa irroitti niitä hihnoja, joilla muonasäkkimme oli sidottu kiinni, sai jalkaansa ja kaatui; kivulta ei hän vähään aikaan saattanut liikkua ollenkaan, mutta kun jalka ei mennyt poikki, nousi hän pian seisolle.

»Jumala teidät tuomitkoon, verikoirat!» huusi hän.

Sitte tähtäsi hän tarkalla silmällä ja vakavalla kädellä ja ampui molemmat laukaukset.

Ne panivat kaikki villit liikkeelle, ja silmänräpäyksessä oli he taas menneet puiden taa piiloon. Kaksi metsäläistä oli kumminkin jäänyt paikalle; toinen oli kallion huipulta vierryt alas veteen eikä liikkunut enää; toinen nojautui vaivoin toiselle käsivarrelle, katseli meitä kauhulla ja anoi merkeillä meiltä armoa, jota ei itse varmaankaan olisi antanut meille.

Jannen ensimmäinen luoti oli särkenyt häneltä jalan; toinen oli mennyt toisen villin aivoihin.

Jimmy veti suunsa pilkallisen naurun hymyyn, kun näki, mitä ampujan taito oli vaikuttanut. Vaikka Janne ainoastaan vaivoin saattoi seisoa haavoitetulla jalallansa, oli hän kuitenkin ladannut uudestaan kivärinsä.

Sen näki selvään, että villit hommasivat uudestaan karata päällemme, niin pian kuin olivat tointuneet säikäyksistensä, johon seuralaiseni murbaavaiset luodit olivat saattaneet heidät; myös päätettiin, että Janne ja minä karkaisimme heidän päällensä ratsain, kun Jimmy olisi muonasäkin puuhassa. Tällä tapaa saattoi Jimmy häiritsemättä ja verraten suurella kylmäverisyydellä muuttaa ruokavaramme toisen hevosen selkään.

Minun piti olla apuna, kun Janne nousi ratsaille, sillä bomerangilla lyötyä jalkaa pakotti kovasti. Sitten annoimme hevostemme mennä täyttää laukkaa ja kiiruhdimme, revolveri kädessä, villejä vastaan.

Vaikka meidän piti kavuta kalliokukkulan rinteitä ylös, voimme kumminkin, kannusten avulla, pitää vankat hevosemme laukkuussa siihen asti, kun käännettyämme kallion ympäri tulimme niiden puiden väliin, joiden suojaan villit olivat menneet piiloon.

Säikäyksissään kun olivat ratsain kulkevien miesten lähestyessä, kääntyi he takaisin ja pakeni kukkulan huipulle; samalla paiskasi he meitä keihäillänsä, jotka tarttuivat maahan ympärillemme.

Janne ja minä ammuimme sitte lurjuksia muutamilla revolverinlaukauksilla, ja niistä hirveistä huudoista, jotka samalla kuulumme toiselta puolen viitoja, päätimme, että olimme tehneet tappiota näille kurjille.

Muuan laukaus saatti meidät sukkelaan kääntämään päätämme. Jimmy, joka oli urhea nähdessään metsäläisten pikaiseen pakenevan, oli aasimaisesti lauaissut karpininsa haavoitettua raukkaa vastaan, joka oli pitkänään maassa kallion partaalla. Kun Jimmyn taito ei juuri ollut parempi hänen aseitansa, oli hän ampunut syrjään. Mutta villin vaisto oli silmänräpäyksessä päässyt valloilleen: kaapaten maasta yhden niitä keihäitä, joilla vihoillisemme olivat paiskanneet meitä, kiiruhti hän vesilätäkön poikki ja syöksi haavoitettua vastaan pistääksensä hänet kuolijaksi . . .

Hyppäyksellä olin hevosineni hänen ja uhrin välillä, ojensin pyssyni häntä kohti ja huusin:

»Jimmy, heitä pois keihäs, tai minä tapan sinut!»

Keihäs putosi hänen käsistään.

»Jos kosket tähän mustaan mieheen,» sanoin vielä ja osoitin haavoitettua, »niin särjen aivosi.»

Jimmy ei virkkanut mitään. Luoden verenhimoiset ja vihaset silmänsä mieheen, joka väänteli hen hirveissä

tuskissansa, kääntyi hän takaisin nostamaan ruoka- ja ampumavaroja jonkun hevosen selkään.

Janne oli mennyt haavoitetun luo ja pannut hänen huulilleen leilin täynnä vettä.

XXXII.

»Mitä teemme tälle saatana parallelle?» kysyin häneltä.

»Hänen elonaikansa ei ole pitkä,» vastasi Janne, »häneltä vuotaa kaikki veri. Jalka on taittunut; se pitäisi sahata poikki.»

Tässä silmänräpäyksessä heitti hen musta takaperin; hänen jäseniänsä vapisutti puistuttaen, ja ne kangistuivat hyvin sukkelaan. Hän huokasi syvään, hänen rintansa laskeusi . . . sitte heitti hän henkensä.

»Meillä ei ole aikaa haudata ruumista,» sanoin Jannelle; »meidän pitää joutua jonkun matkan päähän villeistä.»

»Niin,» puhui taas Janne, »mitä hyötyä olisi sen hautuusta? Hänen ystävänsä hakevat hänen ruumiinsa samoin kuin tuonkin villin, joka on vedessä. He nylkevät sen ja ottavat siltä nahan ja luut, samate kuin kotimaisen poliisin sotamiehet tekivät kumppali Kallelle, kun käärme puri häntä.»

»Minä kysyn itseltäni sitä,» sanoin nähdessäni hirtittävän haavan, jonka Jannen kartion muotoinen luoti oli tehnyt metsäläiseen, »kuinka nämä onnettomat hoitavat sairaitaan.»

»Hoitavat sairaitaan!» huudahti Janne nauraen. »He eivät hoida kipeitänensä ensinkään, ottavat vaan heiltä hengen. Jos heidän pitäisi olla sairastensa luona, kuinka

sitte joutaisivat ruokaansa hakemaan? Vaan haavoitettuja päämiehiä ei kuitenkaan tapeta, niin on minulle sanottu, ja minä olen nähnyt niitä, joilla on ollut arpia hirveimistä haavoista. Ne ovat olleet joko europpalaisten luotien tai kotimaisten asetten jälkiä.»

»Olenhan minä itsekin tavannut yhden,» sanoin siihen, »jonka reisi oli luodin lävistämä, mutta haavaa oli hoidettu ja parannettu niin hyvästi, että hän astui ontumatta ja kaiketta haitatta.»

»En voi ymmärtää,» vastasi Janne, »kuinka he estävät niin pahat haavat vaikuttamasta, mutta se kyllä on varmaa, ett'ei he käytä sahauskeinoja; en ole koskaan nähnyt mustaa miestä, jolla olisi ollut ainoastaan yksi käsivarsi tai yksi jalka, enkä ole koskaan kuullut siitä puhuttavankaan. Paitse sitä ei heillä ole veitsiä eikä sahaa semmoiseen työhön.»

Silloin sanoi Jimmy, jolta oli maltti loppunut:

»Kaikki on valmisna! Lähtekäämme liikkeelle, eteenpäin!»

Minä ummistin kuolleen silmät; sitten ajoimme hevosemme yhteen ja matkasimme edelleen Iikanjoelle päin...

Me olimme hiljaa; se käypi aina sydämmelle, kun täytyy surmata vertaisensa.

XXXIII.

Meillä oli kyllä monta estettä poistettavana, ennenkuin pääsimme pois laaksosta: oikealla oli paljas ja sangen epätasanen vuorenharjanne, vasemmalla tavattoman isoja kallioita korkeine huippuinensa; vahvoilla paasilla ja suurilla terävillä kivillä peitetty maa hidasti sangen paljon

hevostemme kulkua; niiden aivan särkyneet kaviot jättivät verisiä jälkiä: eläin raukat kuuluivat jo vähän valittavan, johon oli syynä ennemmin kivun pelko kuin kipu itse. Silloin tällöin tulimme pieniin metsiin, joiden isot puut vivahtivat mäntyihin; palmuja ja muutamia muita kummallisista kasveja näkyi tuon tuostakin.

Tappelutanner ei ollut vielä kadonnut näkyvistä, kun tavattoman isoja ryöstölintuja, joita veti villien ja onnetoman hevosemme ruumisten haju, kaikilta suunnilta lensi sinne kiitäen ilman läpi.

Näissä huomasin muutamia, jotka olivat korppikotkan muotoisia ja suuruisia.

Vaikka Jimmy oli iloissaan villien voitosta, jonka hän aina luki omaksi ansioksensa, näki sen kumminkin, ett' ei hän ollut terve. Tappelun liikuttama mieli näytti hänessä aivan pikaiseen synnyttäneen maksataudin oireet. Saman sairauden olin häntä ennenkin huomannut vaivaa, niinkuin se muuten on levinnyt kahteen kolmanneeseen Australian alkuperäisistä asukkaista. Hän oli äreä ja alakuloinen sekä päivitteli alinomaa kaikellaisia pieniä vastoinikäymisiä. Vaikka Jimmy ei ollut viittäkolmatta vuotta vanhempi, tiesi hän selvään, ett' ei hänellä ollut pitkälti elon aikaa. Se seikka pelotti häntä kovasti, sillä hän, niinkuin olen jo sanonut, kammoi kuolemaa — heikkous, joka oli hänellä niinkuin monella muulla ihmisellä. Hän ei uskaltanut kumminkaan millään tapaa viitata loppuunsa, mutta helppo oli huomata, että se perkeleen penikka alinomaa ajatteli sitä, ja että hänen mielteensä eivät ensinkään tuoneet hänelle rauhaa eivätkä nöyryyttä.

Sittekun tämän päivän kova kiihotus oli loppunut, oli Jimmy tavallista surullisempi: hän loi minuun silmäyk-

sen, joka teki mieleni niin pahaksi, että päätin puhua hänelle muutamia toivon ja lohdutuksen sanoja.

Me olimme ehtineet laakson päähän, ja Janne oli astunut maahan ratsailta pienen lammin rannalle pannaksensa kylmiä kääreitä haavansa päälle; Jimmy ja minä istuusimme erään palmun vähäpätöiseen siimeesen vähän matkan päähän kumppalistamme.

»Jimmy,» sanoin nuorelle seuralaiselleni, »mikä on syynä surullisuuteesi?»

»Minä pian gobong (sanan mukaan mennä alas, kuolla),» vastasi hän vilpittömästi, »minä kovin kipeä.»

»Älähän ole milläsikään, ethän sinä vielä ole kuollut. Pelkäätkö sinä kuolemaa? Pitäähän sinun sittekin kerran lähteä näiltä ilmoilta, kaikkein tulee mennä sitä tietä.»

»Niin, niin, vaan kuolema kamottaa minua!» vastasi hän minulle.

»Minkätähden?»

»Ensinnäkin tuntuu se kovin pahalta, ja sitte . . .»

»Ja sitte, mitä sitte?» sanoin siihen.

»Sitte ei tiedä, mihin joutuu,» sanoi nuori australialainen pahoillansa ja osoitti siis samalla, että hänellä oli käsite sielun kuolemattomuudesta.

»Eikö sitte kukaan heimolaisistasi tiedä, mihin kuoleman jälkeen mennään?»

»Ei!» vastasi Jimmy. »Muuän heimoni mies, mokoma tohtori Bawley, se noita, joka on tappanut suuresti rakastetun Maria Annani, ja jonka olen antanut poliisiluutnantille, on kyllä sanonut, mihin me joutuisimme. Mutta lieköhän siinä perää?»

»No, mitä hän osasi väittää?»

»Siinähän meni, hän tuumasi meille, että päämiehet kuoleman jälkeen tulevat takaisin maan päälle ja elävät uudestaan valkeain miesten muodossa.»

»Entäs ne, jotka eivät ole päämiehiä?»

»Nämä, esimerkiksi minä, tulevat myös takaisin, mutta ajelehtavain kummitusten, pahain henkien haamussa, jotka koettavat koettamistaan vahingoittaa niitä heimoja, jotka ovat vihoillisia heidän miehillensä. Näin on Bawley puhunut.»

Sitte rupesi Jimmyä ryittämään ja syljettämään; hän pani käden rinnallensa. Hän puhui edelleen kääntäen:

»Te ymmärrätte,» sanoi hän minulle, »että minä en oikein voi uskoa, mitä Bawley on sanonut, sentähden että, jos se olisi totta, en enää varmaankaan saisi nähdä Maria Annaani, pientä armasta vaimoani, sillä pahat hengenget eivät tunne toisiansa; enkä ole myös koskaan nähnyt niitä . . . Ja kuka olisi saattanut pienestä lempeästä ystävättärestäni tehdä pahan hengen, Tingré-Manin?»*)

Ja Australian alkuperäinen asukas itki . . .

Sillä aikaa oli Janne, joka oli herjennyt jalkaansa hautomasta kylmällä vedellä, tullut lammilta; minun piti lykätä toistaiseksi puheeni Jimmyn kanssa.

Jimmy oli vähäsen iloisempi.

XXXIV.

Ett' ei joenpohja ollut kaukana, siihen päätökseen voi tulla niistä monista leveämmistä tai kaitasemmista ja syvistä yhtäsuuntaisista alanteista maassa, joita kohta-

*) Tingré-Mani on se nimi, jonka villit antavat pahoille hengille, Jimmyn kertomille kummituksille.

simme matkallamme. Me ratsastimme nyt tasasella ja ruohoisella seudulla, joka oli huomaamattoman kalteva, ja selvältä se alkoi näyttää, että olimme lähellä Iikanjoen rantoja.

Kaikki syvänteet olivat kumminkin kuivia, tai ei niissä ainakaan nähty muuta kuin silloin tällöin pieniä matalia vesilätäköitä.

Me kuljimme pitkin suurimpaa näistä syvänteistä, jonka luulimme varmaan vievän meidät joenpohjalle. Kaikkialla tämän syvänteen kaltailla, joka tuon tuostakin näytti veden uurtamalta, kasvoi sangen omituisia puita.

Jimmy tunsi sen ennestään.

»Miksi tätä puuta kutsutaan?» kysyin häneltä.

»Minä olen kuullut valkeain,» vastasi hän minulle, »kutsuvan sitä the bottle-treeksi (putelipuuksi).»

»Todellakin paras nimi,» sanoi Janne, »sillä se on täydelleen pitkulaisen putelin näköinen.»

»Niin tyhjän putelin,» virkkoi Jimmy; »kun siinä kuitenkin olisi viinaa!»

»Se sisältää jotakin vielä parempaa,» muistutti Janne.

»Oikeinko totta,» sanoin kummissani; »mitä sitte?»

»Jos se on putelipuu, josta olen kuullut puhuttavan,» vastasi irlantilainen, »niin siinä pitää olla vettä.»

»Juotavaa vettä!»

»Koetetaanhan,» sanoi Janne.

Siis pysähdyimme muutaman tämmöisen kummallisen puun luo. Korkeudeltaan oli se kolmikymmen- tai nelikymmenjalkainen, rungon ympärystää ei ollut enempästä kuin noin viisitoista jalkaa paksuimmalla kohdalla. Latvasta tai, niin sanoaksemme, putelin suusta ulkoni jokseenkin suorina ja lyhyitä oksia, jotka ojentelivat itseänsä

kaikille suunnille. Lehdet olivat yleiseen samannäköiset kuin tammella.

Me otimme veitset taskuistamme ja rupesimme leikkaamaan kasvin kuorta; mutta se oli niin kova ja ryhmyinen, ett' emme voineet ottaa yhtään palasta siitä. Jimmy tarttui sitte pieneen kirveeseen, joka riippui hänen satulassaan, ja vaikka kuori oli vähintäänkin tuumaa paksu, oli se kumminkin pian poissa puun ympäriltä jalan levyisenä vyönä.

»Mikä omituinen vaalakka väri!» virkkoi Janne ja pani kätensä puuta vasten, joka oli kuoren kiskonnan jälkeen tullut näkyviin.

Mutta hän veti sen heti takaisin ikäänkuin säikäyksissänsä ja huusi:

»Se on pehmeä kuin voi!»

Hänen sormensa olivat tosiaankin tunkeuneet pehmeään ja huokoiseen aineeseen . . .

Nyt otimme rungon sisästä jonkun verran tätä omituista ainetta, joka näytti meille paljon kevyemmältä kuin korkki.

»Mutta missä on vesi?» kysyin minä.

Jimmy tuli silloin avuksemme; hän täytti muutaman tina-astioistamme tämmöisellä aineella ja istuusi sitä museramaan puupalasella painaen.

Hetken ajan perästä oli paljous osaksi vähennyt ja muuttunut värittömäksi nesteeksi; jäännös oli muodostunut astian pohjalle. Jimmy siemasi sitä kerran tai kahdesti ja ojensi astian meille.

Jota Jimmy oli pannut suuhunsa, sitä voimme mekin pelotta juoda.

Se oli väritöntä, hajutonta, mautonta ja — meille suureksi nautinnoksi — erittäin raikasta vettä.

Jimmy nauroi meidän kummallemme.

Odottamattomista aivan iloissani, lausuin itsekseni:

»Missä, saakeli soikoon, sitte vesi täällä piilee!»

XXXV.

»Koska meillä nyt on vettä,» sanoi Jimmy, nauramasta herjettyään, »niin voimmehan syödä päivällistä täällä; minulla on nälkä . . . paitse sitä saamme tänään hyvää ruokaa . . .»

Minä iloitsin siitä, että musta ystävämme oli taas vähän rattoisempi, vaikka tunsin hänet kyllä hyvin tietääkseni, ett' ei tämä iloisuus olisi pitkällinen.

»Mistä ruoasta sinä puhut?» vastasin hänelle hilpeästi. »Tiedäthän sinä, ett' emme ole tappaneet yhtään eläintä, jonka voisimme syödä; päivälliseksi on meillä tänään teetä ja Johnny kakejä.

Jimmy ei virkkanut mitään, mutta luihu naurunhymy valaisi hänen viehättäviä kasvojaan.

Me viritimme tulen, ja minun vartijoidessani rupesi Jimmy laittamaan kainoa atriaamme. Janne oli nähnyt hyväksi panna haavansa päälle kääreitä, jotka oli kastellut puun vedessä. Tästä voi hän hyvin.

Kahdenkymmenen minuutin kuluttua huusi keittäjämme: »Minä olen lopettanut».

Hän tarjosi sitte meille muutamalla kuoripalasella jonkunlaista kellahtavaa hyytelöä, joka oli kirkkaan liha-hyytelön näköistä, ja sanoi meille:

»Maistakaa, tässä on se ruokalaji, josta olen puhunut teille.»

Se oli todellakin oivallinen keitos, joka oli meistä erittäin ravitseva.

Jimmy oli vaan kiehuttanut sitä ainetta, joka oli jo antanut meille vettä, ja hyydyttänyt sen sitte.

»Kenties tahdotte,» sanoi Jimmy heti jollakulla ylpeydellä, »tätä ruokalajia muulla tapaa laitetuksi?»

Ja hän pani eteemme toisen kuoripalasen, jolle oli aivan yksinkertaisesti sen luonnollisessa tilassa pannut vähäsen putelipuun sisästä otettua ainetta. Me pistimme sitä palasen suuhumme.

Sitä olisi voinut luulla kokospähkinäksi.

Me tulimme kummasta kummaan.

»Siinä ei ole kaikki,» sanoi noitamme, »jos meidän olisi matkattava pitkä taival eikä olisi veden toivoa, tekisin minä tämän puun rungosta suuren tynnyrin, johon voisi mahtua aina kaksisataa gallonia *). Tähän ei tarvitse muuta kuin ottaa pois rungon sisästä tämä aine, jota te pidätte niin maukkaana; siihen ei menisi paljoa aikaa: pieni reikä kuoreen, niin että voisin pistää käteni sisään, olisi vaan tarpeesen.»

»Jo nyt kummia kuuluu . . .»

»Tässä ei ole vielä kaikki,» puhui Jimmy edellensä ylpeydellä; »jos meidän olisi mentävä syvän kanavan yli, muuttaisin minä pian tämän rungon ruuheksi, kyllin kantamaan meidät kaikki kolme . . .»

Tämä putelipuu oli tosiaankin merkillinen puteli!

Ja kun Janne, joka haavansa päälle asetteli uutta käärettä, sanoi minulle: »Pyhä Neitsyt! Kukahan sitte kieltää Jumalan huolenpidon!» . . . jupisi Jimmy puolestaan, teetä niellensä: »Se on minusta yhtä kaikki; minulla olisi vaan parempi mieli, kun se sisältäisi viinaa!»

*) Yksi gallon on 1,736 Suomen kannua.

XXXVI.

Me kuljimme vieläkin kanavan kaltaista ja tulimme seudulle, jossa iron-bark-puita kasvoi yltäkyllin hietaperäisellä maalla. Se oli niin pehmeä, että hevosemme upposivat siihen joka askeleella, vaikka oli aivan kuiva ja, ulkonäöstä päättäen, sangen kova. Hevostemme jalat vajosivat tähän ainoastaan pinnalta kovaan hietaan puolen meeterin syvyyteen saakka ja syvemmällekin, niin että meidän oli usein kovin vaikea irroittaa eläin raukkoja; ne peljästyivät yhä enemmän ja heittäysivät tuon tuostakin väsyneinä maahan. Jalkojen jäljet olivat painuneet maahan kuin lumeen. Ne näkyvät siellä varmaan monta vuotta.

Tämä seutu, joka ulottui lavealle, oli yhtä hedelmätön kuin omituinen; ruoho oli siellä harvinaista, hienoa ja paikka paikoin ei sitä ollut ollenkaan. Välistä se kasvoi sangen korkeaksi, vaan silloin se ei, suureksi kummaksemme, ollut vihreätä, vaan valkeaa; valkeata täysi-eloista ruohoä! Olisi voinut luulla, että se oli kastettu kipsissä!

Eläimistö, niinkuin voipi ymmärtää, olisi tuskin voinut valita niin kuivaa ja niin hedelmätöntä seutua asuinpaikakseen; emmekä nähneetkään siellä yhtään villiä eläintä, paitse kahta ruskeaa käärmettä, jotka olivat auringon paisteessa tällä kuumalla hiedalla. Me lyöä sätkäsimme ne kepillä kuolijaksi, iloiten, että hevosemme olivat vältäneet vaaran.

Sillä aikaa oli kanava levennyt. Me loimme silmämme pelolla eteenpäin, toivoen löytävämme suuren joen varren, joka olisi tukkinut meiltä tien . . .

Jimmytä, joka oli taas ääneti, pääsi yhtäkkiä huuto, kun, kanavan kaltaita kulkien, saavuimme sille paikalle, jossa sen pohjalla kasvoi tiheätä ruohoa:

»Katsokaa, tuolla on Iikanjoki!»

XXXVII.

Eteemme vähän matkan päähän levisi, niin pitkälle kuin silmä voi kantaa, oikealle ja vasemmalle esimuuri jättiläissuurista kumipuista. Se maa, jonka yli menimme, muuttui vähitellen laadultaan. Hietaperäisyys katosi, se kävi mustamultaiseksi ja väkeväksi; ruoho oli tuoretta, ennemmin lyhyttä, paksua ja erittäin sopivaa lampaille; siellä täällä oli muutamia tiheitä mättäitä . . .

Aurinko oli juuri maillensa menossa, kun tulimme metsään. Tuskin olimme olleet siellä muutamia minuutteja, ennenkuin Jimmy, joka ratsasti ensimmäissä, huusi:

»Voi, kuinka kaunis lampi! Emme suinkaan kuole janoon! Katsokaa!»

Me saimme ihailla yhtä mitä ihanimpaa, kauniimpaa maisemaa . . .

Jättiläissuurten puiden keskellä, joiden siimeessä ratsastimme, näimme sangen suuren lammin, jossa oli tyyni ja kirkas sekä hirveän syvä vesi. Sen rannoilla kasvoi lukemattomia, tiheässä seisovia ruokoja. Toisella puolen tätä vedenpintaa oli isoja pystysuoria kallioita, ja niiden raoissa kasvoi korkeita palmuja.

Tultuamme likemmä, huomasimme, että tämä suuri ja syvä vesisäily ei ollut ainoa, vaan että edempänä, samalla suunnalla, löytyi toinen melkein yhdenkokoinen, jolla ei ollut mitään yhteyttä edellisen kanssa. Selvä oli

että tämä rivi lampia, jotka olivat toinen toisensa takana, ulottui jokseenkin kauas, ja että edessämme oli Iikanjoki.

»Sepä oli hauska joki,» sanoi Janne, »kun ei juokse; ei sillä ole, niin voisi sanoa, minkäänlaista pohjaa . . .»

»Kuinka ruoho rehoittaa!» huusin luodessani silmäni vihreälle vaipalle, joka levisi jalkaimme alla, »jopa sitä herttaista vettä on paljo! Tänne sopisi perustaa uudisasunto, kartanon lampaanhoitoa varten! Mitä sanot, Jimmy, odotitko tänä aamuna tämmöistä luontoa?»

Jimmy huokasi.

»Niin,» sanoi hän, »minä toivon, ett' emme saa nähdä muuta!»

»Sinä vaivut taas synkkiin ajatuksiisi, ystävä parkani,» vastasin hänelle; »eteenpäin, raittiilla mielellä, nythän olemme päässeet tarkoituksemme perille matkustamalla sydänmaan läpi!»

»Parempi olisi olla palannut sieltä,» sanoi kotimainen seuralaisemme surullisesti, »emme olisi . . .»

Hän ei sanonut enempätä, sillä luottuaan yhtäkkiä silmänsä vasemmalle, jota ei kestänyt kahta sekuntia, painui hän yhteen satulassa, ikäänkuin olisi ruvennut voimaan pahoin, ja vapisevalla äänellä ja silmät puunlatvoihin luottuneina antoi hän tämän ainoan äänen päästä huuliltansa:

»Bugnia!»

XXXVIII.

Silmäni luottuivat heti sinnepäin, jossa Jimmy oli nähnyt syyn niin suureen säikäykseen, ja minä näin puiden välissä jonkunlaisen paikan, jota ympäröi möhkäleisesti tehty ja melkein ympyräinen aita. Tässä aituuksessa

näimme, kun kohotimme itseämme vähäsen jalustimisamme, jonkun villin eläimen puoleksi jyrityt luut, joka oli joutunut villien ruoaksi.

Jimmy ei virkkanut mitään: hänen kielensä näytti halpauneen. Hän katsoa tuijotti meihin, kuin olisimme olleet hullut; niin suuresti kummastutti häntä meidän kylmäverisyytemme.

»Mikä sinulla on, Jimmy?» sanoin hänelle. »Metsäläiset ovat atrioineet tuolla, kenties siitä on jo paljokin aikaa.»

Hän ei vastannut mitään, mutta loi taas silmänsä sen puun latvaan, jonka juurella olimme. Minä katsoin myös sinne ja näin, että tällä puulla oli joltisenkin isoja, punervia hedelmiä, jotka olivat muodoltaan luumun näköisiä.

Tällä haavaa virkkoi Jimmy vielä kerran hiljaa huultensa välissä sanan: Bugnia, ja samassa juolahti mieleeni, että tämä muukalainen sana jo kerran ennen oli säpsäyttänyt Jimmyä.

»Tuhat tulimmaista!» sanoi Janne, »sehän on sen hedelmän nimi, jota villit Jimmyn sanain mukaan himoitsevat niin suuresti.»

Sillä aikaa olimme tulleet vesisäilynn rannalle; meidän lähetessämme lensi isoja vesilintuja pois joka haaralle, ja jättiläissuuri vähintäänkin viidentoista jalan pituinen käärme, joka oli kiertänyt muutaman puun ympäri, sähköitti meitä vastaan hirvittävästi. Jannen pyssyn laukaus museri siltä pään; ruumis irtausi verkalleen, se putosi maahan . . .

Tämä tapaus ei saattanut australialaista sanaa sanomaan; hänen kaikki jäsenensä vapisivat yhä. Minun, suurta kummaa pannen, yhä koettaessani hänen kasvoistaan saada selville syytä hänen kauhuunsa, osoitti hän

sormellansa aituusta, mutta käänsi samalla pois päänsä, niin ett' ei hänen tarvinnut katsoa sinne. Janne ja minä lähenimme tyynesti kysymyksenalaista paikkaa . . .

XXXIX.

Hyvä Jumala!

Vereni hyytyi suonissani . . . säikäyksen huuto, joka pääsi huuliltani, kaikui metsässä ja ammahti tuhat kertaa takaisin kallioista; minä loin silmäni taivasta kohti, sitte katsoin ympärilleni . . . viritin pyssyni.

Hoputtaen hevosiamme, jotka nousivat takajaloillensa, kääntyivät takaisin eivätkä tahtoneet mennä eteenpäin, tulimme aituukseen.

Me olimme ihmissyöjään leiripaikalla! Ihmisluita, joista muutamat olivat vielä peitetyt haisevalla lihalla, rusahteli hevoscavioiden alla! Puhastuja pääkalloja, joissa näkyi vielä jäännöksiä aivan mädänneistä, lasinkaltaisista silmistä, jotka näyttivät luonneillansa halpaavan meidät; vähän hiiltyneitä luita, joista oli otettu liha pois; käsiä ja sormia, joiden luissa voi erottaa suurten niitä jysineitten hammasten jäljet! . . .

»Janne!» sanoin kovin liikutetulla äänellä seuralaiselleni, »Janne! . . .»

Nuori irlantilainen antoi minulle kätensä. Kyynel näkyi hänen mustissa silmissään.

»Auta minua, hyvä Pyhä Patriikki!» jupisi hän ja teki ristinmerkin; »olenko minä elänyt tätä näkyä varten!»

Sillä välin oli aurinko laskeunut, ja yön varjot painuivat heti sen suurenlaisen luonnon yli, joka oli ympärillämme. Kun kuu ei ollut kumottamassa oli pilkko pimeä. Meidän piti yöpyä lammin rannalle.

Me viritimme pienen tulen, vaan Jimmyn hampaat löivät sentään loukkua koko yön; tapahtuikohan se vilusta?

Ja samalla kun kotimaiset koirat ulvoivat kilvan tuulen kanssa ja pöllöt hiljaa liitelivät päitemme yli, puhelimme me.

XL.

Jimmy oli, oltuansa hetken vaiti, ottanut puhuak-
sensa.

»Bugniat ovat kypset,» sanoi hän, »huomenna var-
hain voimme syödä niitä.»

»Sinä näet, Jimmy,» sanoin minä, »kuinka kauheasti
villit ovat tuolla atrioineet.»

»Bugniat ovat houkutelleet heidät tänne,» puhui
musta, »he ovat tehneet täällä ilot. Ne ovat niitä hedel-
miä, joiden olette nähneet riippuvan yhden tämmöisen
puun latvassa; tammikuussa on ne kypset; saman heimon
jäsenet yhdistyvät silloin viettämään suuria juhlia niiden
kunniaksi. Kolmena päivänä tanssitaan ja syödään ainoas-
taan näitä hedelmiä; silloin on opussum ja muut eläimet
rauhoitettut.»

»Ollaanko kolme päivää lihaa syömättä!» keskeytti
Janne; »sen ei luulisi olevan juuri mieleesi, joka annat
hyvälle lammaskotletille niin suuren arvon.»

»Niin,» virkkoi Jimmy; »mutta minä en pidä heidän
lihastansa,» sanoi hän vielä jollakulla ylenkatseellisella
silmänluonnilla. »Paitse sitä korvaa he kai vahingon,
jos kolmena päivänä tekevät niinkuin te pääsijäiskuul-
lanne.» Tätä sanoessaan pani hän kätensä Jannen olka-
päälle.

»Mitä? Lähteekö he suureen kenkurunajoon?»

»Korkeammalle,» vastasi Jimmy, mennen likemmältä ja viskaten siihen muutamia risuja, jotka rätisten loivat kirkkaan valon ympärillensä.

»Bugniat ovat hyvin ravitsevaisia, ne painavat mahassa, tekevät ihmisen laiskaksi. Vaan kolmen päivän kuluttua tympäisee ne kuitenkin eikä niitä voi syödä enempää. Silloin huutaa kaikki, jotka ottavat osaa juhlaan: »Me tahdomme opussumeja, kuka haluaa lähteä niitä ajamaan?» Mutta kukaan ei liikahda, ollaan liian uuvuksissa, kysytään toisiltansa silmäyksillä; hetken ajan perästä lähtee joukon kaksi vanhinta naista yksinään vähän matkan päähän leiristä. Täydellinen hiljaisuus vallitsee miehissä nuoria tyttöjä sitä vastoin rupeaa hirmustuttamaan . . .»

Nyt vaikeni Jimmy: hänen äänensä takertui kurkkuun.

»Pitkitä puhuttasi,» sanoin vilkkaasti hänelle, sillä pelkäsin, että hänelle oli pistänyt päähän olla loppua kertomatta.

Hän näytti rohkaisevan mieltänsä; käsi vapisi piippua sytyttäessä ja hän sanoi:

»Minä olin viidentoista vuoden vanha, kun näin, mitä nyt aion kertoa teille. Minä olin mennyt bugniajuhlaan; en ole sitte palannut sinne; minä olen seurannut valkeita.»

Hän puhui meille melkein seuraavin sanoin:

XLI.

»Bugnian kypsyynnän aika oli tullut, ja heimomme aikoi viettää suurta juhlaa. Oltiin myös kutsunut monta ystävällistä heimoa yhdistymään meihin ja tekemään tilaisuutta juhlalliseksi.

Isäni ja äitini olivat silloin vielä elossa sekä yksi kuusitoistavuotias sisar, jota suuresti rakastin. Perheemme lähti bugnian syöntiin samoin kuin kaikki muutkin, sillä ei voinut kieltäytyä ottamasta osaa tähän suureen juhlaan joutumatta heimolaistensa hylyksi, ollen muka salaisessa liitossa valkeain kanssa. Kun olin nuori, en ollut koskaan ottanut osaa näihin juhlallisuuksiin, joista vanhempani eivät puhuneet koskaan muulla tapaa, kuin olisi ne olleet salaiset; sisarellani ja minulla oli suuri halu oppia ne tuntemaan.

Määrätyllä päivällä kokousi koko heimomme, paitse liian nuoria lapsia, sydänmaahan likelle syvää kanavata, joka oli täynnä vettä. Pian ilmoitti miehet, jotka oli pantu vartijoimaan, päämiehellemme, että liittolaisemme lähenivät isoin joukoin. Hukkaamatta aikaa, antoi päämiehemme (joutukoon hän helvettiin, niinkuin te sanotte uskonnossanne!) viheltämällä, niinkuin tiedätte, käskyn asettaa meidät riveihin. Näitä oli kaksitoista, toinen asetettu toisensa taa ja jokaisessa viisitoista henkeä. Päämies, Tommy, oli vähän matkan päässä ensi rivistä.

Risujen risahtelu ja kuivain lehtien liikunta ilmoitti meille vierastemme tulon. Heitä oli kai kolme sataa. He astuivat kaikki, sekä miehet että naiset, yhdessä rivissä, joka ylettyi toisesta metsän laidasta toiseen.

Niin pian kuin tulivat näkyviin, vetäysi naisemme tavan mukaan takaisin ja meni likellä olevain pensasten taa. Me miehet taas odotimme hiljaa ja päät pystyssä ystävällisten heimoin tuloa.

Tällä tavoin meni he hiljaa neljäkymmenen askeleen päähän meistä ja pysähtyi.

Päämiehet tulivat riveistä esille ja kohtasivat toisiaan sillä paikalla, joka oli jätetty meidän ja liittolaisten välille.

He sanoivat toisilleen muutamia sanoja matalalla äänellä ja palasivat sitte omien heimoinsa luo.

Silloin saimme käskyn näyttää ystävillemme käärme-corroboirea. Tommy oli hyvin liikutettu; meidän järjestäessämme itseämme, sanoi hän alinomaa meille: »Näytäkää, mitä voitte tehdä!»

Ei ole helppo selittää teille tätä tanssia, mutta minä näytän teille, kuinka se käypi laatuun.»

Jimmy nousi silloin seisoallensa ja käytettyään sitä varokeinoa, että käänsi selkänsä aituukselle, jossa ihmis-syöjäin atrioiden jäännökset olivat, rupesi hän tekemään niin tavattomia liikkeitä, että minun itseni on kovin vaikea kertoa niitä.

Polviensa notkistaen, pyöräytteli hän samalla ruumiinsa yläpuolta ja ojennettuja käsiänsä oikealta vasemmalle ja vasemmalta oikealle, ensin verkalleen, mutta sittemmin yhä sukkelampaan, kunnes tämä omituinen liike oli saavuttanut odottamattoman pikaisuuden. Jimmy oli koomillisen totinen ja tuli viimein kertomattomaan raivoon; samalla päästi hän suustaan äänen, joka kuului kuin pitkä käärmeen sähinä, joka antaisi r:n ikäänkuin vierrä eteenpäin — tämä ääni oli samaa laatua kuin hänen liiketensä nopeus — kunnes hän viimein, kovasti ponnisteltuansa, hiessä ja väsyksissä kaatui maahan tulen viereen. Juotuaan vähän teetä ja huoahdettuansa puhui Jimmy:

»Mustat, jotka katselivat meitä, kuiskuttelivat keskenään ja näyttivät sanovan toisillensa: 'Tuo on hyvin näytetty corroboire; nuo miehet osaavat tuon meitä paremmin: he tanssivat corroboirea kauemman aikaa ja nopeammin kuin me.' Te ymmärrätte, että me olimme ylpeitä. Tommy oikein pöyhisteli; toisia kiitti; toisia haukkui ja uhkasi. Erittäinkin minulle, joka nuoruuteni vuoksi osasin

vielä vaillinaisesti tanssia corroboirea, pisti hän ulos kiellensä, ja kun hammasta purren tuumasin itsekseni kostaa hänelle, ilmoitti hän merkeillä, minkä hirveän kohtalon hän aikoi saattaa minulle: hän oli vetävinään suustansa jotakin, jonka pani maahan. Arvatkaapa, mitä hän tarkoitti? Sitä, että hän aikoi ottaa ulos suuni kautta sisukseni viimeiseen kappaleesen asti ja panna ne maahan silmäini eteen. Voi, mokomaa roistoa, pahaa noitaa! Minun pitää kai kerran kostaa hänellekin!

Käärme-corroboiren loputtua, tuli naisemme pois piilostansa ja meni yhdessä joukossa vieraitamme vastaan, jotka olivat vielä samalla paikalla. Niinkuin meidänkin naisemme, piti he päänsä alaspäin ja silmät luottuivat maahan; erittäinkin meidän naisemme olivat niin ujon näköisiä, ja heidän ryhtinsä niin siveä, että miehemme olivat aivan ylpeitä siitä. Tultuaan muutamain askelten päähän liittolaistemme rivistä, pysähtyi he silmänräpäykseksi, yhä yhtä liikutettuina ja hämillään; sitte katosivat uudestaan päämiehemme merkillä. Kaikki tämä oli tapahtunut suurimmassa hiljaisuudessa.

XLII.

Seuraavana aamuna ruvettiin yhteisen corroboiren perästä poimemaan ja syömään bugnioita. Siitä herjettiin ainoastaan maata pannaksensa ja nukkuaksensa. Kolmannen päivän lopulla ui kaikki kanavassa, naiset toisella ja miehet toisella puolen; yön tullen pidettiin suuri kokous tavattoman ison tulen ympärillä, joka oli viritetty päämiehemme käskystä.

Sisarestani ja minusta oli tämä sangen hupaista, ja te voitte ymmärtää, kuinka lysti meillä oli nähdä tansseja, ja kuinka tavattoman paljon bugnioita me söimme. Vanhemmillemme taas ei muistanut kukaan kantaa ruokaa, ja he olivat vanhuutensa tähden liian heikot voidakseen itse poimea itsellensä hedelmiä; ei kukaan pitänyt heistä lukua; sisareni ja minä tarjosimme tuskin silloin tällöin heille jonkun bugnian, ei ole tavallista pitää huolta iäkkäistä, niinkuin te kai tiedätte; he eivät kelpaa mihinkään ja ovat taakkana, jota ei kukaan tahdo eikä voi kantaa; jos eivät kuole kyllin sukkelaan, pakotetaan heidät siihen. Vanhat vanhempamme rakastivat meitä kumminkin paljon, mutta me olimme päässeet siihen ikään, jolloin voimme tulla toimeen ilman heitä, meillä oli niin paljon vaivaa heidän elatuksestaan! . . .

Me olimme kaikki kokouneet suuren tulen ympärille, kun näimme miesten kuiskuttelevan keskenänsä ja heti senperästä kahden hyvin vanhan naisen, joita ystävälliset heimot vuorotellen elättivät kuningatarten nimellä, eroavan joukosta ja katoavan pensasten taa.

He tulivat hetken ajan perästä takaisin. Sitten asettautiin isoon piiriin ja päämiehemme huusi kovalla äänellä:

»Onko suuri voima puhunut?»

Vanhat kuningattaret, jotka olivat piirin keskellä, vastasivat:

»Yo ai! Yo ai! (niin! niin!)»

Sisareni ja minä, joista nämä menot kävivät kummaksi, pidimme toisiamme kiinni kädestä ja säikähdimme, tietämättä juuri miksi; minä sanoin itselleni, että tässä oli tämä salaisuus, jonka vanhempamme niin huolellisesti olivat meiltä salanneet.

Kuningatarten puhuttua, paneuttiin pitkäksensä, ja kaikki miehet ja naiset, jotka olivat yltäkyllin ravitut bugnioilla, vaipuivat pian syvään uneen. Molemmat vanhat naiset jäivät tulelle istumaan ja jupisivat ymmärtämättömiä sanoja . . .

Sisareni ja minä, myös väsyksissä, nukuimme viimein toistemme syliin . . .

XLIII.

Kova liikunto, jonka sisareni teki, herätti minut yhtäkkiä; minä nousin katsomaan, mikä oli hätänä, ja huomasin hänen takanaan toisen niistä vanhoista kuningattarista, joka piti kädessänsä verellä kokonaan punattua nuijaa. Sisar raukkani, jonka pääkallon hän oli musertanut, väänteli hen hirveissä kivuissa; sitte taukosi hän liikkumasta, nousi kangistuessaan sukkelaan seisoallensa ja kaatui kuolleen taakse päin!

Minä olin mykkä hämmästyksestä: miksi tahdottiin sisar paralleni pahaa? Mitä oli hän tehnyt, kun kuningattaret olivat hänelle vihassa?

Kun uskaltamatta huutaa tai liikkua, vaivuin näihin surullisiin ajatuksiin, näin toisen kuningattaren vähän matkan päässä yhdellä nuijan heilauksella musertavan toisen nuoren tytön pään, joka nukkui hyvin tyynnä; tämä jälkimmäinen kuului yhteen niistä heimoista, jotka olivat tulleet meille vieraiksi. Onneton, joka oli vaan miemoksissa, telmi niin, että sitä oli surkea nähdä; vanha nainen heittihen sitte hänen päälleen ja leikkasi häneltä kurkun terävällä piikivellä.

Kauheaa! Kauheaa! Kauheaa! Minä menin tainnuksiin . . .

Kun toinnuin, oli suuri päivä. Sisareni ruumis oli kadonnut; jossa hän oli maannut, siinä oli verirapakko. Toinen ruumis oli myös otettu pois. Miehiä ja naisia oli noussut ylös, heitä haukotteli, he venyttelivät jäseniään ja lämmittelivät itseään tulen ääressä, ikäänkuin eivät olisi tietäneet, mitä oli tapahtunut.

Sitte tuli siihen hyvin sukkelaan toinen näistä inhoitavista akoista, ja muutamalla merkillä seurasi neljä miestä häntä.

He palasivat pian ja kantoivat sisareni ja sen toisen nuoren tytön ruumiita. Se oli hirmuista!

Vanhempani eivät enää näyttäneet surullisilta lapsensa kuolemasta; isäni lankesi polvillensa sisareni viereen, leikkasi sitte kiviveitsellään yhden levyn hiusten yläosan luota ja antoi sen äidilleni.

Hän pani palasen suuhunsa ja söi sen. Isäni söi myös tyttärensä lihaa . . .

Viimein poistui vanhempani, muutamalla merkillä käskien läsnä olevia syömään sisartani.

Minä näin heidän syöksevän kuolletten ruumisten päälle ja ravitsevan itseänsä niillä!

He söivät vereksen *) lihan jaloista, sääristä ja reistä lonkkiin asti, käsistä ja leuoista . . . sisukset revittiin irti ja heitettiin koirille!

Arvatkaapa, mitä sillä aikaa tuumasivat? Muuan sanoi: »Tämä käsi maistuu hyvältä!» — Toinen sanoi:

*) Nämä ihmissyöjät syövät myös sotavangit; he keittävät ainoastaan vähän aikaa lihaa, joka muuten on heistä liian sitkeätä. He eivät syö valkeita ihmisiä, joiden lihaa näyttävät pitävän kovin epäterveellisenä. Maan synnynnäiset asukkaat ovat vakuuttaneet minulle, että lapsen veres liha maistuu kuin kananpoika ja että se on mureata ja helposti sulavaa.

»Se on parempaa kuin opussum!» — Kolmas: »Liha on hyvin rasvaista, minä lihon siitä!»

Muutamat sulattelivat sisareni rasvan tullessa ja voitelivat sillä ruumiinsa, sanoen: »Se ajaa muskitit edemmä!»

Minä näin kaiken tämän, minä, joka puhun. Silloin jätin, tietämättä mitä tein, aivan juosten leirin ja saavuin illemmalla eräälle uudisasunnolle. Se oli kartano lampaanhoitoa varten, joka kuului hra James S:lle . . .

Minä kerroin siellä hirveän näytöksen, jossa olin ollut läsnä; tämähden puristi paikan omistaja kättäni ja sanoi: »Jää tänne, tästä hetkestä kuulut pysäyspaikkaani.»

En ole sitte palannut mustain luo; siitä on kymmenen vuotta.

Minut nimitettiin Jimmyksi kartanon omistajan nimen mukaan.»

XLIV.

Kuunnellessaan tätä hirmuista ja inhottavaa kertomusta, oli Janne mennyt niin kalpeaksi kuin palttina; minä taas olin aivan hämilläni. Minä tiesin kyllä ihmisyyönnin vallitsevan Australiassa, mutta en ollut kuullut näitä tavattoman kauheita erityisyyksiä. Jimmyn sisar oli valittu yhdeksi uhriksi, koska oli ollut terve ja lihava! Bugniajuhla on joka vuosi, ja aina uhraa nämä heittiöt viattomia olentoja syöläydelleen! Niin, syy näiden villien ihmisyyöntiin täytyy etsiä heidän laiskuudessaan, heidän himossansa tyydyttää kurkun vaatimuksia, eikä suinkaan vanhassa taikauskossa, vanhoissa tavoissa, jotka ankaruutensa kautta voisivat selittää ja puolustaa sitä, kaukaa vertaamalla sitä Dahomeyn neekerien ihmisuhriin. Aust-

ralialaisten ihmissyönti on puhdas eläimellisyys. Kun on nälkä, syödään, mistä enimmän pidetään, ollaan yltäkyllin ravittu, ylellisyyden väsyttämä, vältetään mennä metsästykselle tappamalla yksi tai kaksi vertaistaan ja syömällä heidät.

Siinä on oikea asianlaita, paljas todellisuus, jommoinen se on.

Semmoisia on ne ihmiset, jotka Luoja on pannut maan päälle, viidentuhannen Ranskan peninkulman päähän meistä.

Näitä mietimme kerran, Janne ja minä, samalla kun Jimmy pitkän kertomuksensa perästä levähti vähäsen, jos voipi niin sanoa, kamalain unten keskeyttämästä nukunnasta. Ystävä parkamme rupesi esim. lyömään ilmaan kourillaan, tukeutetulla äänellä huutaen: »Ah, bel budgerri patta mine sister! (Sisareni ei maistu hyvältä syödä!)» Hän kavahti ylös unesta hivuttavassa kuumeessa, joka muuten heti luopui hänestä.

»Jimmy ei saata enää nukkua,» sanoi hän, koko ruumiin vavistessa, »unen näkö on liian pahaa!»

Vähänen aamurusko taivaanrannalla ilmoitti päivän tulon, ja pian laskeusi parvi sorsia, valkeita haikaroita, pelikaneja ja flamingoita ympärillemme.

XLV.

Kun ei meillä ollut juuri suurta halua luoda uudestaan silmämme ihmissyöjään aterioiden jäännöksiin ja kärsiä hajua, joka yöllä oli meitä suuresti vaivannut, lähdimme liikkeelle einehtimättä ja kuljimme jokea pitkin, jos voipi niin nimittää riveä suuttomia lampia, niiden

muotoisia, joiden sivu olimme edellisenä iltana menneet. Luonto oli kaunis, suurenlainenkin, ja upeat laitumet ympäröivät molemmin puolin likanjoen pohjaa.

Jimmy oli rauhattoman yön perästä semmoisella tuulella, jota en kyllä tahdo kutsua iljettäväksi, mutta äreäksi. Hän valitti jäähtyneensä, ryki, pysäytti usein hevosta ikäänkuin huoahtaakseen.

»Janne,» sanoin minä, »tässä on siis likanjoen kuuluisat lähteet.»

»Niin,» vastasi hän, »minä arvelen, että nämä lammit täyttyvät maanalaisista vesistä. Jimmy, eikö joessa ole koskaan juoksevaa vettä?»

»Kyllä, isoin sadetten perästä nousee nämä lammit parrastensa yli; ne laskeket toisiinsa viimeiseen asti, jonka liika vesi menee syvään joenpohjaan. Tämän kohtaamme varmaan edempänä, mutta kuivana.»

Yhtäkkiä laskeusi suuri lintu veteen vähän matkan päähän meistä.

»Taivahan Taatto!» karjasi Janne, »tuolla on joutsen.»

Se oli todellakin joutsen, suurempi ja kauniimpi europpalaisia, mutta musta kuin eepenholtsi! . . .

Edempänä näimme yhden tällaisen pienen järven märjällä rannalla erään linnun seisovan pystyssä pitkin säärinensä, siivistään aivan sinisen, totisen, juhlallisen . . . tuokion kuluttua rupesi se hyppäämään ja valssaamaan itseksensä kuin hullu . . .

Ihaillessani yhtä näistä kirkkaista ja tasasista vedenpinnoista, sain nähdä ison ankeriaan luikertavan eteenpäin kirkkaassa vedessä ja kätkeyvän siihen kuottaan, joka peitti pohjan rannalla. Emme olleet vielä einehtineet, ja tuoreen kalan halu rupesi vetämään isosti Jannen ja minun mieltä. Kovaksi onneksi ei meillä ollut yhtään onkea, ja

me olimme jo unhottaneet koko asian, kun Jimmy, joka oli kuunnellut meitä, sanoi:

»Jos tahdotte ongen, niin voin minä hankkia sen teille» *).

Hän meni sitte muutaman pensaan luo, joka kasvoi likellä, ja irroitti siitä joltisenkin ison oan, joka oli aivan ongen muotoinen. Me sidoimme sen paulan päähän, ja pantuamme täyksi madon, nakkasimme sen veteen, johon se katosi silmistämme.

Ei ollut vielä kulunut viittä minuuttia, kun kova nuoran vetäisy ilmoitti meille onnettoman kalan sattuneen onkeemme; mutta kuinka me tulimme kummiimme, kun vedettyämme paulan ylös, näimme suuren kilpikonnan nousevan vedenpintaan! Me otimme sen ongesta, panimme sen maahan ja heitimme uudestaan ulos pyydyksemme . . . Vielä yksi kilpikonna . . . Me vedimme tällä tapaa vedenpintaan aina yhdeksän kappaletta peräkanaa, mutta emme yhtään kalaa. Kun kilpikonnat tulivat kuivalle maalle, hakkasi Jimmy kirveellään niiltä pään.

»Mitä teemme kaikista näistä kilpikonnista?» kysyin minä.

»Liemen eineeksi,» sanoi Jimmy kummastellen.

Tuli leimusi pian; hevosemme, jotka oli vapautettu taakoistaan, rupesivat juomaan, syömään ja hyppimään raikkaassa vedessä. Jimmy musersi kilpikonnain kuoret,

*) Australian alkuperäiset asujamet kalastavat vähän ongella; he käyttävät mieluisemmin, kalaa pyytääkseen, verkkoja, joita heidän naisensa valmistavat jonkunlaisista pauloista, joita tekevät ruovoista ja eräistä ruohoista. Vedet eivät sitä paitse ole yleiseen kalakkaita, ja ainoastaan Australian rannikkojen mustat pitävät kalastusta elinkeinonansa.

hakkasi lihan rikki ja antoi sen kiehua vedessä suolahyppysellisen kanssa.

Hetken ajan perästä söimme nälkäämme jokseenkin hyvää kilpikonnalientä.

XLVI.

Kun aurinko oli maillensa menossa ja se ylenpalttinen kuumuus, joka oli vallinnut kaiken päivää, oli jonkun verran vähennyt, lähdimme taas liikkeelle. Minä annoin Jannen ratsastaa edellä ja pysyin Jimmyn kanssa kappaleen jäljessä uudistaakseni sitä kanssapuhetta, jonka olimme alkaneet tappelun perästä villien kanssa. Poika oli tullut kovin surulliseksi; alituinen yskä ja kova kipu sivussa arveluttivat häntä synkimmästi. Asiain näin ollen, oli aivan luonnollista, että hän oli hyvin puhelijas ja taipuisa suoraan puhumaan.

Samalla kun aivan hiljaa matkasimme toinen toisemme sivulla, koetin minä lohdutussanoilla taivuttaa häntä johonkuhun nöyryyteen ja herättää hänessä rohkeutta. Silloin luikahti aivan sukkelaan pieni kolmen tai neljän jalan pituinen ja krokotilin muotoinen matelija sivuitsemme lyhyillä jaloillaan ja kiipesi verkalleen erään puun latvaan.

»Tuossa on guano (leguani),» sanoi Jimmy, ja kun innokkaana metsästäjänä valmistausin sitä ampumaan, painoi villi kivärini piipun alas, sanoen:

»Miksi tahdotte tehdä sille pahaa?»

Kummissani Jimmyn tavattomasta osanotosta tämän ruman eläimen kohtaloon, vastasin hänelle:

»Mitä nyt? Etkö anna minun tappaa guanoa? Pidätkö siis siitä paljon?»

»Pidätkö siitä? En,» vastasi hän, »mutta minä kunioitan ja pelkään tätä eläintä.»

»Sinä tahdot laskea kanssani leikkiä, hyvä ystävä,» sanoin heikkouskoisuuden äänellä.

Mutta hän puhui taas:

»Kuulkaa. Te olette kerran kertoneet minulle pitkän historian, jonka hyvin hyvästi muistan. Te olette sanoneet minulle, että tuolla yläällä, tuon ison sinisen peiton takana yllämme on hyvin suuri isä kaikille ihmisille, ja te olette vakuuttaneet, että hän on luonut maan, auringon, puut, bugnian ja kaikki eläimet, sitä paitse sekä teidät että minut. No niin! mustat ihmiset eivät usko sitä.»

»Mutta kumminkin,» keskeytin minä ymmärtämättä, mihin hän tahtoi tulla, ja kummastellen, että andamanilainen piti lukua uskontofilosofiasta, »pitää sinun myöntää, Jimmy, että joku on luonut kaiken tämän.»

»Niin, aivan totta,» vastasi villi vakuutetulla katsannolla, »mutta mustat ihmiset eivät ole koskaan nähneet tätä suurta isää . . . he eivät sentähden voi tietää, onko hän luonut kaiken. Oletteko te nähneet häntä?» sanoi hän siihen vielä.

»En,» vastasin minä, »mutta kaukaisista ajoista on isät kertoneet lapsillensa, että suuri isä, joka asuu tuolla yläällä, on kaiken alku. Ja siihen löytyy kirja, niin vanha kuin maa, jossa on kirjoitettu, että . . .»

Jimmy keskeytti minut:

»Voi,» sanoi hän, »älkää puhuko kirjoistanne, raamatuistanne! Te tiedätte hyvin, ett' ette usko, mitä luette. Kerran, minä muistan sen hyvästi, piti luutnant-

tini silmäinsä edessä isoa paperia, jota luki, ja minä kuulin hänen joka silmänräpäys huudahtavan: »Voipiko niin valehdella! Tämä sanoma sisältää ainoastaan valheita!» Sitte näin teidän itsenne Jannen kanssa muutamia päiviä takaperin lukevan erästä kirjaa. En ymmärtänyt teitä, mutta Janne pakisi koko ajan: »Sepä on paha, ett' ei mitään tästä ole totta!»

Jimmy tarkoitti tällä englantilaista Monte-Christon käännöstä, jonka olin kuljettanut sydänmaalle.

»Niin, niin,» puhui hän edelleen, »älkää puhuko enää minulle kirjoistanne, te ette usko niitä. Mustat eivät ole vakuutetut muusta kuin siitä, jonka näkevät. No niin! Eräs musta mies on nähnyt maailman luomisen, eikä siitä ole pitkälti aikaa, koska hän oli ukko, heimomme vanhin, joka kuoli synnyttyäni.»

»Mitä on hän sitte nähnyt?» kysyin hyvin malttamatonna ja ihastuksissani siitä, että olin saanut australialaisen villin ilmaamaan salaisuuksiaan.

»Kun hän kerran aivan yksinänsä vaelsi maan päällä, joka oli silloin kokonaan keltanen ja kova, näki hän edestään pienen tulen nousevan maasta ja tästä tulesta guanon . . . sitten isoni tuli, se eneni, valtasi kaiken . . . ja ukko pyörtyi. Hän sanoi meille, että hän makasi hyvin, hyvin kauan tainnuksissa, vaan näki herätessään puita, kenkuruita, opussumeja ja myös miehiä sekä naisia ympärillään. Hän näki myös ison joukon guanoja, ja tämän olennon voiman vuoksi, joka oli luonut kaiken tämän, kehoitti hän ihmisiä sitä kunnioittamaan . . .»

Janne karjasi yhtäkkiä:

»Auttakaa, muuan käärme on luikertanut hevosen ympärille . . .»

Pikaiseen kuin ukonnuoli kannustimme hevosiamme ja riensimme laukalla Jannen luo.

XLVII.

Iso käärme oli yhtäkkiä heittäynyt yhden paraan hevosemme päälle ja oli tukeuttaa sen voimakkaalla syleilyllänsä. Eläin raukka, jonka luut kuuluivat jo ruskuvan, päästi surkeita valitusääniä ja oli kaatumaisillaan voimattomuudesta. Kauhea matelija, joka avasi koko suuren kitansa kaikkine hampainensa, näytti vaativan meitä tappelemaan. Janne, joka ei koskaan ollut mieltä malttamatta, oli useamman kerran tähdännyt tätä hirveätä vastustajaa, vaan ei vielä lauaissut, sentähden ett' ei olisi voinut osata käärmeeseen siinä asemassa, joka sillä nyt oli, hevosta samalla ampumatta.

Jimmy sai, huomattuansa asian laidan, tavallisen intonsa. Kun villimme näki, että nelijalka-eläin raukka, jonka silmät himmenivät ja kaula ajettui, ei voinut enempätä vastustaa, ja että laukaus taas olisi ehdottomasti tappanut sen, teki hän sukkelan päätöksen. Hyppäyksellä oli hän hevosen seljässä . . . sitte tarttui hän, ennenkuin käärme oli ennättänyt kääntyä häneen päin, molemmilla käsillään sen kaulaan likelle päätä ja puristi sitä lujasti. Matelijan pitkät renkaat suorenivat vähitellen tämän tukeuttavan puristuksen vaikutuksesta; Jimmy heitti sitä sitte tarmonsä takaa ja sai sen siten monen jalan päähän itsensä. Niin pian kuin käärme huomasi olevansa vapaana, syöksi se Jannea ja minua vastaan. Kun aioimme mennä sen ympäri ampuaksemme takaa, huusi Jimmy, joka ei ollut luopunut hevosesta, meille:

»Älkää, älkää liikkuko, antakaa sen tulla teitä vastaan, älkääkä menkö ympäri!»

Hirveä peto pysähtyi muutamain meeterien päähän meistä, nosti päänsä vähintäänkin kuuden jalan korkeudelle maasta, heilautti pistintään ilmassa ja katseli meitä töykeästi isoilla, mustilla, pyöreillä ja kiiltävillä silmillänsä . . .

Me ammuimme samalla kertaa: kummankin luoti oli sattunut, koljo liikkui sinne tänne, ollen pitkänään maassa, kangistui, menetti jäntevyytensä ja vääntelihi kuoleman vavahduksissa.

Niin pian kuin se oli lakannut liikkumasta, mittasimme sen; se oli kahdeksaatoista jalkaa pitkä, ja ruumis yhtä paksu kuin jykeän miehen käsivarsi.

Onneton uhri ei elänyt kumminkaan hetkeä enempää kuin sen vihoillinen; melkein kaikki kylkiluut olivat mursertuneet ja menneet keuhkoihin.

Kun surkutellen ja kaivaten katselimme nelijalkaisen kumppalimme kuoleman tuskia, sanoi Jimmy minulle:

»Se oli onni, että ajoissa voin varottaa teitä menemästä käärmeen ympäri ampumaan sitä takapuolelta.»

»Miksi niin? Minä pelkäsin sen heittäyvän päällemme.»

»Valkeat miehet ovat aina omanlaatuisensa,» vastasi musta, »he eivät tiedä mitään. Te huomaisitte kai, luullakseni, sen hetken, jolloin käärme nosti päätään korkealle ja katseli teitä hirveine silminensä?»

»Kyllä?»

»No niin!» puhui Jimmy edellensä, »jos silloin olisitte olleet eläimen takana, niin on yhtä varma, kuin nimeni on Jimmy ja minä olen kostanut Bawleylle, että te tai Janne siinä silmänräpäyksessä olisitte olleet samassa asemassa kuin hevonen.»

»Kuinka niin?»

»No niin, kuulkaa sitte,» vastasi hän, »ja muistakaa se silloin, kun Jimmy on kuollut,» sanoi hän vielä surullisesti ja tuli taas kovin alakuloiseksi, »käärmeet eivät hyppää koskaan eteenpäin tai ainakin niin suurella vaikeudella, että niiden pitää kauan valmistautua siihen hyppyyn, jonka tahtovat ottaa, eikä ne paitse sitä pääse koskaan sillä kauas; mutta jos ottavat puhtia heittäytykseen taaksepäin, niin se tapahtuu sekunnissa, ja minä olen nähnyt niiden tällä tavoin hyppäyksellä muuttauvan enemmän kuin kahdenkymmenen jalan päähän ja tapaavan uhrinsa turmion tuovalla varmuudella.»

»Ilmoituksesi on arvoisa, Jimmy,» vastasin minä, »minä en unhota sitä.»

»Mutta,» sanoi Janne, jota kauhistutti joutua käärmeen muserrettavaksi, »mistä sait rohkeutta syöstäksesi, niinkuin teit, tämän inhottavan pedon päälle?»

»Se tulee tottumuksesta,» vastasi Jimmy kylmäkiskoisesti. »Mustat elävät paljon käärmetten lihasta, ja opettelekset nuoruudestaan niitä pyytämään. Jos meitä purraan, kuolemme; mutta emme anna itseämme purra, tiedämme liketä käärmeitä, niin että voimme tarttua niiden takaraivaan, ennenkuin ovat nähneet tai ennättäneet purra meitä; kun pidämme niitä kaulasta ja kurotamme kätemme, eivät voi ylettyä meihin . . .»

»Mutta äsken,» sanoin minä, »kun tämä jättiläiskäärme . . .»

Jimmy keskeytti minut: »Tämä käärme,» sanoi hän, »ei ole niin myrkyllinen, kuin luulisi sen suruudesta. Se on kyllä maamme isoin, mutta sen purema on myös vähimmän vaarallinen. Kaikilla muilla käärmeillä on hampaat, jotka ovat varmaan kuolettavaiset; jos tämä käärme

olisi minua purrut, olisin polttanut haavan kekäleellä enkä sitte peljännyt mitään. Välistä ei tämän eläimen purema, vaikka ei sitä poltetakaan, tuota mitään vaarallista taudin oiretta. Muuten ei siitä koskaan kuole niin sukkelaan kuin muiden käärmetten puremista; sitä ennen pitää sairastaa kauan, eikä sittekään aina kuole . . .»

Sana »kuole» pani tällä kertaa onnettoman villimme suun lukkoon; hän vapisi päästä jalkoihin asti, ja hänelle tuli kyynel silmiin . . . Sitte kääntyi hän minuun päin ja sanoi pian:

»Minä tarvitsen tietää, mihin kuoleman jälkeen tullaan; Jumalan nimeen sanokaa se minulle, jos tiedätte sen.»

Jannella meni suu nauruun . . .

»Hyvä, eteenpäin!» huusin minä . . .

Ja pian eteni pieni joukkomme, Jimmy etunenässä, verkalleen näiden tavattoman isoin erämaiden läpi.

XLVIII.

Vähitellen muuttui se maisema, jonka läpi matkasimme, ulkonäöltään. Lammit olivat yhä pitemmän matkan päässä toisistansa ja katosivat viimein tykkänään; niiden sijaan tuli isoja, mutaisia järviä, joiden rannoilla hevosemme urimoivat niin suurella vaivalla, että tunnin kuluttua emme saattaneet enempää kulkea. Juuri kun Jimmy oli vakuuttanut meille, että meidän pian, millä tapaa tahansa ja lyhyintä tietä, piti päästä ulos tästä iljettävästä mutamerestä, sillä vastaisessa tapauksessa olimme suuressa vaarassa jäädä sinne, upposi se hevosistamme, joka kantoi ruokavaroja, rintaansa asti. Me

hyppäsimme maahan niiden hevosten seljästä, joilla ratsastimme (hevoset, joita ohjaa ja pitää pystyssä ratsastajansa, kulkevat paljoa helpommin kuin irtanaiset hevoset sellaisilla paikoilla kuin ne, joilla olimme), ja riensimme avuksi eläin raukalle, joka suoraan sanoen oli hukkoa mustahtavaan mutaan; säkki irroitettiin sukkelaan sen seljästä, me päästimme ohjat irralleen ja kiihotimme sitä kaikin tavoin, myös polttamalla sen hännänjuurta palavilla kemiallisilla tulitikuilla; me saimme sen ottamaan askeleen eteenpäin, mutta se vajosi siitä vielä syvemmälle. Sitten ei eläin parka ruvennut enempätä koettelemaan, joko sentähden että sen voimat olivat loppuneet tai, joka näyttää todemmalta, siitä syystä että tahto oli rauennut; sillä hevoselta, joka näkee olevansa hukkumaisillaan rämeeseen, tulemaisillaan boggediksi, niinkuin sanotaan siirtomaan kielellä, katoaa ensin tahto; monessa tapauksessa on tämä syynä lopulliseen ruumiin tappoon.

Tällä kertaa oli sama asianlaita. Niin pian kuin saimme selville, että hevosen rohkeus oli lannistunut, tulimme siihen vakuutukseen, ett' emme voineet tehdä mitään. Eläin raukkaa! Jouduttaakseen loppuansa, lyhentääkseen hirmuista kuolonkamppaustansa, pisti se päänsä mutaan kuollaksensa heti . . .

Sillä aikaa katosi hevonen vähitellen ja veti kaiken, joka oli likellä, ympärille muodostuneeseen reikään. Kun asema alkoi käydä meille kovin huolettavaksi, päätimme jättää onnettoman eläimen.

Jimmyyn muistuttaessa, että hevonen voi vielä pelastautua, kun se, nähdessään meidän poistuvan, tarmonsatakaa koettaisi seurata meitä, emme sitä tappaneet, niinkuin minä olisin tahtonut. Jumala yksin tietää, kuinka monta kamalaa hetkeä kaivattu seuralaisemme sai kärsiä.

XLIX.

Meillä itsellämme oli monta estettä poistettavana, ennenkuin pääsimme tämän vaarallisen paikan sivu.

Kumminkin vei Jimmy, jolla oli suuri kokemus semmoisista paikoista, meidät eheinä ja vahingoittamattomina kovemmalle maalle; hän oli tahtonut välttämättömästi mennä likanjoen uoman yli, jos voipi niin nimittää tätä mutapohjaa, niin että kovalle maalle tultuamme olimme vastaisella rannalla. Se oli sangen haitallista, sillä minä olin aikonut tutkia maata toisella puolen jokea, ja minulla oli paha mieli siitä, että meidän vielä kerran piti matkata tämän märjän pohjan yli, joka oli niellyt hevosemme.

Jimmy, joka ei älynnyt tarpeen sitä vaativan, sillä hän vakuutti vielä, että likanjoen uoman piti olla kuivan ja hietaisen vähän matkan päässä alempana, kiirehti kulkemaan maata kiroten, joka ei ollut koskaan yhteen me noon kahta päivää samannäköinen.

Me matkasimme nyt likanjokea alaspäin, joka ilmausi vielä vähän aikaa rämetten muodossa, joilta lensi ylös kaikellaisia lintuja, arasta kurpasta jättiläissuureen pelikaniin asti.

Likanjoen rannat, joita kuljimme, olivat alussa joltisenkin lakeat, vaan saivat vähitellen toisen näön, kohosivat hiljaa ja muuttuivat viimein jyrkiksi rotkoiksi, johon oli sinne tänne oleunut pieniä pensaita ja vihannoivia palmuja. Vasemmalla aukeni vihreöiviä tasankoja, joita rajoitti edempänä jakso jokseenkin matalia kunnaita. Nämä olivat varvikon peitossa.

Samalla kertaa näkyi joenpohja selvään ja muuttui toisennäköiseksi, ja pian oli sivullamme polttava hiekkaavikko, joka ulottui kauemmas kuin silmä kantoi, ja jossa

piti hirveän vedenpaljouden määrättyinä vuoden aikoina muutamia päiviä juosta eteenpäin kohinalla ja kovasti vyöryvillä aalloilla.

Tämä kuivanut uoma oli noin puolta Ranskan peninkulmaa leveä. Yksi tai kaksi joltisenkin kirkkaalla vedellä täyttyntä lampia kuvasti siellä täällä eteläisen auringon, joka heitti päallemme paahtavia säteitensä. Ainoat kosteikat tässä erämaassa olivat pienet hietaiset kummut, jotka olivat likellä näitä vesisäilyjä ja joilla kasvoi sekaisin ja joltisenkin sievässä epäjärjestyksessä muutamia kaljurunkoisia puita, isoja ruokoja ja inhottavia ruohoja.

L.

Jimmy, joka aina silloin näytti ylpeältä, kun oli arvannut oikein, sanoi minulle hymyssä suin:

»Nyt voimme vielä kerran liian suuretta vaivatta mennä likanjoen pohjan yli.»

»Tehkäämme sitte se heti,» vastasin minä.

»Mutta,» sanoi siihen Jimmy, »meidän tulee jakautua kahteen osastoon kevetäksemme; hieta, joka sadeaikana on vyörynyt sinne tänne, on usein sangen petollinen, ja siihen uppoaa syvempään kuin mutaan. Te ja minä menemme ensinnä sen hevosen kanssa, joka kantaa ruokavaraja, ja jota te talutatte ohjaksista; minä seuraan likeltä niitä pieniä kunnaita, jotka ovat hajallaan siellä täällä joenpohjalla, ja valitsen kovan ja varman tien teille. Janne odottaa täällä muiden hevosten kanssa, ja niin pian kuin näkee meidän olevan likellä vastaista rantaa, tulee hänkin yli, seuraten tarkkaan jälkiämme.»

Sitten kääntyi hän Jannen puoleen ja sanoi:

»Sido kaikki hevoset kiinni nuoralla ja anna niiden kävellä rivissä.»

Tämä määräys ei ollut juuri minulle mieleen, sillä minä kysyin, kuinka kävisi Jannelle, jos metsäläiset satumalta karkaisivat hänen päälleen, kun hän oli yksinään. Kun tätä muistutin hänelle, vastasi hän nauraen:

»Minulla on jotakin, joka pitää heitä edempänä!» ja hän löi kaksi kertaa kevyesti pyssynsä perää.

Jimmy ja minä menimme sitte tämän hiekkaisen uoman yli, vieden huolella hevosen, joka kantoi ruokavaroja, perässämme. Oppaani otti joka askeleen turhan tarkalla varovaisuudella ja niin suurella taitavuudella, että hevosten jalkain alla oli aina verraten kova maa, johon jättivät selviä, mutta vähän syviä jälkiä.

Me kuljimme likellä yhtä niistä mainitsemistani kosteikoista, jotka epäilemättä näyttävät pieniltä vihoittavilta saarilta, kun vesi on noussut. Vähänen ryminä pensaissa sai minut katsomaan sille puolen. Joukko maan koiria oli yöpynyt sinne, ja minä näin niiden tulevan hiipien esille paksuin ruokojen välistä ja heittävän kutun silmiä hevosille, joille näyttivät teräviä hampaitaan.

»Kun sadeaika tulee,» sanoi Jimmy, seuraten silmänluontiani, »nousee vesi niin pikaiseen ja valtaa niin sukkelaan joenpohjan, että maan koirat, olipa ne kuinka viekkaat tahansa, usein joutuvat virran valtaan.»

Puolen tuntia vaellettuamme olimme esteettä päässeet vastaiselle rannalle.

Janne, joka katseli meitä kaukaa, lähti vuorostaan liikkeelle, seurasi jälkiämme ja tuli pian luoksemme terveillä ja loukkaantumattomilla hevosilla.

Me olimme väsyneet, kun olimme käyttäneet päivän niin hyvin, ja yön tultua nukuimme raskaasti, jokainen vuorollansa.

Meillä ei ollut enää kuin seitsemän hevosta.

LI.

Seuraavana päivänä kuljimme eteenpäin joenpohjaa pitkin, joka oli ulkonäöltänsä melkein muuttumatta. Sillä rannalla, jota seurasimme, kasvoi korkeata ja paksua ruohoa, ja kauniit kumipuut ojentelivat korkeita latvojansa taivaalle. Muutamia toisistansa erillänsä olevia pieniä lampia, jotka olivat tiheäin pensasten suojassa, näkyi tuon tuostakin.

Me olimme pyssynkannon päässä yhdestä näitä vesisäilyjä, kun Jimmy yhtäkkiä seisautti minut ja viittasi kädellään katsomaan sinnepäin, jonne osoitti. Sanaakaan sanomatta tein, niinkuin hän kehoitti, ja näin kummallissimman eläimen, jonka omituinen Australia näyttää. Minä astuin maahan ratsailta ja lähenin hiljaa pensasten läpi lampia; mutta tuskin olin pannut pyssyn olkapäätä vasten, ennenkuin se pikaiseen kuin ukonnuoli katosi veteen.

Eläin, joka ei ole harvinainen, on kumminkin niin arka, niin vilkas ja niin neuvokas, että on melkein mahdotonta saada se kuolleena tai elävänä valtaansa. Huomattuansa vähimmänkin melun ja pienimmänkin liikauksen katoaa se. Nokkaeläin ei ole nisäkäs eikä lintu, oikeammin sanoen on se nisäkäs ja lintu samalla kertaa. Onko sillä neljä jalkaa, jotka ovat varustetut viidellä varpaalla, nämä ovat keskenään yhdistetyt kalvolla, ja onko sillä nisäkkään häntä, pää ja nokka ovat kumminkin ankan;

elääkö se vedessä, jossa syöpi kaloja, se myös kaivaa myyrän tapaan, jonka muotoinen on rakennukseltaan, reikiä ja tekee pesänsä niihin.

Nokkaeläin on noin kahdeksaatoista tuumaa pitkä. Sen joltisenkin lyhyt häntä on leveä ja paksu; jalat ovat lyhyet ja sangen suuret; maha koskee maahan, kun eläin on liikkeessä. Sametinkaltaisen nahan väri on tummanruskea ja vaaleampi ruumiin alta kuin seljästä.

Kun se kaivaa reikänsä, kääriypi kalvo, joka yhdistää ne viisi varvasta, yhteen, niin ett' ei ole näkyvissä muuta kuin varpaat, jotka senvuoksi voivat helposti tehdä työtä.

Jimmy sanoi, asian puheiksi jouduttua, että on nähty ihmisiä, jotka ovat melkein silmänräpäyksessä kuolleet tämän eläimen kynsinnästä, ja että nämä kynnet ovat epäilemättä myrkylliset. Jimmy kutsui tätä kummallista olentoa mallagongiksi, jonka sanan merkitys, jos sillä muuten on sitä, on minulle tuntematon.

Me koetimme turhaan kaikilla keinoilla, jotka olivat meille tarjona, ajaa eläintä pakopaikastaan, mutta vaiva meni hukkaan. Jimmy sanoi minulle, ett' ei se koskaan näyttäy kahta kertaa peräkanaa.

Nokkaeläin on lämminverinen; sen pitää usein tulla vedenpintaan huokumaan; mutta kun sen reiän toinen suu aukeaa hyvin syvässä veden alla, voipi se tarpeen vaatiessa paeta sinne näyttäymättä ja sieltä saada ilmaa hengittääkseen.

Siis täytyi meidän tyytyä siihen, että saimme vaan vilaista tätä australialaisen luonnon kuuluisaa omituisuutta.

LII.

Jimmy oli taas erittäin äksy: hän kärsi ajoittain paljon. Hänen maksatautiinsa oli yhtynyt rintakuume, joka näytti enenevän sukkelaan. Hän oli niin välttämättömän tarpeellinen minulle, että minua vapisutti ajatus, että hän olisi voinut kuolla ja jättää Jannen ja minut yksiksemme keskelle näitä suuria erämaita ja leppymättömiä ihmis-syöjien sekaan, jotka olisivat silloin helposti voineet yllättää meidät.

Sillä välin oli sää hyvin hyvä, ja minä toivoin, että Jimmyn tauti — Jumalan kiitos terveellisestä kuivuudesta — ei veisi henkeä liian pikaiseen.

Me ratsastimme eteenpäin. Suunta, jota nyt kuljimme, oli kaiken aikaa semmoinen, että minun olisi pitänyt tulla seuduille, jossa luulin tapaavani valkeita ihmisiä.

Kun tulimme kerran erään lammin rannalle, jonka laiteilla kasvoi paksua ruokoa, saimme nähdä niin suuren paljouden sorsia uivan sen pinnalla, ett' emme voineet vastustaa haluamme ampua keskelle parvea. Neljä jäi paikalle, muut lähtivät lentoon; ollen nähtävästi vaan vähän säikäyksissään, lensi nämä jälkimmäiset likellä seisovaan puuhun ja istuusi sen paljaille oksille. Ne olivat sangen isoja, ja mustan ja valkean ruutuinen höyhenpuku teki kyllin omituisen vaikutuksen.

»Sorsia, jotka istuuvat puihin kuin varpuset!» huusin aivan kummissani.

»Minä en ymmärrä enää mitään tässä maassa,» sanoi Janne, »kaikki on täällä nurin narin Irlantiin verraten!»

»Nämä sorsat,» oikeammin sanoen ryki Jimmy, kuin puhui, »ovat metsäsorsia; ne ovat harvoin maassa, ne uivat tai istuvat puissa.»

Puolenpäivän aikaan tahdoin paistaa hiilillä yhden tappamiamme sorsia; mutta Jimmy pidätti minut siitä, tehden syyksi metsäsorsan lihan kovin suuren sitkeyden. Sen sijaan teimme siitä erinomaisen väkiliemen, jolla näytti olevan voima vähintäänkin tuokioksi virvottaa kumpali parkamme elinvoimia.

Kun Iikanjoki teki täällä suuren kaaren itään päin, arvelin kylliksi seuranneeni sen uomaa; siis lähdimme kulkemaan kaakkoa kohti. Minä olin paitse sitä vakuumettu siitä, että joen lähteet ja ympäristät viidenkymmenen neliöpeninkulman laveudelta tarjosivat laajoja ja hyviä laitumia, ja että jollakin menestyksen toivolla saatoin viedä lammaslauvoja sinne.

Uusi suunta, jota lähdimme kulkemaan, vei meidät ruohotasankojakson läpi. Tavattoman isoja puita kasvoi siellä täällä joltisenkin suurin joukoin; niiden seassa näki omenapuita (apple-trees), jotka vivahtivat paljon meidän omenapuuhumme, mutta eivät kantaneet mitään hedelmiä. Puuaine on tummanruusunpunasta väriltään ja sillä on suuri arvo markkinoilla Etelä-Australian kaupungeissa ja Lontoossa, jossa siitä valmistetaan vertaamattomia loistokaluja.

Näissä puissa oli paljo kaikellaisia kyyhkysia, isoja ja pieniä papukaijoja, lyyrylintuja . . . jotka kaikki koetivat tutustua meihin.

Summattoman suuri käyränokkainen ja valkea lintu seurasi meitä koko päivän, kääntämättä silmiään meistä . . . Se oli valkea kotka! En eläissäni ollut nähnyt niin jättiläissuuria, niin yllättäviä suhteita!

Paikka paikoin näimme jättiläisperhoja, joilla oli loistavat ja loppumattoman vaihtelevat värit. Mutta ei minusta ollut mikään käynyt ennen niin kummaksi kuin Jannen

huomauttama tavattoman suuri hyönteinen, koppijainen, joka vivahti vähäsen palopukkiin ja konttasi eräällä puunrungolla. Enpä voinut uskoa silmiäni, minun piti koskea siihen ja mitata se päästäkseni vakuutukseen tämän eläimen olostä; se olikin tasalleen puoltatoista jalkaa pitkä! Mutta kummani nousi korkeimmilleen, kun Jimmy sanoi minulle:

»Katsokaa, tuolla on hyönteisen pesä.»

Minä loin silmäni sinne ja näin likellä sen puunjuurta, jonka rungolla hyönteinen istui, reiän, yhtä ison kuin kaninin.

Sinne vetäysi hyönteinen takaisin yötään viettämään, ja sen pakopaikan oli se tehnyt itse!

Minä ajattelin vielä tätä hyönteistä, kun laukaus yhtäkkiä herätti minut ajatuksistani, ja samassa kuulin jotakuta putoavan maahan. Janne, taitava ampuja, oli tappanut lennossa mahdollisuutta myöten vielä omituisemman eläimen kuin muut, jotka olimme tähän asti nähneet. Se oli ketun näköinen ja melkein jalkaa pitkä, häntää ottamatta lukuun, ja sillä oli kummaksemme siivet. Niin, neljän kynsillisen käpälän välillä oli kuin purjeena karvainen nahka, jolla se pitihen ilmassa. Se liipoitteli sillä tapaa puusta puuhun Jannen luona, ja hän oli jo kauan väijynyt sitä, ennenkuin ampui sen.

Se oli the flying-fox (lentävä kettu). Jimmy sanoi meille, että Australiassa on myös, ja suurin joukoin flying-squirrelejä (siipioravia), jotka vivahtavat oraviin ja joilla on nahkaliepeet, joita mieltään myöten liikuttavat niin kuin siipiä.

LIII.

Samana päivänä illalla, kun Jimmy kulki edellämme surullisissa ajatuksissa terveytensä tilasta, kääntyi hän yhtäkkiä minun ja Jannen puoleen, jotka ratsastimme taempana, ja huusi, pysäytettyänsä vähäsen hevosensa kulkua, meille äänellä, jonka yskä tukeutti:

»Täällä on yksi villien leiri!»

Me riensimme laukalla Jannen luo.

»Ai, ei olekaan mitään peljättävää,» sanoi hän sitte; »tämä leiripaikka on hyljätty.»

Erään syvänteen luona ja omenapuiden lehväin suojassa oli villein kurjat katokset hajallaan siellä täällä. Näihin olivat käyttäneet ainoastaan suuria puunkuorilevyjä, hakautuita melkein nelisärmäisiksi, jotka vionon kaltavassa asemassa toisella särmällä olivat maassa ja toisella pysyivät pystyssä yhden ainoan pylvään kannattaessa. Tämä oli paljas keppi, jonka toinen pää nojautsi maahan ja toinen kuorilevyä vasten, jonka tukena se oli.

Tässä oli kaikki, ja tämän huonon katoksen alla, jonka suojassa kaksi henkeä tuskin voi istua tai maata, jonne sateen piti tunkeuta kaikilta suunnilta ja tuulen pyöriä sisään, ei ollut muuta kuin ruohoja tai kova maa vuoteeksi.

»Villit,» sanoi Jimmy, jolle näiden yksinkertaisten asuntoin näkö muistutti hänen nuoruutensa onnellisia päiviä, »ovat vähä aikaa takaperin jättäneet tämän paikan. He ovat asuneet täällä jonkun aikaa, koska ovat nähneet vaivaa kuoren kiskonnasta.»

»Mutta,» sanoi Janne, »mikä on syynä siihen, että toiset näistä kuorilevyistä vielä ovat pystyssä ja toiset kumossa?»

»Muutamat niistä mustista miehistä, jotka ovat olleet täällä,» vastasi Jimmy, »ovat aavistaneet enemmän kuin toiset ja panneet suojuksensa maahan pelosta, että ankara tuulenpuuska tempaisi ja musertaisi ne, sillä yhden tai kahden vuoden kuluttua tulee nämä samaiset perheet tänne takaisin ja käyttää samoja levyjä.»

»No,» sanoin hymyillen Jannelle, »miltä sinusta tuntuisi kaksi vuotta nukkua jonkun tuommoisen levyn alla?»

»Oi, mustat miehet eivät ole niin kireitä kuin te,» keskeytti Jimmy. »Vähänen pahaa hajua, muutamat mätelevät hyönteiset eivät säikäytä heitä. Paitse sitä on he niin varovaisia, että savustavat kuoren sopivalta kohdalta, ennenkuin käyttävät sitä, hävittääkseen tuhatjalkaiset, jotka ovat asuttuneet sinne. Katsokaa, tuossa on juuri muuan!»

Jimmy astui vaivalla maahan ratsailta ja otti ylös kepillä jonkunlaisen punervan madon, jolla oli monta jalkaa.

»Vaikka tämä eläin on pieni,» sanoi Jimmy, »niin on sen purema niin myrkyllinen, että voipi viedä hengen, jos ei sitä hoideta.»

»Minä tunsin yhden miehen,» sanoi Janne, »jota tuhatjalkainen puri peukaloon. Hän oli vanha englantilainen paimen. Ennenkuin olisi antaunut tämän pureman vaaran alaiseksi, otti hän kirveen, pani peukalonsa muutamalle palaselle puunrunkoa ja löi sen poikki yhdellä heilauksella.»

Jimmy nakkasi pienen ruman mankijan maahan ja musersi sen jalallaan.

Sillä aikaa oli tullut pilkko pimeä.

»Minä tahtoisin vielä kerran,» sanoi Jimmy yhtäkkiä, »levätä gonian alla.» Tämä on näiden puunkuorisuojusten nimi.

»Yöpykäämme sitte tähän,» sanoin minä: »vaan meidän pitää varoa tuhatjalkaisia.»

LIV.

Musta ystävä parkamme ei ollut koskaan viettänyt yötä niin pahasti. Tuskin oli hän laskeunut alas tavara-säkin päälle (joka muuten oli melkein tyhjä), jonka olin levittänyt matrassiksi hänen alleen, ennenkuin hänen henkeänsä rupesi ahdistamaan ja häntä itseänsä oksettamaan, jonka perästä ilmausi viimein ankara kuume.

Yö oli, niinkuin olen sanonut, sangen pimeä. Me olimme virittäneet tulen lähelle sitä goniasa, jonka alle villi oli pannut maata. Minä valvoin tarkasti hänen päänaluksensa luona, samalla kun Janne tavallisella varmuudella ja hiljaisuudella vartijoi revolveri kädessä.

Tuli valaisi vähäsen Jimmyn eepenholtsinaamaa. Lihakset vetäysivät tuskista yhteen; hänen kuumeesta kiiltävät silmänsä katsoa tuijottivat minuun aika ajasta, niin että minua pelotti; koko hänen ruumistaan värisytti hor-kansetket. Silloin tällöin hengitti hän helpommin; tuskat loppuivat yhtäkkiä; hän sai pian melkein enkelinkaltaisen näön; hymyily, joka näytti olevan onnen merkki, valaisi hänen tunnonilmaavia kasvojansa; senjälkeen kävi hänen silmänsä vähitellen himeiksi, hän oli vähällä tukehtua, ja hiessä nousi hän yhtäkkiä huokumaan.

Minulla ei ollut keinoa käsillä hänen tuskainsa helpotukseksi. Minä ajattelin iskeä suonta, mutta vaikka olisin voinut avata suonen käsivarteen, pelkäsin kummin-kin, ett' en olisi voinut sulkea sitä, kun taitoni lääketieteessä eivät kovaksi onneksi ylettyneet niin kauas. Minä

en siis muuta kuin koetin lohduttelemalla vähäsen ilahuttaa onnetonta . . .

Keskiyön paikoilla luulin Jimmyn tulleen hulluksi. Hän kavahti yhtäkkiä ylös, riisui paidan päältään, jonka heitti kauas itsestään, ja sanoi minulle katsannolla, ikäänkuin olisi hänen nuhteensa tarkoittaneet minua:

»Minä kuolen, minä tiedän sen; minä saan kiittää siitä valkeita. Ai, olisinko elänyt aivan alastonna, syönyt opussumia, en olisi siinä tilassa, jossa nyt olen!»

Ennenkuin voin estää häntä, oli villi sitten yhtäkkiä poistunut gonialta horjuvin askelin ja paneunut pitkäkseen maahan kauas tulelta.

Minä annoin hänen olla siellä. Muutamain minuuttien kuluttua oli hän nukkunut.

Tässä silmänräpäyksessä lausui Janne, joka oli hiljaa lähennyt minua, matalalla äänellä minulle:

»Piru minut periköön, ell' ei metsäläisiä ole lähellä!»

Vieno tuuli toi lehväin läpi korviimme kauheita huudon, ulvonnan ja valituksen ääniä, jotka katosivat kauas.

»He ovat kaukana,» sanoin irlantilaiselle, »joku heidän miehistänsä on kuollut. Älä herätä Jimmyä; hän on kovin kipeä.»

Ja minun ottaessani vaarallisella paikalla Jannen sijan, pani tämä Jimmyn viereen maata ja sai vähäsen levähtää.

Loppupuolen yötä vietin kuuntelemalla melua, jota villit pitivät edempänä. Samalla tein itselleni kysymyksen, mitä meidän tuli tehdä Jimmylle. Minä pidin tästä nuoresta villistä ja olisin antanut paljon pelastaakseni hänen elämänsä; minä tiesin, että ainoa keino saada hänet terveeksi, kun häntä ahdisti ankara keuhkojen tulehtuminen, oli se, että me kiiruhdimme europpalaisten leiriin, jotka olivat jo asettauneet näille seuduille ja olivat tekemäisil-

lään pysäyspaikkaa, mutta en tiennyt, kuinka kaukana ja millä suunnalla tämä leiri oli. Kumminkin päätin koettaa kaikkea saadakseni Jimmyä sinne niin pian kuin mahdollista, ja ollessamme kerran siellä löytäisimme epäilemättä jonkun, joka täydellä varmuudella voisi iskeä häneen suonta, meidän odottaessamme lääkärin tuloa.

Päivän koittaessa herätin Jannen ja Jimmyn, jotka molemmat nukkuivat raskaasti. Sitä ennen olin valmistanut teetä. Minä join sitä tavattoman paljon, mutta Jimmy vastasi minulle surullisesti, kun tarjosin hänelle teemaljaa:

»En tahdo, sillä jota valkeat miehet syövät, se myrkyttää. Minulla ei ole nälkä, mutta minä tahdon elättää itseäni niinkuin heimoni jäsenet . . . se parantaa minut.»

Sitte nousi hän ylös ja meni pois, sanoen meille:

»Odottakaa minua; minä tulen takaisin, minä haen jotakin eineeksi,» ja hän katosi.

Sillä välin oli villit herjenneet itkemästä ystävänsä kuolemaa. Janne ja minä toivoimme suuresti, ett' emme olisi sattuneet yhteen heidän kanssaan, etenkin senvuoksi, että tämä liikutus olisi vienyt Jimmyltä hengen.

Me kokoon ajoimme hevosiamme, ja Jimmy oli vielä hakemassa einettään, kun Janne, joka oli pilkistänyt eräisen goniaan, siellä sai nähdä pienen lapsen ja yhden ukon maan asukasten rotua makaavan pitkänään maassa. Hän huusi minut sinne, ja me lähenimme yhdessä näitä näin kummallisesti yhdistettyjä olentoja.

Molemmat olivat kuolleet. Pieni lapsi oli vasta syntynyt, tyttö, ja hänen ruumiinsa täynnä vammoja; ukon pääkallo oli muserrettu. Ruumiit levittivät vastenluontoista hajua; kauhistuksissamme peräysimme.

»Verenhimoinen Jumala (bloody God, siirtomaissa tavallinen kirous), tämä on hirmuinen maa!» huusi Janne. »Täällä tapaa joka paikassa tapettuja ja syötyjä! Eikö lähetyssaarnaajat saa koskaan mitään aikaan? Tulisiko jesuitit tänne näiden uskottomain luterilaisten sijaan, näiden villein tavat muuttuisivat vähän hienommiksi. Mitä on saksalaiset tehneet? Pyhä neitsyt Maria, yksi vihitty, yksi kristitty, yksi ainoa! Paitse sitä on hän juossut pois yhtyäkseen pakanallisiin kumppaleihinsa, sittekun kastettiin hänet ja annettiin hänelle rahoja, niin että saattoi ostaa putelin tuota helvetillistä wiskeytä. Tuhat tulimaista, miksi ei jesuitit ole tulleet tänne? - Minä sanon sen sinulle, anglikanit eivät tahdo kuulla siitä puhuttavan; he tekevät esteitä heille, he hylkäävät, ajavat heidät pakoon. Luterilaiset lähetyssaarnaajat eivät ole voineet tehdä mitään, he ovat luopuneet toimestansa, sitten on hallitus antanut heille palkinnoksi 250000 francin arvosta maata lähellä Brisbanea, jossa viljelevät pumpulia ja täyttävät taskunsa rahalla!»

»Niin,» vastasin minä, »mutta älä unhota, että he tiloillaan käyttävät niin monta maan alkuperäistä asukasta kuin mahdollista.»

»Mitä vielä!» sanoi Janne, »maan asukkaat oppivat siellä juomaan rommia (Matteus auttakoon, pitäisi heti alussa vannottaa heidät teatotallereiksi *) niinkuin annet-

*) Teatotalleriys on isä Matteuksen, irlantilaisen papin, perustama alkupuolella tätä vuosisataa. Kaikki, jotka vannovat itsensä teatotallereiksi, lupaavat papin edessä, ett' eivät koskaan juo mitään »väkevämpää kuin teetä» ijankaikkisen kadotuksen uhalla, jos nimittäin lääkäri ei määrää sitä. Sana teatotaller on tehty kahdesta englantilaisesta sanasta: tea, tee ja totally, täydellisesti.

tiin minun tehdä kahdeksantoista vuoden vanhana) eivätkä saa koskaan kuulla puhuttavan pyhästä armollisesta neitsyestä!»

Jannella oli kaunis uskonnon into. Ollen vilpitön katolinen, ei hän nähnyt muualla mitään parannuskeinoa pakanuutta vastaan kuin jesuiittein lähetystyössä. Minua taas suretti niin moni tietämättömyyden synnyttämä kauhistus, mutta lähetystoimella ei minun mielestäni ollut täällä mitään tehtävää; Jumalan rankaisu näytti minusta olevan lausuttu, peruuttamaton, turmiontuova: perikato, luonnollinen, pikainen ja täydellinen perikato koko sille ihmisrodulle, jota kutsutaan andamanilaiseksi.

LV.

Suoralla ja uljaalla ryhdillä sekä verisillä silmillä läheni Jimmy metsästämine saaliineen. Hän kantoi opussumia, isoa käärmettä, joka vielä vääntelihe ja painoi villin kumaraan, kourallista maamatoja ja nuorta kenkuruu. Hän nojautui muutamaan keihääseen, jonka oli valmistanut.

Aivan alasti ja hiljaa likeni hän meitä ja heitti saaliinsa maahan. Tukeutetulla kumajavalla äänellä, joka ei ollut tavallinen hänelle, sanoi hän meille:

„Tuossa on minun eineeni.»

»Et kai aio syödä kaikkea tätä?» kysyin häneltä.

»En,» vastasi hän, »minä syön muutamia matoja ja palasen käärmettä ja jätän muun vastaiseksi.»

Tämän sanottuansa, tarttui hän vielä liikkuvan käärmeen kaulaan, meni tulelle ja veti kuoleman kanssa kamppaavaa eläintä verkalleen, sen toisesta päästä toiseen,

hehkuvan hiilitulen yli. Kahden minuutin kuluttua oli eläin herjennyt liikkumasta. Jimmy sanoi silloin:

»Nyt se on paistettu,» ja pani sen varovaisesti ruohokolle.

Sitte teki hän pienen haudan lämpymään tuhkaan ja heitti madot sinne. Ne olivat isoja punasia matoja, jotka elävät puunjuurissa. Viiden minuutin perästä otti hän ne tulesta ja istuusi arvollisuudella valkean viereen.

Yhdellä kirveen heilauksella leikkasi hän pään käärmeen hännästä ja rupesi syömään. Hän nielaisi silloin tällöin yhden madon leivän sijasta.

Jimmyn ulkonäkö oli taas kuin metsäläisen; tuon tuostakin silmäsi hän meihin vihalla ja pelolla.

Atria virvotti häntä kumminkin; hän nousi yhtäkkiä ylös ja meni gonian luo, jossa ruumiit olivat.

»Tämän vasta syntyneen,» sanoi hän, »on tappanut hänen isänsä; ukolta taas on hänen lapsensa heimon muiden jäsenien neuvosta ottaneet hengen.»

»Kuinka kauheaa!»

»Ai!» vastasi Jimmy ivallisella ja ilkeällä äänellä. »Te teette kai samoin semmoisissa tapauksissa. Mitä luulette vanhempain tekevän tyttöillä? Eikö ole miehen häpeä, ett' ei hänellä ole muita lapsia kuin tyttöjä? Eikö mies tee oikein silloin, kun hän, toisen tytön hänelle syntyessä, lähenee häntä takaperin ja, katsomatta häneen, tappaa hänet potkimalla? Eikö saa sille miehelle antaa anteeksi, joka pehmittää nyrkeillään vaimonsa selkää, rankaisuksi siitä häpeästä, jonka hän laittaa hänelle?»

»Ja pojat?» kysyin raalta kertojaltani.

»No hyvä, pojista pidetään yksi tai kaksi. Mitenkä luulette voitavan elättää niin monta lasta?»

»Onko sinulla yhtään veljeä?» kysyin Jimmyltä.

»Ei,» vastasi hän. »Äitini on kertonut minulle, että hänen esikoisensa oli kyllä poika, mutta minä se en ollut, ja kysyttyäni häneltä, mihin se on joutunut, vastasi hän minulle, että se oli tuottanut hänelle liian paljon tuskia eikä sentähden saanut elää.»

»Miten niin?»

»Äitini,» puhui Jimmy edellensä, »kärsi niin paljon synnyttäessään vanhempaa veljeäni maailmaan, että nousi ylös, niin pian kuin hän oli syntynyt, otti häntä jaloista ja musersi hänet puuta vasten kuin opussumin. Äidit tekevät aina niin, kun lapsen synnytys tuottaa heille kovia vaivoja. Tästä syystä kuolee esikoinen, olipa hän vaikka poika, usein äitinsä käden kautta.»

»Mutta miksi hänet tapetaan?» kysyin minä.

»Kostaakseen hänelle,» vastasi hän.

»Mutta mitä on isäsi sanonut, Jimmy?»

»Isäni? No hyvä! Hän oli nähnyt äitini kärsimiset, ja raivossaan veljeäni vastaan hakkasi hän hänen ruumiinsa pieniksi palasiksi, jotka jätti niille eläimille, jotka syövät raatoa.»

»Se on kelvotonta!» jupisi Janne, joka pysyi taempana ja teki alinomaa ristin merkkiä.

»Ja tämä ukko parka?» virkoin osoittaen sormellani ruumista gonian alla.

»Tämä ukko,» vastasi Jimmy, »on tapettu, koska oli liian vanha, ei enää kelvannut mihinkään ja hänen elatuksensa maksoi liian paljon. Hänen poikansa tai tyttärensä on musertanut hänen päänsä yhdellä nollanollan heilauksella.»

Jimmy rupesi uudestaan voimaan pahoin ja vaipui meidän käsiimme; meillä oli suuri vaiva nostaessa häntä vankimman hevosemme selkään.

Janne ja minä asettausimme kummallekin puolelle sairasta ja käännymme verkalleen sille suunnalle, jota olimme ennen kulkeneet.

LVI.

Samana päivänä illalla tulimme jonkunlaiseen laaksoon, jossa kasvaa rehotti ruohopuita (the grass-trees)*); laaksoa rajoitti sivuilla kaksi korkeata pystysuoraa kalliota, jotka olivat niin likellä toisiaan, että meidän piti siellä ratsastaa toinen toisemme takana. Jimmy taisi muuten tulla toimeen meidän avuttamme, sillä vaikka hänen oli yhä kovin vaikea hengittää, ei hän kumminkaan ollut enää niin alakuloinen, ja ymmärsi niinkuin mekin, että meidän tuli niin pian kuin mahdollista ennättää jollekulle valkeain leiripaikalle.

Laskeuvan auringon viime säteet tunkeusivat tähän ahtaaseen laaksoon ja kultasivat korkeat kalliot, jotka oikealla ja vasemmalla meistä uhaten kohosivat vaikutuksen tekevään korkeuteensa. Yllämme leijaili isoja lintuja, jotka olivat heränneet tavallisesta hiljaisuudesta, kun alkoi kuulua hevosten tuntematon kavioiminen suuria kiviä vastaan, jotka peittivät maan tässä solassa. Tämä kolkko ja järjestämätön luonto oli näöltään kylmä, hedelmätön, Australiassa harvinainen.

*) Ruohopuu on kukaties omituisin Australian kasveista. Sen viittä tai kuutta jalkaa korkea runko on joka paikasta yhtä paksu, noin kuutta tuumaa. Rungon huipusta ulkonee pitkiä lehtiä, vaan nämä ovat ruohojen näköisiä, jotka istuvat tiheässä vierekkäin ja riippuvat kuin höyhentöyhtö. Tämän kimpun keskeltä kohoaa varsi kahdeksan tai kymmenen jalan korkeudelle, joka kannattaa kukat.

Jimmy oli lähennyt minua ja alkoi matalalla äänellä puhua:

»Jos tietäisitte, kuinka onnellinen olin Maria Annoineni! Hän oli niin iloinen: aina hymyssä suin! Hän oli niin kohtelijas: metsästi usein meille molemmille! Niin antelijas: saiko hän jostakusta pienestä työstä palasen tupakkia valkealta, hän antoi heti minulle puolen! Viimein niin hellä: hän syleili, halaili minua alinomaa! Ai, kuinka monta yötä, joina täysin määrin nautin onnea, olen viettänyt hänen vieressään avioliitollemme omistetun gonian alla! Sitte tuli Bawley: kuolema, kolkko kuolo on ainaseksi erottanut minusta jumaloidun Maria Annani!»

Jimmy itki kuumia kyyneliä: hänen surunsa säählitti minua kovasti. Hän sanoi toistamiseen: »Ainaseksi! Ainaseksi!»

Surkutellen vastasin hänelle: »Kuulepas, Jimmy, suuri Isä, joka asuu tuolla yläällä, on kaikkivaltijas, mutta hän on myös hyvä. Sinun Maria Annasihän oli hyvänluontoinen, eikö niin? Eihän sinulla ollut koskaan syytä valittaa hänen tähtensä? Hänhän oli aina hyvä? Sinähän sanoit minulle kerran, ett' ei hän ollut koskaan valehdellut, niinhän se oli?»

»Niin, niin, se on kaikki totta!» huusi nuori ystäväni vilkkaasti.

»No hyvä, Jimmy, suuri Isämme, joka asuu taivaassa, antaa kaikkein, jotka kuolevat, tulla luokseen, ja jos ovat käyttäneet hyvästi eläissään, niinkuin pieni vaimosi on tehnyt, sanoo hän heille:

»Jääkää luokseni, ja minä annan teille monta opussumia, käärmettä, maamatoa j. n. e. . . .»

»Antaako hän myös villahuopia?» kysäisi Jimmy vilkkaasti.

»Monta huopaa! — Silloin, Jimmy, asutaan aina suuren Isän luona, ja ollaan hyvin, hyvin onnellinen! Sinne on Maria Annasi tullut.»

»Ja tulenko minäkin sinne?» kysyi villi raukka murheissaan.

»Epäilemättä, jos olet kyllin hyvänluontoinen, niin kuin rakastettusi oli, jos olet tarkkaavainen, jalomielinen, hyvä lapsi, etkä koskaan puhu valhetta.»

»Ja saanko minä siellä nähdä Maria Annani?» sanoi Jimmy sukkelaan kovalla äänellä ja sisällisestä tulesta säihkyvillä silmillä.

»Kyllä, jos olet hyvin hyvänluontoinen, saat nähdä hänet uudestaan.»

»Ai!» sanoi Jimmy aivan suruissaan, »minä kuolen, minulla ei ole enää aikaa olla hyvin hyvänluontoinen, minä en siis näe enää Maria Annaa?»

Ja huokaukset olivat tukeuttaa hänet . . .

»Rohkaise mieltäsi, vanha ystävä!» huusin minä. »Sinä näet hänet jälleen!»

Onnen hohde lensi surun kolkostamille mustille kasvoille ja minä kuulin Jimmyn jupisevan matalalla äänellä ikäänkuin itsekseen:

»Suuri Isä, laita niin, että saan nähdä taas Maria Annani.»

Kuu nousi taivaalle suurenlaisella majesteetilla.

LVII.

Yö oli rauhallisempi. Minun sanani, joihin pakana-parka oli koukannut kiinni samalla innolla kuin hukku-vainen olkeen, olivat tuoneet hänelle siveydellisen edun, joka oli enempi kuin olin toivonutkaan. Kun vartijoin,

kuulin vielä villein parkuvan, jotka toista yötä itkivät kumppalinsa kuolemaa. Huudot eivät enää kuuluneet samalta suunnalta; ne olivat likenneet, ja siltä näytti, kuin olisi villit kulkeneet yhtä rintaa kanssamme. Päivän valjetessa loppui nämä hirmuiset valitushuudot. Kaikeksi onneksi ei Jimmy ollut kuullut niitä.

Jimmy söi näljättä eineeksi madon ja palasen opussumin sisuksista.

Me panimme hänet satulaan niinkuin edellisenäkin päivänä ja rupesimme taas matkaamaan.

Ahdas laakso, jonka läpi kuljimme, vei meidät pian aivan toisenlaiselle seudulle.

Siellä oli kaunis metsä komeine puinensa, jotka olivat omituisen ja vaihtelevan muotoiset. Niiden kesken rehotti runsas, eteläinen kasvillisuus kaikessa loistossansa. Kauniimman vihreän värinen muratti suikerteli puiden ja pensasten välillä. Nyt oli tullut selvä päivä. Häiriötä teki vaan näillä kauniilla paikoilla isot kastepisararat, joita tipahteli kuiville lehville, valonsa saaneille siltä tältä nousevan auringon säteeltä, jonka oli onnistunut raivata itselleen tie näiden summattoman suurten kupuin läpi.

Meidän ihaillessamme tätä tenhoavaa luontoa, kuului yhtäkkiä ryminä pensaista, ja me näimme nuoren metsäläisen nuolen nopeudella kiiruhtavan sivuitsemme, kantaen olkapäillään itkenyttä, hiljaista, kuolevaisen näköistä naista...

Janne pani pyssynsä olkapäätään vasten.

Jimmy pidatti hänet.

»He ovat onnelliset,» sanoi hän, »anna heidän elää. He eivät nykyjään tee meille mitään pahaa.»

»Onnelliset?» sanoin kummissani, kun näin onnen ilmauvan semmoisilla merkeillä.

»Niin, hyvin onnelliset!» vastasi Jimmy hymyillen, »sillä he ovat vasta menneet avioliittoon.»

»Oletko sinäkin nainut sillä tapaa, Jimmy?»

»Niin kyllä, minä olen tehnyt niinkuin muut, mustat eivät mene naimisiin samoin kuin valkeat. Minä muistan, että nuoruudessani olen nähnyt valkeain menevän naimisiin sillä maatilalla, joka kuului hra James S:lle, suojeelijalleni. Se oli niin hullua! Iso mies tuli sinne, puettuna suureen mustaan ja valkeaan takkiin; sitten astui sulhanen ja morsian aivan tyynesti väkijoukon keskelle, ja sitte luki iso herra jotakin suuresta kirjasta, heti sen jälkeen pani puoliset hanhenkynän muutamalle paperipalalle; viimein juotiin paljo wiskeytä, jonka perästä kaikki erosivat ja nukkuivat. Meidän heimojemme nuoret ihmiset eivät mene tällä tapaa naimisiin.»

»Sano minulle, kuinka käyttäytyvät?»

»Kun nuori mies pitää nuoresta tytöstä, ottaa hän hänet vaimokseen. Sentähden hiipii hän yöllä aivan hiljaa siihen goniaan, jossa hänen lemmittynsä makaa vanhempinensa (jos hänellä on enää heitä) tai ystävinensä. Hän tarttuu nuoreen tyttöön, pakottaa nyrkeillään hänen olemaan vaiti, jos hän tahtoo huutaa, ja kantaa hänet pois olkapäillään. Jos vanhemmat koettavat estää sitä, niin voi heitä. Nuori rakastaja pehmittää heidän selkänsä, ja kaikki sanovat sen olevan oikein. Viimein tultuaan erikseen hyvän matkan päähän kaunokaisineen, laskee hän hänet alas ruohokolle, ja he ovat menneet ainaiseksi naimistin. Ja he ovat molemmat niin onnelliset!» *)

*) Malthus ja muut kirjailijat ovat erehtyneet vakuuttaessaan, että maan naisia Australiassa käytetään kuin vetoeläimiä; minä olen aina nähnyt naisten jäävän yksikseen leiriin ja makaavan tulella, miesten ollessa metsästävässä.

LIII.

Tuskin oli Jimmy herjennyt puhumasta, ennenkuin tunsu taas itsensä pahoin voivaksi. Kuume ahdisti häntä uudestaan, ja meidän oli pakko astua maahan ratsailta ja antaa hänen panna maahan maata. Hänen hengityksensä tuli yhä vaivalloisemmaksi ja vaikeammaksi: hän valitti taas kovaa tuskaa sivussa, hän ryki kimeästi ja sylki vertä. Viimein pöhöttyi koko hänen ruumiinsa.

Polttavan janon hivuttamana, pyysi hän myötäänsä jotakin juodakseen, eikä meillä ollut vettä. Me päätimme antaa Jimmyn maata maassa, huolellisesti kätkeytyä pensaihin, ja Janne ja minä lähdimme tiedustelemaan. Sairas paran, joka ei enää oikein voinut puhua, onnistui kumminkin saada meidät ymmärtämään, että vettä piti löytyä likellä sitä paikkaa, jossa olimme, mutta hän pyysi, ettemme hylkäisi häntä. Me lupasimme hänelle tulla takaisin löydettyämme jotakin, jolla olisimme voineet sammuttaa hänen janonsa.

Me lähdimme nyt matkaan ottamatta hevosia mukaan, että olisimme voineet liikkua niin hiljaa kuin mahdollista, jos villit kenties olisivat olleet läheisyydessä, jota tuskin voimme epäillä. Me kuljimme Jimmyn osoittamaa suuntaa ja liikuimme varovasti; puolta tuntia ei ollut kulunut, ennenkuin olimme tulleet ruoko- ja suoruhomeren luo, josta tiesimme lammin olevan likellä.

Yhtäkkiä kuulimme pikkuisen matkan päässä liikkeen pensaissa ja sitten ikäänkuin kuiskutuksen äänen. Vielä muutamia askelia, ja me heittäysimme molemmat vapaalla tahdolla maahan ruovon sekaan: me olimme nähneet metsäläiset!

LIX.

Edessämme oli iso lampi, jonka vesi oli herttaisen kirkasta, ja likellä sen reunoja jättiläissuuren puun juurella oli joukko villejä . . .

Janne ja minä olimme liikkumatta ja hiljaa, pidätteen henkeämme.

Silmänräpäyksen perästä kuiskasi Janne korvaani:

»Ammunko yhden noista kataloista?»

»Mitä ajattelet?» vastasin samate matalalla äänellä; »meillähän ei ole hevosia. Ole hiljaa, he eivät ole nähneet meitä, heillä näyttää olevan täysi työ muutamasta leikistä . . . odottakaamme.»

Sitte nostimme vähäsen päitämme ruovoston yli ja voimme nähdä villit, jotka hommissaan vähän ajattelivat meidän olevan läsnä.

»He tanssivat corroboirea vedessä, josta poliisiluutnantti puhui meille,» jupisi seuralaiseni.

Villit, jotka olivat kokouneet lammin reunalle, valmistausivat hyppäämään siihen, mutta se, joka näytti olevan heidän päämiehensä, asettausi heidän keskellensä ja käski viheltämällä heidän, niinkuin ymmärsimme, heittäytää veteen ainoastaan rivissä toisen toisensa perästä, sen mukaan mitä itse ilmoitti. Kaikki villit imartelivat ja rukoilivat kilvan päämiestä saadakseen kunnian ensinnä sukeltaa veteen.

Päämies osoitti sitte sormellaan erästä villiä ja huusi:

»Kara!»

Kuullen nimensä, heittihen onnellinen valittu heti veteen ja jäi sinne upoksiin kaulaansa asti, uiden kuin koira, jalat alaspäin ja liikkumatta paikaltaan.

»Baranda!» lausui päämies.

Toinen sukellus tapahtui, ja uija asetti päänsä likelle edellisen päätä. Ja niin edelleen.

Pian oli kymmenkunta villiä vedessä, ja heidän päänsä olivat niin järjestetyt, että muodostivat tarkan ympyrän. Aivan tähän saakka oli he olleet liikkumattomina, ja vaikka uivat, sillä vesi näytti olevan monta sataa jalkaa syvä, ei lammin pinta ollut vähintäkään kareissa, eikä nähty millään tapaa heidän jalkojaan eikä käsiään, ainoastaan isot mustat päät uivat totisina ja hiljaisina vedenpinnalla . . .

»Paratara!» jyrisi päämies, ja yhdestoista pää yhtyi kymmeneen ensimmäiseen. Mutta hän asettui ympyrän keskipisteeseen.

Näkö oli niin naurattava, että Jannen ja minun oli kovin vaikea olla nauramatta . . .

Kaikki nämä päät katselivat toisiaan, varmaankin odottaen merkkiä päämieheltä aloittaakseen tanssin.

Ne villit, jotka jäivät rannalle, mieliskelivät myös hypätä veteen, mutta päämies pani vastaan, niinkuin näytti, selittäen heille, että määrätty luku oli täysi.

Päämies vihelsi sitte kahdesti, ja kun kymmenen päätä piirissä kuuli sen, kääntyi ne, niin että jokainen näki edellisensä niskan. Samalla aikaa loi keskimäinen, jolla näytti olevan jonkunlainen arvo, silmänsä vedenpintaa kohti, jonka vuoksi hänen karsaasen katsontansa hirvitti.

»Pst, pst,» sanoi päämies viimein.

Tällä erityisellä merkillä rupesi uivain piiri liikkumaan. Kaikki päät alkoivat liikkua eteenpäin saman matkan päässä toisistaan, totisina, järkähtämättöminä, jokaisen silmäin luottuessa edellä olevaiseen. Keskellinen kääntyi myös, mutta samalla paikalla, ja hänen silmänsä luottui-

vat milloin siihen milloin tähän niistä päistä, jotka muodostivat tämän naurattavan piirin sen ympäri. Silloin tällöin pääsi hänen suustaan ikäänkuin julmia nuhteita, jotka antoi jollekulle päälle, joka liikkui liian sukkelaan tai liian verkalleen, tai joka poikkesi linjasta.

Sillä välin ei näiden päiden kädet olleet joutilaina, sillä kaikki uivat olivat edetessään ruvenneet lyömään veteen kämmenillään, vuorotellen ja niin, että siitä syntyi melkein sulosointuinen ääni, jonka piti kuulua kauas.

Minä huomasin paikalla ihmeekseni, että näiden päiden kummallinen liikunto muistutti maan kiertoa auringon ympäri *).

Sillä aikaa seisoivat ne villit, jotka eivät ottaneet osaa tähän omituiseen näytelmään, hiljaa ja korkeasti kunnioittaen rannalla. Corroboirea oli jo kestänyt joltisenkin kauan, ja Jannen ja minun rupesi vetämään kipeästi suonta, kun päämies taas antoi merkin. Heti herkesi päät ympäri kääntymästä. Keskellinen poistui ympyrästä ja ui lammin keskustaa kohti; muut seurasivat niinkuin sorsat parvessa, ja viimeisen tultua määrätyn matkan päähän rannasta, heitti kaikki metsäläiset itsensä toinen toisensa perästä veteen ja seurasi myös rivissä. Päämies heittähen kaikkein viimeisimmäksi veteen ja ui jäljinnä.

Tällä tapaa meni koko joukko toiselle puolen lampia, yhä enemmän poistuen meistä. Villit olivat hyvin hiljaa, ja heidän kättensä säännöllinen melu, jotka löivät veteen, katosi pian kauas.

*) Nämä menot vivahtavat myös, sisällisen tarkoituksensa puolesta ja ottamatta erityisyyksiä lukuun, dervisien tanssiin, jota on minulla ollut tilaisuus nähdä Konstantinopolissa.

LX.

Janne ja minä tulimme sitten ulos piilopaikastamme ja lähenimme, hiljaa kontaten, vettä. Me täytimme tinastiamme ja palasimme aivan sukkelaan, ihailtuamme herttaista maisemaa edessämme, sille paikalle, jossa Jimmy odotti meitä.

Mennessämme sanoi Janne minulle:

»Kun näin näiden raukkain pelaavan näytelmäänsä, en voinut olla surkuttelematta, ett' ei minulla ollut muassa valkeaa vaatekappaletta. Meidän ei olisi sitte tarvinnut olla yhdessä kohti niin kauan, että olimme musertaa kylkiluumme.»

«Mitä sinä olisit sillä tehnyt?»

«Eräänä päivänä,» vastasi Janne minulle, «(minä olin silloin kauan seisoneella pysäyspaikalla) säikäytin villiparvea enemmän lakanalla, kuin kokonaisen hevosväen päällekkarkaus olisi tehnyt. Tapaus oli seuraava:

Joukko metsäläisiä oli jonkun aikaa ollut pysäyspaikalla; me tahdoimme päästä heistä vapaiksi, käyttämättä kumminkaan väkivaltaa, sillä nämä raukat eivät tehneet mitään pahaa. Emme ymmärtäneet, mitä meidän olisi ollut tekeminen saadaksemme heidät pois, kun minulle pisti päähän näyttäytä heille aaveen haamussa. Siihen ei tarvinnut paljoa. Minä kääriysin yhteen hyvin pitkään ja leveään lakanaan, joka peitti minut päästä jalkoihin saakka; ojennetuilla käsillä, niin että haamulla oli ristin muoto, hiivin auringon laskeutessa pensasten läpi aivan villein leirin luo, jotka lauloivat yksitoikkoisia kertomaulujaan. Tullen sinne päästin äänen: ou . . . ou . . . ou, milloin matalalla ja alakuloisella, milloin paljon kovemmalla äänellä. He katalat loivat silmänsä minuun päin

ja saivat heti nähdä kummituksen . . . En voi matkia niitä hirveitä huutoja, joita päästivät; he säikähtivät sanomattomasti, pelastausivat laukkaamalla eivätkä palanneet koskaan takaisin tälle pysäyspaikalle, jossa omien sanainsa mukaan olivat nähneet Tingre-Manin itsensä.

»Se käypi kummaksi,» sanoin Jannelle, »että näillä tietämättömillä olennoilla on niin kieltämätön käsite sie-lunvaelluksesta, sillä ei siinä ole epäilemistäkään, että nämä Tingre-Manit, nämä pahat henget, eivät ole mitään muuta kuin heidän tässä muodossa ylösnousseita viholli-siaan, jotka koettavat myötäänsä puhaltaa heidän päällensä, että he kuolisivat. Mutta kummemmalta minusta näyttää se seikka, että tämä usko on niin paljon levinnyt näissä heimoissa, sittenkun ovat tutustuneet europalaisiin; to-siaankin on se hyvin tunnettu asia, että olettavat, että heidän päämiehensä nousevat ylös valkeain miesten muodossa.»

»Tämä on varmaa,» vastasi Janne, »ja minä voin vahvistukseksi kertoa teille pienen historian, jonka olen kuullut sankarilta itseltään. Hän oli eksynyt vähän matkan päähän valkeain leiristä, jotka juuri perustivat pysäys-paikkaa vielä asumattomalle seudulle. Hän pelkäsi kovasti, kun ei ollut varustaunut millään aseilla, ja kun metsäläiset sillä seudulla olivat kovin ilkeitä, niin että muutamia viikkoja sitä ennen olivat pakottaneet muutaman valkea paran, jonka olivat ottaneet vangiksi, syömään omaa lihaansa . . . en uskalla kertoa enemmän erityisyyksiä. Lyhyeen sanoen, sankari tuli, tietä etsiessänsä, yhtäkkiä paikalle, jossa maata oli äsken liikutettu, ja löysi sieltä metsäläisen keihään. Ystäväni otti sen ylös, käyttäkseen sitä, jos hänen viholлисensa olisivat sattumalta keksineet hänet. Niin tapahtuikin. Mutta — kummallinen ja uskomaton tapaus, ihme! — Villit eivät ottaneet-

kaan häntä kiinni eivätkä väiyanneet, hakanneet häntä palasiksi, vaan lähenivät korkeimmalla kunnioituksella ja suurimmalla ilolla . . . he antoivat hänelle yltäkyllin opus-
sumeja ja kenkuruita . . . he toivat hänelle neljä tai viisi kaunista tyttöä . . . he kohtelivat häntä sanalla sanoen kuin kuningasta! Monta päivää oli hän heidän vankinaan; sillä he ilmoittivat hänelle merkeillä, ett' eivät aikoneet antaa hänen mennä. Viimein tuli hänen kumpalinsa, jotka olivat lähteneet hakemaan häntä, sille paikalle, jossa hän oli, jolloin hän käytti sitä häiriötä, johon ratsastajain näkö joudutti heidät, ja yhtyi raitisna ja tervennä muihin europalaisiin. Tämän omituisen seikkailun selitystä ei tarvitse epäillä; tiettiin, että villeiltä oli kuollut heidän päämiehensä, joka oli tapettu eräässä tappelussa, ja että olivat haudanneet hänen jätteensä ja tavan mukaan jättäneet hänen keihäänsä haudalle. Tämän keihään tapasi miehemme onnekseen, sillä kun mustat näkivät hänen tulevan varustettuna sillä keihäällä, joka oli kuulunut heidän päämiehelleen, ei he epäilleet hänen olevan päämiehen itsensä, joka oli noussut ylös valkean miehen muodossa.»

Janne lopetti hauskan kertomuksensa, kun saimme kuulla heikon valituksen pensaista.

Se kuului Jimmytä, joka nähdessään meidät melkein sammuneella äänellä sanoi meille:

«Tulkaa . . . sukkelaan . . . juomaa . . . »

Muutamit kulaukset vettä elähyttivät häntä vähäsen, ja hän puhui taas:

«Eteenpäin . . . matkatkaamme . . . valkeain leiriin . . . »

Meillä oli melkein ainoastaan ruumis nostettavana hevosen selkään.

LXI.

Seutu, jossa surullisina ja hiljaa matkasimme, puutui pian myös pensaita, joita oli ollut edellisillä taipalilla, ja iltapäivällä näimme edessämme vihreän tasangon, jolla näytti äärettömyys olevan rajana.

»Ai,» sanoin Jannelle, »täällä ei ole europalaisen jälkeäkään. Jimmy parkamme ei jaksakaan enää. Hän on henkeään heittämäsillään.»

»Meidän pitää millä tapaa tahansa päästä tämän tasangon yli,» sanoi Janne, jonka rohkea ja välistä vähäsen liian hilpeä mieliala yleni aina asianhaarain yli.

»Me kuolemme janoon . . .»

Jimmy, joka ei enää ollut jaksaa hengittää, ja jota saimme kokonaan pitää kiinni satulassa, sekausi asiaan ja sanoi heikolla äänellä:

»Niin, meidän pitää päästä tämän tasangon toiselle puolelle; emme voi jäädä tänne. Etsikäämme valkeain leiri. Minä teen, mitä voin, seuratakseni teitä, älkää minua hyljätkö . . .»

»Ole huoleti, paras Jimmy,» sanoin hänelle; »emme hylkää sinua.»

Me käänsimme selkämme metsäiselle maisemalle, josta olimme tulleet, ja lähdimme kulkemaan tätä laajaa tasankoja, jolla huomasimme kaukana rivin siellä täällä hajallaan olevia viitoja.

Sillä välin heikkoni Jimmy heikkonemistaan; hänen vointinsa paheni sukkelaan; hän ei voinut enää kärsiä hevosenaan liikkeitä, hänen silmänsä menivät kiinni . . . hän hoippui myötäänsä satulassa . . . viimein täytyi tyytyä varmaan totuuteen; Jimmy ei voinut matkata enempää.

Pieni matkueemme pysähtyi keskelle tasankoa likelle harvassa seisovia pensaita. Me panimme Jimmyn seljälleen ruohokkoon; hänen himeät ja kiinni painuvat silmänsä sanoivat enemmän kuin hänen huulensa.

Hevosemme, jotka olivat hulluja janosta, juonittelivat ja koettelivat juosta pois, emmekä voineet, vaikka kyllä koetimme, pitää niitä luonamme; meidän piti antaa niiden vapaasti juosta. Ne katosivatkin pian kauas, erään viidan puolelle, jonka näimme edessämme, ja jossa varmaan luulivat löytävänsä vettä.

Janne ja minä lankesimme kuolevaisen viereen polvillemme ja katselimme toisiamme, sanaakaan sanomatta. Minä olin todellakin surullinen: nuoren villin kuolema oli suuri vahinko minulle; hänessä hukkasin puolustajan, uskollisen kumppalin, melkein ystävän.

Janne puolestaan kaipasi kovasti mustaa opastamme, jonka vaistoon oli tottunut luottamaan kaikkia vaaroja välttäessä; mutta ollen hyvä irlantilainen surkutteli hän etenkin sitä, että Jimmyn täytyi kuolla ilman papin läsnäolotta. Jimmy parkaa! Hyvä Jumala on antanut sinulle vähäset virheesi anteeksi, sillä villeistä olit sinä paras.

Tuon tuostakin puhuttelin kuolevaista lohduttaakseni häntä vähänkin ja muistuttaakseni hänelle, että hän oli näkevä Maria Annansa . . . Hän näytti silloin onnelliselta!

Mutta Jimmy ei vastannut enää, hänen kielensä oli liikkumaton, hän ei saattanut puhua . . . Yhtäkkiä meni hänen silmänsä seljälleen: hän nousi istuallensa . . . päästi hirveän huudahtuksen . . . ojensi kättään pientä edessämme olevaa lehtoa kohti . . . ja kaatui sitte taaksepäin . . .

Silmänräpäyksen värisytti hänen jäseniään . . . Sitten oli kaikki hiljaa . . . Jimmy oli kuollut!

Samassa silmänräpäyksessä huusi Janne: »Jumala teidät tuomitkoon!» (God damn you!) ja kaatui, niin pitkänä kuin oli, maahan.

LXII.

Villit olivat saaneet meidät kiinni!

Janne, jonka jalkaan oli sattunut bomerang, nojausi vasemmalle käsivarrelle ja ampui revolveri oikeassa kädessä vihoillisiamme, jotka syöksivät esille keihäillä *), nolla-nollilla ja bomerangeilla.

Minä puolestani tähtäsin Jimmyn ruumiin vierestä tarkasti kamarilatauskivärilläni.

Metsäläiset näyttivät erittäinkin haluavan päästä kumpali parkamme ruumiin luo. He päästivät hirveitä huutoja ja pudistivat sille nyrkkiä uhkaavaisesti.

Me olimme lujasti päättäneet puolustaa hänen ruumistaan viimeiseen saakka. Jo makasi muuan villeistä, joka nuija kädessä oli tullut likelle Jimmyn ruumista, kuolleena maassa, ja seuralaiseni pistoli oli osannut toista sydämeen, kun Janne huusi minulle:

»Kaikki kuusi latausta revolveristani on lauaistu; en tiedä, missä patruunini ovat . . . Sinä saat yksinäsi pitkittää! Me olemme hukassa!»

Metsäläiset likenivät likenemistään . . . he olivat ainoastaan muutamain askelten päässä. Luoja lennätti päitemme sivu ne heittoaseet, jotka lentelivät ympärillemme . . .

*) Kun on puhe keihäistä, voin tässä mainita, että olen nähnyt villien lähestyvän minua niin, ett' en ole saanut mitään syytä luuloon, että heillä oli aseita; he saattavat kävellä vetäen takanaan maata pitkin keihäänsä, jota varpaat pitävät kiinni. Mahdotonta on nähdä sitä.

Mutta viime silmänräpäys lähestyi . . . ampumavarani loppuivat . . . minä olin unhottanut säkin hevosen selkään!

»Janne,» sanoin minä, »rohkaise mieltäsi; me kuolemme!»

»Kuinka monta luotia on sinulla jäljellä?» kysyi nuori irlantilainen tyynä.

»Kaksi.»

»Muserra aivoni,» sanoi hän minulle, »sinä saat antaa itsellesi toisen luodin.» Minä asetin kivärini suun Jannen korvaa vasten, kun kivärinlaukaus kuului takaamme ja vihoillisemme pakenivat heti epäjärjestyksessä joka haaralle . . .

LXIII.

Joukko ratsastajia ympäröi meidät.

He kuuluivat kotimaiseen poliisiin!

Vanha tuttavamme, luutnantti, hyppäsi maahan hevonsensa seljästä, tuli luoksemme ja antoi meille kättä, samalla kun hänen miehensä aukealla tasangolla, viidoissa, kaikkialla ajoivat takaa niitä kataloita, jotka minuutti sitten olivat erottamaisillaan meidät ainaiseksi perheistämme ja kodeistamme.

»Luutnantti,» sanoin kovin liikutettuna hänelle, »te olette pelastaneet henkemme. Olkaa sentähden siunattu! Ai, olisitteko tulleet aikaisemmin, olisitte voineet pelastaa Jimmy raukkamme!»

»Hänhän on kuollut?» vastasi luutnantti; »minä arvasin kyllä, että hänellä ei olisi pitkälti enää elon aikaa, mutta kuitenkin . . .»

»Hänen maksatautinsa huononi keuhkojen tulehtumisesta,» säistin minä.

»Tämä teki suuren vahingon kotimaiselle poliisille,» puhui luutnatti edellensä. »Jimmy oli yksinään samanarvoinen kuin kaikki muut sotamieheni.»

Sillä aikaa oli Janne koettanut nousta ylös, mutta haavoitetulta jalaltaan ei hän ollut voinut.

»Pyhä Mooses auttakoon!» sanoi hän, »minulle on nämä kirohut bomerangit *) vahingoksi,»

Luutnantti meni hänen luokseen, tutki hänen jalkaansa ja sanoi: »Mitään ei ole murtunut; kylmä vesi ja lepo saattavat teidät taas pian jaloillenne.»

»Mitä teemme nyt, luutnantti?»

Hän vastasi minulle:

»Sattumalta näitte minun tulevan näin oikeaan aikaan. Jätettyäni teidät olen, niinkuin näette, löytänyt mieheni ja hevoseni . . . muutamia päiviä olen kuljeksintu näitä ympäröiviä seutuja . . . hetken ajan olen ollut tämän villiparven jäljillä, kun kaukaa sain nähdä savun pyssyistänne ja kuulin kruudin pamauksen . . . Minä palaan nyt Rockhamptoniin. Seuraatteko minua?»

»Mielelläni,» vastasin minä, »minä olen tarkastanut sen seudun, jonne tahdon viedä laumat. Me tarvitsemme usein teitä, luutnantti.»

»Teiltä ei puutu apuani, minä lupaan sen teille.»

»Entäs Jimmy parka?» kysyi Janne.

»Hän on Maria Annansa luona!»

»Me annamme hänen ruumiilleen sotilaan kunnianosoitukset,» sanoi upseeri.

*) Bomera ng on pieni puolikuun muotoinen puukappale, noin kahta jalkaa pitkä. Maan asujamet heittävät tätä asetta kaukaa ja hämmästyttävällä taidolla. He voivat myös joskus osata esineesen sivullensa.

LXIV.

Kuu nousi taivaalle kirkkaana ja loistavana; hauta oli nykyään kaivettu maahan . . .

Neljätoista ratsastajaa oli tämän haudan ympärillä.

»Lauaiskaa!» sanoi luutnantti matalalla ja surullisella äänellä . . .

Kolmetoista pyssynpiippua painui alaspäin ja heitti yöhön tulensa ja tuulelle paukauksensa, joka kaikui monta kertaa kaukana sydänmaalla.

Kunnia Jimmyn muistolle!

